

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra bohemistiky

Magisterská diplomová práce

Fonetická analýza živých vstupů moderátorů

Českého rozhlasu

Phonetic analysis of live acts of Czech Radio station presenters

Bc. Tereza Jurášková

Česká filologie

Vedoucí práce: **PhDr. Petr Pořízka, Ph.D.**

Olomouc 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto magisterskou diplomovou práci vypracovala samostatně a že jsem uvedla veškeré zdroje, které jsem při práci použila.

V Olomouci dne 30. 4. 2020

Bc. Tereza Jurášková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu práce PhDr. Petru Pořízkovi, Ph.D., za vedení této magisterské diplomové práce, dále za cenné rady a poskytnutí potřebných materiálů.

Obsah

Úvod	6
I. Teoretická část.....	8
1 Rozhlasová komunikace	8
1.1 Charakteristika rozhlasové komunikace	8
1.1.1 Zpravodajství a živé vstupy	8
1.2 Mluvený projev ve zpravodajství.....	9
1.2.1 Nedostatky v projevech reportérů	10
2 Ortoepie a ortofonie	13
2.1 Ortoepie	13
2.2 Ortofonie	13
3 Ortoepická pravidla výslovnosti hlásek	14
3.1 Vokály.....	14
3.1.1 Odchylky v artikulaci vokálů	16
3.2 Konsonanty	18
3.2.1 Odchylky v artikulaci konsonantů.....	19
4 Pravidla spojování hlásek	20
4.1 Spojování vokálů.....	20
4.1.1 Ráz.....	20
4.1.2 Neortoepické spojování vokálů	22
4.2 Spojování konsonantů.....	22
4.2.1 Znělostní asimilace	22
4.2.2 Artikulační asimilace.....	24
4.2.3 Neortoepické spojování konsonantů	27
5 Suprasegmentální rovina projevu	31
5.1 Frázování projevu	31
5.1.1 Pauza	32
5.1.2 Větná intonace	32
5.2 Mluvní tempo	33

5.3	Odchytky na suprasegmentální rovině	35
II.	Praktická část	38
1	Zaměření práce	38
1.1	Materiál k analýze.....	39
1.2	Mluvčí.....	40
1.3	Postup při výzkumu.....	41
1.4	Sledované jevy	42
1.5	Fonetická transkripce	44
2	Analýza.....	46
2.1	Celoplošná stanice	46
2.1.1	Domácí redakce.....	46
2.1.2	Ekonomická redakce	67
2.1.3	Zahraniční redakce	77
2.1.4	Zahraniční zpravodajství.....	88
2.2	Regionální stanice	99
2.2.1	Redakce Brno.....	99
2.2.2	Redakce České Budějovice	105
2.2.3	Redakce Liberec	110
2.2.4	Redakce Ostrava	117
2.2.5	Redakce Region (střední Čechy).....	123
2.2.6	Redakce Vysočina	128
2.3	Závěrečné zhodnocení analýzy	134
2.3.1	Segmentální rovina.....	134
2.3.2	Suprasegmentální rovina.....	140
	Závěr.....	145
	Anotace	147
	Resumé.....	148
	Seznam použité literatury	149
	Seznam příloh	151

Úvod

Jak již napovídá samotný název předkládané magisterské diplomové práce, na následujících stranách se budu zabývat problematikou živých vstupů v rozhlasovém zpravodajství a reportérům, kteří zde vystupují. V současné době jsou živé vstupy z terénu neodmyslitelnou součástí zpravodajství, přičemž jejich úkolem je přinášet co nejaktuálnější informace přímo z místa dění.

Tato práce volně navazuje na práci bakalářskou, která nesla název Fonetická analýza živých moderátorských vstupů hlavních TV stanic a která byla napsána v roce 2017. Magisterská práce se zaměřuje na reportéry vystupující v Českém rozhlasu namísto televizních stanic, jako tomu bylo u práce bakalářské.

Toto téma jsem zvolila z toho důvodu, že jako pravidelná posluchačka Českého rozhlasu zaznamenávám určité nedostatky v mluvě reportérů s ohledem na pravidla výslovnostní normy. Veřejný projev pronesený v médiích by měl být reprezentativní a ortoepicky korektní. Rozhodla jsem se proto podrobit analýze mluvního projevu vybraných reportérů s cílem vyhodnotit, zdali je můj předpoklad častých nedostatků správný či nikoliv.

Jak již bylo zmíněno v práci bakalářské, na toto téma bylo napsáno několik prací. Všechny se ale zabývaly mluvou moderátorů rozhlasových či televizních stanic ve studiu. Role reportérů v terénu byla dosud opomíjena, proto jsem se rozhodla prozkoumat také úroveň jejich projevů.

Pro tento výzkum jsem vybrala celkem 16 reportérů, a to ze stanice celoplošné i z několika stanic regionálních. Je proto možné sledovat úroveň projevů jednotlivých mluvčích a zároveň také pozorovat i úroveň redakcí jako celku.

Z hlediska struktury je práce koncipována do dvou částí. V první části se věnuji teoretickému podkladu souvisejícímu s tématem práce. Na počátku se zabývám teorií zpravodajství a živých vstupů, které se ve zpravodajství nacházejí. Podstatná část teorie je zaměřena na ortoepickou normu pro segmentální i suprasegmentální rovinu projevu a také na odchylky, které vznikají porušováním této normy.

V druhé části práce, která je orientovaná prakticky, je nejprve představeno zaměření práce a výběr mluvčích. Dále je zde popsána metodologie postupu práce a také jsou zmíněny jevy, které jsou v mluvních projevech zkoumány. Největší prostor je věnován komplexní analýze a jejím výsledkům, které jsou pro lepší přehlednost uvedeny formou tabulek a grafů. V závěru práce je výzkum objektivně vyhodnocen a doplněn o patřičné komentáře.

Cílem této práce je zodpovědět několik výzkumných otázek. Zcela zásadní otázkou je, jestli reportéři představující se v živých výstupech dodržují platnou ortoepickou normu. Tato otázka bude zodpovězena u každé dílčí analýzy jednotlivých mluvčích. U každé analýzy také sleduji, zda dochází v projevu reportérů v průběhu let ke změnám ať už k horšímu, nebo naopak k lepšímu. Okrajově pozoruji také skutečnost, zdali má regionální rozmístění stanic vliv na mluvu reportérů. Pokusím se také o obecné shrnutí, jakých prohřešků se mluvčí nejčastěji dopouští. Závěrem si pokládám otázku, zda lze považovat reportéry za mluvní vzory.

I. Teoretická část

1 Rozhlasová komunikace

1.1 Charakteristika rozhlasové komunikace

Hlavním specifikem rozhlasové komunikace je její tzv. akusticko-audiální podmíněnost, což v praxi znamená, že je signál šířen zvukovým, resp. sluchovým kanálem. Prostřednictvím rozhlasu lze zprostředkovat pouze ty obsahy, které je možné převést do zvukové podoby.¹

Nejdůležitějším prvkem rozhlasové komunikace je lidská řeč, mluvený projev. Sluchová komunikace je náročná na intelektuální schopnosti člověka. Její nevýhodou je „prchavost“ rozhlasového slova a také obtížné zapamatování obsahu mluveného projevu.²

1.1.1 Zpravodajství a živé vstupy

Základním kamenem rozhlasového vysílání jsou zpravodajské relace. V současné době se prosazuje trend kratších a aktuálních reportáží namísto dlouhých zpravodajsko-publicistických relací typických pro dřívější dobu. Zpravodajství se snaží být pohotově u aktuální události a jeho záměrem je poskytnout co nejrychleji informaci o ní, a to pokud možno v autentické podobě. Do popředí se dostávají zvukové materiály – např. zpravodajské vstupy, přenosy, reportážní zprávy. Přímé vstupy reportéra, příp. zvukový záznam telefonátu, nepřesahují zpravidla hranici jedné minuty.³

Reportážní vstup přináší v přímém přenosu stručné informace a zhodnocení probíhajícího aktuálního děje.⁴ Zde se uplatňují možnosti spojovací techniky přenášet informace přímo z místa dění v souběhu

¹ Srov. Perkner, S. – Slovák, L., 1986, s. 27.

² Srov. Tamtéž, s. 28.

³ Srov. Maršík, J., 2011, s. 63.

⁴ Srov. Perkner, S. – Slovák, L., 1986, s. 80.

s událostí. Může se objevit i typ vstupu, ve kterém redaktor podrobně informuje o významné události přímo z místa dění a zachycuje její průběh v celém rozsahu nebo ve zkratce. V první části redaktor sděluje základní úvodní fakta, poté je puštěn přenos či záznam projevů a vystoupení, příp. mluvčí místo přenosu pouze tlumočí některé závěry.⁵

V současnosti média přináší spíše spontánní projevy, ve kterých se mluvčí příležitostně vyjadřuje k různým věcem a ve kterých oslovuje kohokoliv a kdykoliv. Jeho projev je neupravený, čímž nabývá pro posluchače na autentičnosti.⁶

1.2 Mluvený projev ve zpravodajství

Ve veřejných sdělovacích prostředcích je zdůrazňován význam řeči. Mluvní kompetence člověka se rozvíjí nejen jeho vlastní mluvní činností, ale také vlivem řeči, kterou může slyšet ve svém okolí. Z toho důvodu je vnímán jako velmi důležitý vliv tzv. řečových vzorů (zejm. rodičů, učitelů, ale i veřejných sdělovacích prostředků).⁷

Jazyk sdělovacích prostředků je důležitým činitelem působícím na jazykovou kulturu současného jazyka a také na vývoj jazykové normy. Podstatný význam pro porozumění obsahu sdělení mají zvukové prostředky řeči, které posluchači usnadňují vnímání a přispívají k orientaci v projevu.⁸

Palková považuje projev rozhlasových mluvčích za měřítko a vzor kultivovaného projevu.⁹ Pro kultivovanost mluvního projevu je důležitá např. zřetelná a neutrální výslovnost hlásek a jejich skupin, korektní přízvukování

⁵ Srov. Maršík, J., 2011, s. 68–69.

⁶ Srov. Krčmová, M., 2005, s. 2.

⁷ Srov. Palková, Z., 2008, s. 20.

⁸ Srov. Palková, Z., 1982, s. 186.

⁹ Srov. Tamtéž, s. 186.

a frázování, které koresponduje s logickým členěním sdělovaného, a v neposlední řadě také přiměřené mluvní tempo.¹⁰

Také Palková vyzdvihuje tři významné jevy, které činí obsah sdělení pochopitelným – tj. dikce, intonace a mluvní tempo. To všechno určuje mluvčí, který by měl vynakládat veškeré úsilí ve prospěch posluchače.¹¹

Posluchač je vnímán jako prvořadý. V zájmu mluvčích by mělo být, aby posluchač všemu rozuměl bez větší námahy. Pokud by tomu tak nebylo, mluvčí musí zpětně vyvozovat a přehodnocovat význam sděleného dle kontextu. To může vést nejen ke ztrátě jeho zájmu, ale také k situaci, kdy je posluchač natolik zaměstnán domýšlením, že přeslechne značnou část dalších informací.¹²

1.2.1 Nedostatky v projevech reportérů

V současnosti je upřednostňováno spíše pohodlí mluvčího. Důsledkem je např. nedbalá výslovnost hlásek (čili deformace vokálů), členění projevu dle potřeb dýchání bez ohledu na význam a stavbu vět, nevhodné zacházení s větnou intonací a také neúměrné mluvní tempo.¹³

Jak již bylo jednou řečeno, projev rozhlasových mluvčích mimo jiné také vypovídá o stavu a úrovni jazykové kultury. V současných projevech se ukazuje vliv řečových vzorů jako negativní, jelikož při analýzách řeči různých mluvčích (zejm. rozhlasových a televizních moderátorů) dochází často ke zjištění, že úroveň jazykové kultury má spíše sestupnou tendenci.¹⁴

Dle Marie Krčmové mezi zásadní nedostatky v mluvě reportérů patří nepřesná artikulace vokálů, nadměrné zjednodušování souhláskových

¹⁰ Srov. Pořízka, P. – Kopečková, M., 2018, s. 222.

¹¹ Srov. Palková, Z., 2008, s. 19–20.

¹² Srov. Hedbávná, B., 2008, s. 33.

¹³ Srov. Palková, Z., 2008, s. 19–20.

¹⁴ Srov. Tamtéž, s. 20–21.

skupin, nevhodné členění promluv, příp. nevýrazná intonace. Častým nežádoucím jevem je „pražská“ výslovnost, která se stává normou. Spočívá zejm. v příliš uvolněné výslovnosti vokálů – př. [přijel/přejel ze slovinska/slovenska].¹⁵

Také Bartošek se zabývá prohrěšky v profesionálních výstupech, a to převážně na rovině zvukové výstavby. Řadí zde:

- nedostatek či úplná absence hlasových předpokladů – malá pohyblivost mluvidel, vynechávání hlásek i hláskových skupin, nedodržování kvantity vokálů, vady řeči (ráčkování, špatná výslovnost sykavek), dýchání, které není v souladu s věcným členěním projevu;
- nedbalost na ortoepickou normu – užití regionálních variant hlásek, chybná asimilace konsonantických skupin, absence rázu;
- neznalost pravidel segmentace projevu na takty, chybné užití přízvuku;
- nesrozumitelné členění na úseky pomocí kadencí;
- nepřípustně vysoké mluvní tempo.¹⁶

Machač doplňuje nežádoucí jevy o implicitní, náznakovou artikulaci, při které artikulační orgány nedosáhnou cílové artikulační pozice, což znamená, že mluvčí některé hlásky pouze naznačí. Může tak dojít k jejich pozměnění, vynechání či nevhodnému spojení. Další formou může být hyperartikulace, kterou naopak charakterizuje přehnané artikulační úsilí. Mluvená řeč odráží její psanou podobu, i když to neodpovídá mluvenému standardu – př. alveolární [n] ve slově [tenkí].¹⁷

¹⁵ Srov. Krčmová, M., 2005, s. 3.

¹⁶ Srov. Bartošek, J., 1995, s. 167–168.

¹⁷ Srov. Machač, P., 2008, s. 36.

Jako krajní případ označuje také řečovou vadu, nářeční zbarvení, příp. stylizaci promluvy. Projev by neměl mít více možných výkladů (např. neměla by existovat možnost ironického vyznění promluvy v případě, že je míněna vážně). Také by neměl zahrnovat nežádoucí jevy, které odvádějí posluchačovu pozornost od obsahu.¹⁸

Jak bylo zjištěno v práci bakalářské, reportéři živých vstupů se nejčastěji dopouští odchylek v podobě krácení a dlužení vokálů. Mají tendenci k jejich otevřenosti, příp. zavřenosti, a také k nedotažené artikulaci, což vede k jejich centralizaci. Hojně se v projevech nachází také redukce vokálů a konsonantů. Na rovině suprasegmentální se ukázal jako hlavní nedostatek chybné frázování spolu s vysokým mluvním tempem. Lze tedy konstatovat, že všechny odchylky, které byly odhaleny prostřednictvím analýz odborníků, jak bylo uvedeno výše, se nachází také u projevů reportérů televizního zpravodajství.¹⁹ Cílem předkládané práce je objasnit, zdali se výše zmíněné nedostatky, které se pravidelně opakují u moderátorů i reportérů televizních stanic, budou nacházet také u reportérů v rozhlase.

¹⁸ Srov. Machač, P., 2008, s. 37.

¹⁹ Srov. Jurášková, T., 2017, s. 86–93.

2 Ortoepie a ortofonie

2.1 Ortoepie

Ortoepie je definována jako stabilizovaná norma spisovné výslovnosti. Označuje soubor závazných zásad a pravidel spisovné výslovnosti, které se zaměřují na výslovnost jednotlivých hlásek a hláskových spojení a na členění souvislé řeči, které zahrnuje frázování, větný přízvuk a intonaci vět a větných úseků.²⁰

Krčmová poukazuje na to, že znát tato pravidla je důležité z hlediska správné srozumitelnosti promluvy. Kromě toho ale dodržování stanovených pravidel zajišťuje také kultivovanost daného projevu.²¹

2.2 Ortofonie

Z ortoepie bývá vyčleněna ortofonie, která stanovuje pravidla normativní výslovnosti jednotlivých hlásek.²²

Zkoumá vztah mezi hláskou „správnou“, která odpovídá normě, a „nesprávnou“, která stojí mimo normu. Nicméně také mluvčí s vadou řeči se může vyjadřovat ortoepicky, jelikož se nemusí dopouštět např. nadměrného zjednodušování souhláskových skupin nebo neortoepické asimilace znělosti apod.²³

²⁰ Srov. Hůrková, J., 1995, s. 17.

²¹ Srov. Krčmová, M., 2008, s. 191.

²² Srov. Hůrková, J., 1995, s. 17.

²³ Srov. Krčmová, M., 2008, s. 191.

3 Ortoepická pravidla výslovnosti hlásek

V následující kapitole se budu věnovat základním ortoepickým pravidlům výslovnosti vokálů a konsonantů, což je nezbytné pro realizaci fonetické analýzy. Komplexní přehled vokálů a konsonantů byl uveden již v práci bakalářské, proto se budu v dalších kapitolách zabývat pouze pravidlům artikulace hlásek a jejich spojování a také problémům, které mohou v souvislosti s tvorbou hlásek vznikat. Zmíněné odchylky od ortoepické výslovnosti hlásek budou podkladem pro výzkum v praktické části práce.

Korektní tvorba hlásek a jejich spojení je důležitým předpokladem pro projev, který je v souladu s normou. K úspěšnému porozumění je vyžadována také správná artikulace.²⁴ Hodnocení artikulace je zaměřeno na odchylky od správné realizace hlásek, na změny skupin hlásek a také na odchylky od ortoepické normy češtiny.²⁵

3.1 Vokály

Jednotlivé vokály se od sebe liší kvantitou a kvalitou. Tvoření vokálů by mělo být neutrální, což znamená, že jejich artikulace není ani příliš otevřená, ani příliš zavřená. Při tvoření českých vokálů je nejdůležitější poloha a pohyb jazyka. Dle toho pak dostáváme podobu tzv. vokalického trojúhelníku.²⁶

Z hlediska akustiky jsou vokály určeny prvními a druhými formanty (užíváme označení F1 a F2), což označuje dominantní tónové rezonance v nadhrtanových dutinách. Každý vokál má jiný poměr a jinou strukturu těchto rezonancí. Artikulační vlastnosti korespondují s akustickými vlastnostmi. Vertikální poloha jazyka odpovídá prvnímu formantu (čili vokalická výška) a horizontální (předo/zadní) pozice odpovídá formantu

²⁴ Srov. Hála, B., 1967, s. 9.

²⁵ Srov. Palková, Z., 2008, s. 22.

²⁶ Srov. Hůrková, J., 1995, s. 18.

druhému. Tyto vlastnosti mohou být graficky znázorněny prostřednictvím dvourozměrného grafu XY, kde jednotlivé osy zastupují zmíněné formanty.²⁷

Hodnota formantů bývá uváděna v Hz.²⁸ Pro formanty jednotlivých vokálů jsou stanovena frekvenční pásma. V případě, že nalezneme první a druhý formant v rozmezí daného frekvenčního pásma, bude vokál vyhodnocen správně. V okamžiku, kdy dojde ke změně výšky formantu (a tím k jeho vybočení z pásma), změní se také hodnocení vokálu.²⁹

Hůrková poukazuje na to, že v současné mluvě je výslovnost vokálů značně rozkolísaná.³⁰ Poslechové analýzy i fyzikální měření vokálů dokazují, že je přítomna tendence ke zhoršování kvality vokálů. Měření formantových polí ukazuje, že jednotlivé vokály nejsou dostatečně rozlišeny a při řeči jsou hůře rozpoznatelné. Ve vizuálním zobrazení na grafu se oblasti vokálů značně překrývají, příp. nevytvářejí trojúhelník, ale spíše se seskupují do středu trojúhelníku.³¹

V odborných publikacích se lze setkat s mnoha variantami hodnot F1 a F2 pro dané vokály. V praktické části této práce je operováno s tabulkou Z. Palkové, která stanovuje souhrn hodnot formantů.

Formant Hláska	F1 pásma	F2 pásma
i, í	300–500	2000–2800
e, é	480–700	1560–2100
a, á	700–1100	1100–1500
o, ó	500–700	850–1200
u, ú	300–500	600–1000

(Zdroj: Palková, Z., 1994, s. 174.)

²⁷ Srov. Pořízka, P. – Kopečková, M., 2018, s. 223.

²⁸ Srov. Palková, Z., 1994, s. 173.

²⁹ Srov. Tamtéž, s. 106.

³⁰ Srov. Hůrková, J., 1995, s. 17.

³¹ Srov. Veroňková, J., 2012, s. 145.

3.1.1 Odchyly v artikulaci vokálů

Dle Palkové je důsledkem nekorektní tvorby vokálů posun v jejich kvalitě (tj. otevřené, redukované, velarizované vokály) a také změna vokálové kvantity.³²

Co se týče kvality vokálů, můžeme se setkat s výslovností s tendencí k:

- **větší otevřenost** („široká výslovnost“) – zejm. u vokálů předních [i-í] a [e-é] a vokálu zadního [o].³³ Vokál [i-í] se nenormativní výslovností přibližuje k vokálu [e-é] – př. [vém], [fělm] ad. Může dojít až k záměně významu – př. [širí] vs. [šerí], [lidoví] vs. [ledoví], [Slovinsko] vs. [Slovensko]. Vokál [e-é] se nekorektní kvalitou blíží k vokálům [a-á] – př. [táto], [otavři] aj. a vokál [o] se blíží ke znění vokálu [a] – př. [prač], [prasim] atd.³⁴
- **větší zavřenost** („užší výslovnost“) – tato nenormativní podoba se týká opět stejných hlásek, tj. [i-í], [e-é] a [o], a to hlavně v některých oblastech Moravy. Existuje také užší výslovnost vokálu [a-á], který se připodobňuje hlásce [e-é].³⁵

Změna kvality samohlásky může spočívat také v nedotažení artikulačních pohybů, což vede k posunu artikulace vokálů směrem do středu vokalického trojúhelníku. Hovoříme o tzv. centralizaci vokálů.³⁶

V souvislosti s otevřeností vokálů Palková zmiňuje různý původ této odchyly – nedbalá výslovnost a vliv nářečí. Otevřenost vokálů v důsledku nedbalosti je častá u vokálů [i], [u] a [e]. Vyskytuje se více u vokálů dlouhých a pozičně zejm. v koncovkách. Vliv má také předcházející konsonant –

³² Srov. Palková, Z., 2008, s. 22.

³³ Srov. Hůrková, J., 1995, s. 18.

³⁴ Srov. Tamtéž, s. 19.

³⁵ Srov. Tamtéž, s. 19.

³⁶ Srov. Janoušková, J. – Veroňková, J., 2008, s. 62.

otevřenost je podporována např. hláskami [p], [b], [m], [v] ad. Otevřená výslovnost má negativní vliv na srozumitelnost a také styl projevu.³⁷

Dle Palkové je možná také redukováná (nezřetelná) výslovnost vokálu, která vzniká vlivem nedbalé či příliš rychlé artikulace. Můžeme se s ní setkat převážně na místech, kde stojí vokál mezi konsonanty (zejm. u delších slov) – př. [potpəruje], [severoamerický], [stabilita] ad.³⁸ Zeman upozorňuje na to, že redukce vokálů může vést také ke změně významu slova – př. [pokračovat] vs. [pokrəčovat].³⁹

Ke změně významu slov může dojít nejen vlivem redukce vokálu či posunem v jeho kvalitě, ale také v případě nedodržení délky vokálu – př. [sama] vs. [samá]. Odchytky vznikají taktéž vlivem rychlého tempa projevu a také vlivem nářečí.⁴⁰

Z hlediska kvantity vokálů rozlišujeme následující odchytky od normativní výslovnosti:

- **krácení dlouhých vokálů** – vyskytuje se i u odchytek, které nejsou závislé na nářečí. Objevují se nejčastěji u vokálů [í] a [ú] – př. [vim], [viđim], [prosim], [puđu]. Často bývají kráceny také koncovky – př. [zahraňičňiho], [letošňimu], [loňského].⁴¹ Hůrková objasňuje původ krácení právě těchto vokálů. Jedná se o artikulačně náročné hlásky, což svádí k jejich pohodlné výslovnosti – tj. ke zkrácené podobě.⁴² V určitých případech

³⁷ Srov. Palková, Z., 1994, s. 324.

³⁸ Srov. Tamtéž, s. 325.

³⁹ Srov. Zeman, J., 2008, s. 35.

⁴⁰ Srov. Palková, Z., 1994, s. 323.

⁴¹ Srov. Tamtéž, s. 323.

⁴² Srov. Hůrková, J., 1995, s. 20.

bývá vokál zkrácen na polodélku, někdy dokonce na krátkou samohlásku.⁴³

- **dloužení krátkých vokálů** – nacházíme jej především na konci slov před pauzou (na konci promluвовého úseku) – př. [nebilo bi:], [máte pravdu:].⁴⁴ Dloužení vokálů se vyskytuje převážně ve spontánních projevech. Dochází tím k odhalení nedostatků techniky a omezené myšlenkové pohotovosti mluvčího.⁴⁵ Nadměrné dloužení je v češtině nežádoucí a je hodnoceno jako odchylka. Často je spojeno s nelogickým členěním výpovědi. Protážený bývají i spojky a předložky, které jsou odděleny od zbylé části intonační fráze.⁴⁶ Zejména v živých vstupech je výskyt dloužení velmi frekventovaný, což bylo zjištěno v práci bakalářské. Odchylka měla svou příčinu ve snaze získat čas pro rozmyšlení dalších slov.⁴⁷

3.2 Konsonanty

Přesná výslovnost konsonantů je základním principem porozumění řeči. Artikulace konsonantů je založena na překážce výdechovému proudu na různých místech v dutinách nad hrtanem a také různým způsobem.⁴⁸

Odchylky od ortoepické výslovnosti konsonantů mohou mít několik příčin – oblastní (nářeční) výslovnost, vady řeči, příp. nedbalá artikulace.⁴⁹

⁴³ Srov. Veroňková, J., 2012, s. 146.

⁴⁴ Srov. Palková, Z., 1994, s. 324.

⁴⁵ Srov. Palková, Z. – Veroňková, J. – Hedbávná, B., 2003, s. 25.

⁴⁶ Srov. Veroňková, J., 2013, s. 74.

⁴⁷ Srov. Jurášková, T., 2017, s. 87.

⁴⁸ Srov. Hůrková, J., 1995, s. 20–21.

⁴⁹ Srov. Tamtéž, s. 22.

3.2.1 Odchyly v artikulaci konsonantů

Marie Krčmová specifikuje ledabylou artikulaci konsonantů blíže. Hovoří o „polykání“ čili nevýrazném vyslovování konsonantů [l], [v] a [h] mezi vokály – např. [ošklio], [dobréo] ad. Také může dojít k oslabení konsonantů na konci slov před pauzou – př. [názo +] m. [názor]. Zde dochází ke snaze o usnadnění artikulace, což je u profesionálních mluvčích zcela nepřípustné.⁵⁰

Deformacím podléhá také konsonant [j], který bývá vypuštěn v různých případech – např. [méno], [deme], [umi se]. Korektně lze vypustit tento konsonant pouze ve tvarech pomocného slovesa *být*, tj. [nesl sem].⁵¹

Oslabením či zánikem konsonantu na konci slova se vyznačují také např. nosovky [m], [n] – př. [fcizí + mňestě], [víxozí + bodem], což může nastat při rychlejším tempu řeči.⁵²

Veroňková poukazuje na to, že v časovém rozpětí dochází ke zhoršování výslovnosti konsonantů a jejich skupin. Dokládá to na příkladu předchozího výzkumu z r. 1999, kde se vyskytovalo relativně málo nedostatků v artikulaci konsonantů, zatím co ve výzkumu z r. 2003 počet nedostatků vzrostl.⁵³

⁵⁰ Srov. Krčmová, M., 2008, s. 201.

⁵¹ Srov. Tamtéž, s. 201.

⁵² Srov. Hůrková, J., 1995, s. 24.

⁵³ Srov. Veroňková, J., 2012, s. 146.

4 Pravidla spojování hlásek

Hlásky bývají zpravidla vyslovovány spojitě ve slabikách a slovech, přičemž se neustále mění různá artikulační postavení. Při tom dochází ke změnám hlásek, příp. ke vzniku hlásek nových. Některé změny jsou brány jako normativní, ortoepické.⁵⁴ Nenormativními změnami se budu zabývat v podkapitole 4.1.2 a 4.2.3.

4.1 Spojování vokálů

Sousedící vokály mohou být buď součástí jedné slabiky (tvoří dvojhlásku/diftong), nebo mohou příslušet dvěma slabikám – př. [poučit], [neústupní]. Lze je vyslovit s rázem i bez rázu.⁵⁵

4.1.1 Ráz

Ráz označuje tvrdý hlasový počátek. Jedná se o pevnější sevření hlasivek na začátku vokálu. Jeho projevem je zřetelné oddělení vokálu od předcházející slabiky. V českém jazyce se ráz užívá před vokálem na počátku nebo uvnitř slova po předponě.⁵⁶

V mluvní praxi bývá ráz vytvářen automaticky na počátku vět začínajících na vokál – př. [?otpovíme vám zítra] a také uprostřed vět, které jsou rozčleněny na menší větné celky – př. [?otevřeme dnes ?otpoledne].⁵⁷

Běžně se ale ráz v promluvě příliš neuplatňuje, jelikož si dokážeme porozumět i bez jeho užití. V profesionálních projevech by měla být jeho realizace zachována, neboť bez rázu může dojít k nežádoucímu splynutí slov, což vede ke snížení kvality projevu.⁵⁸

⁵⁴ Srov. Hůrková, J., 1995, s. 24–25.

⁵⁵ Srov. Tamtéž, s. 25.

⁵⁶ Srov. Palková, Z., 1994, s. 325.

⁵⁷ Srov. Hůrková, J., 1995, s. 25.

⁵⁸ Srov. Tamtéž, s. 25.

Za závaznou je pokládána realizace rázu po neslabičných předložkách, tj. [k], [s], [z], [v] – př. u spojení [kʔobjedu], [fʔokně]. Výslovnost bez rázu [kobjedu/gobjedu], [fokně/vokně] je brána jako nenormativní.⁵⁹ V krajním případě může dojít vlivem absence rázu až ke změně významu sdělení – př. [sʔuxem] vs. [suxem].⁶⁰

Fakultativní výskyt rázu je možný v následujících případech:

- po nepřízvučné slabice či nepřízvučném (jednoslabičném) slově – př. [totʔon] vs. [toʔon];
- u dvou stejných či různých vokálů na hranici předložky a slova začínajícím na vokál – př. [zaʔalejí], [doʔulice];
- u dvou stejných či různých vokálů na hranici předpony a základu slova – př. [neʔegzistuje], [poʔučit];
- u adjektiv a adverbíí s předponou [nej-] před vokálem – př. [nejʔútlejší];
- u slov složených – př. [jihoʔamerickí];
- mezi konsonantem a vokálem na hranici slov – př. [besʔobaf];
- u dvou vokálů na hranici slov – př. [novéʔokolnosti].⁶¹

Dle Štěpánové se ráz užívá kvůli zřetelnosti projevu na hranici slov končících na konsonant a začínajících na vokál. Naopak na hranici slov mezi oběma vokály se ráz užít může, ale není to nutné.⁶²

⁵⁹ Srov. Hůrková, J., 1995, s. 25.

⁶⁰ Srov. Hála, B., 1967, s. 35.

⁶¹ Srov. Hůrková, J., 1995, s. 26.

⁶² Srov. Štěpánová, V., 2016, s. 82.

4.1.2 Neortoepické spojování vokálů

Pravidla pro realizaci rázu byla shrnuta v předchozí podkapitole. V profesionálních projevech je dobré ráz zachovávat, aby nedošlo k nežádoucímu splývání slov – př. [sokna], [dopravdi], [potoknem], [besustáňí].⁶³

V některých případech může dojít také k výslovnosti bez rázu a v souvislosti s tím také k posunu hranice slova – př. [sou|tuznal], [lo|fustal].⁶⁴

4.2 Spojování konsonantů

Artikulace konsonantů je výrazně složitější než artikulace vokálů, což je způsobeno jejich artikulační podstatou. Konsonanty se tvoří na různých místech a různým způsobem. Mluvidla mění při jejich tvorbě své postavení, čímž dochází ke změnám v kvalitě jednotlivých konsonantů či jejich spojení.⁶⁵

Z pohledu spojování konsonantů rozlišujeme tzv. asimilaci (spodobu) znělosti a artikulace. Asimilace je označována jako proces, ve kterém se sousední hlásky vzájemně ovlivňují v proudu řeči.⁶⁶

4.2.1 Znělostní asimilace

Asimilace znělosti je nejrozšířenější souhláskovou změnou v češtině. Dochází při ní ke vzájemnému přizpůsobení znělosti/neznělosti konsonantů ve skupině. Pravidla asimilace znělosti závisí na rozlišení hlásek párových a nepárových (jedinečných).⁶⁷

⁶³ Srov. Palková, Z., 1994, s. 326.

⁶⁴ Srov. Hála, B., 1967, s. 35–37.

⁶⁵ Srov. Tamtéž, s. 43.

⁶⁶ Srov. Zeman, J., 2008, s. 92.

⁶⁷ Srov. Palková, Z., 1994, s. 328.

Obvykle se přizpůsobuje konsonant předcházející konsonantu následujícímu, přičemž na něj působí zpětně – tj. asimilace zpětná (regresivní, anticipační) – př. [potkova], [gdo].⁶⁸

Při znělostní asimilaci dochází ke spojení těchto hlásek:

- **spojení souhlásek párových**

- nachází se na různých místech ve slově (na začátku i na konci), v jeho základu, ve spojení s příponou i předponou, ve spojení předložky a jména atd. – př. [gde], [hátka], [otpárat], [gbabičce] ad. Zvláštní případ je konsonantické spojení [sh] – zde existuje dvojí výslovnost [sxromážďit] i [zhromážďit].⁶⁹
- k asimilaci dochází také na hranici slov – [lof ptákú], [soŭt skončil], [lov zvjeře], [soŭd začne] ad.⁷⁰

- **spojení se souhláskami nepárovými (jedinečnými)**

- jedná se o konsonanty [m], [n], [ň], [j], [l], [r], které jsou vždy znělé a které by asimilaci v ortoepickém projevu neměly způsobovat, a to ani uvnitř slova, ani na hranici slov – př. [kluk], [kmalířúm], [tak málo]. Lze tím rozlišit i význam slova – viz [msta] vs. [mzda].⁷¹
- stejné vlastnosti má také konsonant [v], který sice je párový, ale asimilaci nezpůsobuje [svjet], [kvínu], [kránu].⁷² Nicméně

⁶⁸ Srov. Hůrková, J., 1995, s. 27.

⁶⁹ Srov. Tamtéž, s. 28.

⁷⁰ Srov. Palková, Z., s. 329.

⁷¹ Srov. Hůrková, J., 1995, s. 28.

⁷² Srov. Tamtéž, s. 29.

sám je asimilaci podřízen před neznělými konsonanty a na konci slov před pauzou – př. [oprafte], [fřip].⁷³

- na konci jednoslabičné (přízvučné) předložky se před jedinečnou hláskou vyslovuje znělá varianta hlásky – př. [nad lesem], [od rána] ad.⁷⁴

- **spojení s předložkami [s], [se], [přes]**

- předložka [s] se v genitivu vyslovuje vždy zněle, a to i před jedinečnými konsonanty a [v] – př. [zvježe], ve spojení s instrumentálem je možná výslovnosti obojí [sjiřím] i [zjiřím];

- vokalizovaná podoba předložky [s], tj. [se], ve spojení s instrumentálem má vždy pouze neznělou podobu – př. [sezdravím], [seštestím];

- předložka [přes] je před znělými konsonanty brána jako se [z] – př. [přeznáves], před neznělými konsonanty a před pauzou zůstává neznělá – př. [přes tebe].⁷⁵

4.2.2 Artikulační asimilace

V případě artikulační asimilace se jedná o hláskovou změnu, při které se vzájemně ovlivňují sousedící hlásky, nicméně nikoliv zněním hlasu, ale svou výslovností. Rozlišujeme artikulační asimilaci místa a způsobu.⁷⁶

Nejběžnějším typem artikulační asimilace je změna dásňového (předního) [n] v měkkopatrové (zadní) [ŋ] ve spojení s měkkopatrovými [k],

⁷³ Srov. Palková, Z., 1994, s. 329.

⁷⁴ Srov. Tamtéž, s. 329.

⁷⁵ Srov. Hůrková, J., 1995, s. 29.

⁷⁶ Srov. Palková, Z., 1994, s. 332.

[g] – př. [mamiŋka], [baŋka], [koŋgo]. Snaha vyslovit toto spojení s předním dásňovým [n] je považována za hyperkorektní.⁷⁷

K ortoepické artikulační asimilaci může dojít v následujících příkladech:

- **spojení sykavek** – z hlediska ortoepie je nutné ponechat základní podobu obou hlásek:
 - [s + č] – na začátku i na konci slov a také na hranici předpony a základu slova – př. [sčerstva], [sčíní], [přesčas], [rosčesal];
 - [s + č] – uvnitř slov, na švu předpony [bez-], [roz-] a slovního základu a také při spojení s předložkou [přes] – př. [snasší], [rosštěp], [přesšumavu];
 - [š/ž/č + s] – př. [dobříšskí], [prašskí].⁷⁸

- **spojení souhlásek stejných** – dva stejné konsonanty bývají vysloveny zjednodušeně jako souhláska jediná – př. [ana], [viší], [cení]. Nezjednodušená výslovnost je doporučována v následujících případech:
 - v případě možnosti změny významu slov – př. [podaní] vs. [poddaní], [nejasnější] vs. [nejjasnější];
 - na švu složených slov – př. [púlletí], [čtverrohí];
 - v příponách imperativu zakončeného na koncovku [-me] – př. [uvjedomme];
 - u spojení s částicí [-li] – př. [říkal-li], [dal-li];

⁷⁷ Srov. Hůrková, J., 1995, s. 30.

⁷⁸ Srov. Tamtéž, s. 31.

- na hranici dvou slov, kde se setkává stejný konsonant – př. [na nebespečném místě];
 - na švu předpon a slovního základu – př. [natto], [rossax].⁷⁹
- **spojení artikulačně příbuzných konsonantů** – jako ortoepické je považováno zjednodušení pouze u spojení [t, d] + [s, š] uvnitř slov – př. [lickí], [mňesckí], [kračí], [vječí], [mlačí]. U profesionálních projevů by měla být souhlásková skupina zachována např. u spojení hlásek na hranici předpony a základu – př. [potstata], [otsut], [přetstaveňí], na hranici slov po předložce – př. [nat stromi] a také ve spojení infinitivu se zvratným zájmenem [se], [si] – př. [bátse], [přiznatsi]. Zřetelná by měla být výslovnost také u spojení [t/d] + [c/č] – př. [vjetci], [bít často]. Uvedené platí také u spojení [tʃ], [dʃ] – př. [potíhou], [oddělení], [butě]. Žádoucí je výslovnost obou konsonantů také u spojení [t/d] + [n] a [n] + [tʃ/dʃ] na hranici předložky a jména – př. [odněho] a v mezisloví – př. [snadňigdo].⁸⁰
 - **výslovnost konsonantu [j]** – měla by být zachována vždy na různých místech ve slově – př. [jméno], [jdu], [pújdeme], [pújčím] atd. Ortoepické je zjednodušení pouze u tvarů pomocného slovesa *být* – př. [přišli sme], [volal sem].⁸¹

⁷⁹ Srov. Hůrková, J., 1995, s. 31.

⁸⁰ Srov. Tamtéž, s. 33–34.

⁸¹ Srov. Tamtéž, s. 34–35.

- **spojení s nosovkami [m], [n], [ň]** – zachovat původní podobu hlásek ve skupině je třeba u spojení nosovek se sykavkami – př. [slovenská], [plzeňský], [menší], [manžel] a také u nosovek s retnicemi [klenba], [hanba]. Ortoepicky je třeba vyslovit také spojení konsonantů [mňe] – př. [zámňena], [vzimňe].⁸²
- **ostatní konsonanty** – plnou výslovnost respektujeme také na počátku slov – př. [gdibi], [vždicki], [hřebík], uprostřed slov – př. [prázdní], [jestli], [účastnit se], [zvláště] a na konci slov – př. [dvanáct], [radost] ad.⁸³

Hůrková poukazuje na možnou zjednodušenou artikulaci konsonantických spojení např. u slov [cera], [srce], [žbán] i [žbán]. U číslovek sedm a osm je dle Hůrkové povolena výslovnost původní i s vloženým [u] – př. [osm] i [osum].⁸⁴ Naopak Štěpánová ve své práci pokládá vložení [u] za neortoepické.⁸⁵

4.2.3 Neortoepické spojování konsonantů

V kapitole 4.2 jsou shrnuty konsonantické změny, které jsou považovány za normativní. V této kapitole se budu věnovat shrnutí nejfrekventovanějších odchylek od ortoepické výslovnosti skupin konsonantů. Jedná se o nežádoucí jevy, které se ukázaly v bakalářské práci jako velmi časté.⁸⁶

Deformace konsonantických skupin je považována za rozšiřující se nešvar, zejm. u konsonantů s podobným místem artikulace. Objevuje se nejen

⁸² Srov. Hůrková, J., 1995, s. 36.

⁸³ Srov. Tamtéž, s. 35.

⁸⁴ Srov. Tamtéž, s. 37.

⁸⁵ Srov. Štěpánová, V., 2016, s. 84.

⁸⁶ Srov. Jurášková, T., 2017, s. 89–91.

uvnitř slov, ale i v mezisloví. Ke zjednodušení skupiny dochází vlivem redukce jednoho z konsonantů nebo záměnou souhlásek – př. [zamňes + nancúm], [ministers + vo], [svje + ci], [dvanáctupňú] ad.⁸⁷

K neortoepické znělostní asimilaci v konsonantické skupině může dojít:

- **u spojení párových a nepárových** – neznělý konsonant může být neortoepicky vysloven jako znělý např. uvnitř slov [kubme], [vradme].⁸⁸ Kromě toho také na rozhraní slov – př. [máž rímu], [než najde]. Naopak znělý konsonant může být neortoepicky vysloven jako neznělý po předložce – př. [nat lesem], [ot rána].⁸⁹
- **u spojení jednoslabičné předložky [k]** se slovem začínajícím na jedinečný konsonant nebo na konsonant [v] – [glaskavému], [gvínu], [gradostì].
- **výslovnost vokalizované předložky [se]** jako [ze] v instrumentálu – př. [zešťestím], [zesestrou].⁹⁰
- **spojení se znělým konsonantem [ř]** na počátku slova – spojení může být neortoepicky vysloveno jako [k řece], [máš říci].⁹¹

V případě artikulační asimilace dochází k neortoepickému zjednodušování konsonantických skupin v následujících spojeních:

- **spojení sykavek:**
 - u spojení sykavky a polosykavky na počátku i uprostřed slova – př. [ščesat], [neščetní], [přeščas];

⁸⁷ Srov. Palková, Z. – Veroňková, J. – Hedbávná, B., 2003, s. 26.

⁸⁸ Srov. Hůrková, J., 1995, s. 28.

⁸⁹ Srov. Palková, Z., 1994, s. 329.

⁹⁰ Srov. Hůrková, J., 1995, s. 29.

⁹¹ Srov. Palková, Z., 1994, s. 330.

- na švu předpony [bez-], [roz-] a slovního základu dochází ke splývavé výslovnosti – př. [bešíje], [roštep];
- u spojení dvou sykavek dochází také k redukci jedné z hlásek – př. [pařískí], [muskí].
- **spojení stejných konsonantů** – k neortoepickému zjednodušení souhláskové skupiny může dojít na švu složených slov – př. [púletí], v příponách u imperativu zakončeného na koncovku [- me] – př. [ozname], na hranici slov, kde se nachází stejné konsonanty – př. [bilovec], [nášimon].
- **spojení příbuzných konsonantů** – může nastat neortoepické zjednodušení souhláskové skupiny [t/d] + [s] na hranici infinitivu a zvrtného zájmena [si], [se] – př. [přiznaci], [báce]. Dále také na švu předpony a slovního základu, ve spojení s předložkami nebo na hranici slov – př. [pocmata]. Redukce se může objevit také u spojení [t] + [c] – př. [vjeci], [svjeci] a u spojení [tʃ], [dʃ], [tʃ] – př. [přetisk], [ođeleńí], [nedopuste].
- **konsonant [j]** – často bývá vypuštěn na počátku slov – př. [méno], [puđu], [příde], [pučim] a také na počátku plnovýznamového slovesa [sem].
- **nosovky [m], [n], [ň]** – při spojení se sykavkami dochází k nenormativní změně kvality konsonantu – př. [slovencká], [jence], [menčí], [menčina], [jenže], stejná změna může nastat ve spojení s retnicemi – př. [hamba], [klemba].
- **hláskové spojení [mňe]** – neortoepicky může být toto spojení vysloveno jako [mje] – př. [mjesto], [vzimje].⁹²

⁹² Srov. Hůrková, J., 1995, s. 30–36.

- **jiné konsonantické spojení** – k nežádoucí redukci dochází na různých místech ve slově:
 - na počátku slov – př. [dibi], [dicki], [řebík];
 - uprostřed slov – př. [prázní], [jesli], [účasňit se];
 - na konci slov – př. [dvanác], [dos], [rados].⁹³

⁹³ Srov. Hůrková, J., 1995, s. 35.

5 Suprasegmentální rovina projevu

Suprasegmentální složka projevu byla detailně rozebrána v práci bakalářské. Dále proto uvádím pouze základní informace o zvukových prostředcích. Více se orientuji pouze na odchylky v jejich realizaci. Výjimku tvoří pouze mluvní tempo, které tvoří jádro výzkumu z hlediska suprasegmentálních prvků a které dostává v práci větší prostor.

Prozodické jevy výrazně ovlivňují výsledné působení projevu. Pro snadnější vnímání zvukového projevu je důležité, aby frázování (spolu s intonačním členěním) bylo v souladu s jazykovou stavbou. Nutná je také dostatečná zřetelnost projevu. Chybný je nejen text roztržštěný frázováním na slova, ale také intonačně nečleněné větné celky.⁹⁴

Mezi prozodické prostředky bývá řazena pauza, intonace, dále také přízvuk (slovní i větný) a mluvní tempo.⁹⁵ V práci bakalářské bylo zjištěno, že suprasegmentální rovina je pro mluvčí ve spontánních projevech velmi problematická. Výsledky analýz ukázaly, že mluvčí nejvíce chybují v oblasti frázování a intonace a také že mají neúměrně rychlé mluvní tempo.⁹⁶ Právě tyto nedostatky budou pozorovány v praktické části práce. Vzhledem k rozsahu práce nebude brán ohled na přízvukování projevu.

5.1 Frázování projevu

Pro posluchače je členění toku řeči důležité pro získání přehledu o struktuře věty a také pro pochopení významu. Kvalita mluvního projevu je dána vhodným členěním řeči a správným frázováním. Členění projevu je třeba realizovat tak, aby bylo zřejmé, které větné celky jsou vázány těsněji a které naopak volněji.⁹⁷

⁹⁴ Srov. Palková, Z., 2008, s. 22–23.

⁹⁵ Srov. Krčmová, M., 2008, s. 167–174.

⁹⁶ Srov. Jurášková, T., 2017, s. 91–93.

⁹⁷ Srov. Palková, Z. – Veroňková, J. – Hedbávná, B., 2003, s. 27.

Frázování je realizováno prostřednictvím prostředků jako jsou např. pauzy, intonační kontury ad. Jejich užití ovlivňuje posluchače v hodnocení hierarchie předělů, což je důležité pro snadné pochopení struktury sdělení.⁹⁸

5.1.1 Pauza

Pauzou se rozumí přerušení hlasového a artikulačního proudu řeči. Funkce pauzy je převážně fyziologická, nicméně slouží také k členění proudu řeči na kratší úseky.⁹⁹

V souvislosti s výzkumem pauz se sleduje převážně poměr objemu vlastní řeči a objemu pauz, dále frekvence pauz, jejich trvání a umístění. Pauzy mají velký vliv na subjektivní hodnocení tempa ze strany posluchačů. Dle výzkumů jsou projevy s menším množstvím pauz mezi promluvovými úseky v rámci výpovědi a kratšími pauzami mezi výpověďmi hodnoceny jako rychlejší.¹⁰⁰

V mluveném projevu rozlišujeme několik typů pauz dle jejich funkce. Jedná se o pauzu segmentační, prostřednictvím které rozdělujeme syntaktické celky – př. [bila temná noc | nebilo vidět aňi na krok], dále formulační pauzu, která je typická především ve spontánních projevech, jelikož bývá vyplněna hezitačními prvky – př. [a já sem @ | sem fšexno sem projednal | @] a také pauzu důrazovou, která slouží pro zdůraznění klíčových slov v projevu – př. [svjet ftomto tídnu | bouřil protesti].¹⁰¹

5.1.2 Větná intonace

Intonace je definována jako proměna silové a melodické složky řeči v jejím časovém průběhu. Má tři hlavní funkce. Stanovuje hranice výpovědí a

⁹⁸ Srov. Palková, Z. – Veroňková, J. – Hedbávná, B., 2003, s. 27.

⁹⁹ Srov. Zeman, J., 2008, s. 155.

¹⁰⁰ Srov. Veroňková, J., 2012, s. 204.

¹⁰¹ Srov. Zeman, J., 2008, s. 156–157.

výpovědních úseků, podílí se na aktuálním členění výpovědi a také vyjadřuje komunikativní funkci výpovědi. Kromě toho ukazuje subjektivní postoj mluvčího ke sdělovanému.¹⁰²

V češtině podává větná intonace informace o modalitě výpovědi. Posluchač na základě intonace poznává, zda mluvčí větu ukončil nebo zda plánuje v promluvě pokračovat, rozliší otázku od tvrzení apod.¹⁰³

Nejdůležitější část intonačního průběhu věty/větného úseku začíná jádrem výpovědi a probíhá do konce věty/větného úseku. Hovoříme o tzv. kadenci. Rozlišujeme dva druhy kadencí: kadence úseků koncových a kadence úseků nekoncových.¹⁰⁴

5.2 Mluvní tempo

Tempo řeči je označováno jako zvuková charakteristika, které si všímají i běžní posluchači. Výrazně se podílí spolu s dalšími zvukovými složkami na srozumitelnosti projevu.¹⁰⁵

Tempo řeči ovlivňuje několik faktorů. Z hlediska jazykových faktorů se jedná o strukturu slabiky, délku promluvového úseku a pozici jednotky ve struktuře textu. Mimojazykové faktory zahrnují faktory biologické (př. věk, pohlaví), sociální a kulturní. Důležitá je také např. míra připravenosti projevu, žánr projevu, akustické podmínky atd.¹⁰⁶

Vysoké tempo představuje omezení pro pohyb artikulačních orgánů, což se projevuje často na segmentální rovině. S rostoucím tempem projevu se

¹⁰² Srov. Krčmová, M., 2008, s. 167–168.

¹⁰³ Srov. Palková, Z. – Veroňková, J. – Hedbávná, B., 2003, s. 28.

¹⁰⁴ Srov. Hůrková, J., 1995, s. 44.

¹⁰⁵ Srov. Veroňková, J., 2018, s. 339.

¹⁰⁶ Srov. Tamtéž, s. 340.

zvyšuje počet výslovnostních odchylek různých typů. Je také propojeno s realizací pauz a s členěním výpovědí na menší úseky.¹⁰⁷

Tempo řeči může být proměnlivé, a to i v rámci projevu stejného mluvčího.¹⁰⁸ Hlavní myšlenka projevu bývá pronesena pomalejším tempem, zatím co vedlejší linie myšlenky (zahrnující např. vsuvky) naopak tempem rychlejším. Jako příklad je uváděna věta: [a já sem tehdi | gdiš sem bila malá holka | hladem netrpjela], přičemž podtržený úsek označuje vsuvku vyslovenou rychleji.¹⁰⁹

Tempo řeči je považováno za zastřešující termín. Zahrnuje jak mluvní tempo, tak artikulační tempo. Mluvní tempo označuje tempo řeči včetně pauz (vyplněných – nádechem, hezitací ad. i nevyplněných). Artikulační tempo vyjadřuje tempo vlastní artikulované řeči, což znamená, že se pauzy do celkové hodnoty měřeného úseku nezapočítávají.¹¹⁰

Mluvním tempem se zabývá mnoho odborníků. Existuje řada stanovených hodnot průměrného tempa. Veroňková zmiňuje, že mluvčí Českého rozhlasu vždy dosahují mluvního tempa nad 6 slabik/sek. Také poukazuje na hodnotu průměrného tempa pro mluvčí Českého rozhlasu, která byla stanovena Z. Palkovou r. 2004, tj. 6,2 slabik/sek.¹¹¹

Jak uvádí Veroňková, v rozhlasovém zpravodajství jsou naměřeny hodnoty zpravidla nižší, než u zpravodajství televizního. Průměrná hodnota je ve většině případů 5,8 slabik/sek. I přes to se pro posluchače se jedná mnohdy o tak rychlou řeč, že jim brání v porozumění projevu. Bartošek uvádí průměrné optimální tempo projevu cca 5 slabik/sek. Palková stanovuje vyšší

¹⁰⁷ Srov. Veroňková, J., 2018, s. 339.

¹⁰⁸ Srov. Tamtéž, s. 340.

¹⁰⁹ Srov. Zeman, J., 2008, s. 157.

¹¹⁰ Srov. Veroňková, J., 2018, s. 340–341.

¹¹¹ Srov. Tamtéž, s. 343.

hodnotu. Dle ní je akceptovatelné rozmezí tempa od 5,5 do 5,8 slabik/sek. Uvedené tempo je bráno v této práci jako směrodatné. Veroňková upozorňuje, že tempo řeči dle provedených sond u moderátorů Českého rozhlasu se pohybuje u horní stanovené hranice, příp. ji převyšuje.¹¹²

Dle prováděných výzkumů nejsou výstupy moderátorů považovány za vzorové projevy profesionálních mluvčích. Přijatelnost projevů moderátorů Českého rozhlasu je 40–70 %.¹¹³ Průměrné mluvní tempo u výzkumu Veroňkové je 5,8–6,3 slabik/sek, což hodnotí jako tempo velmi vysoké. Zvláště v porovnání s výzkumem J. Bartoška, který určuje průměrné hodnoty 5,40 (r. 1974) a 5,57 (r. 2000).¹¹⁴

5.3 Odchytky na suprasegmentální rovině

- **frázování** – nemělo by docházet k oddělení spojení, která sobě patří ať už z hlediska významu či z hlediska syntaxe (např. spojení substantiva a adjektiva). Chybným umístěním předělu může dojít ke změně významu sdělení – př. [silnice bude průjezdná | částečně pravím pruhem vozofki].¹¹⁵ Příčinou chybného frázování může být nedostatečnost dechu.¹¹⁶ Naopak zvláště ve spontánních projevech jsou často příliš těsně vázané věty, které by bylo dobré z obsahového hlediska oddělit. Mluvčí se je snaží vyslovit tzv. „jedním dechem“.¹¹⁷
- **intonace** – nesprávná intonace spočívá ve většině případů v chybném rozlišování ukončené a neukončené výpovědi. Mluvčí často užívá klesavou ukončující intonaci uprostřed souvětí, např. před spojkou [kterí], nebo v opačném případě výpověď dostatečně

¹¹² Srov. Veroňková, J., 2018, s. 346.

¹¹³ Srov. Veroňková, J., 2012, s. 143.

¹¹⁴ Srov. Tamtéž, s. 149.

¹¹⁵ Srov. Palková, Z. – Veroňková, J. – Hedbávná, B., 2003, s. 27.

¹¹⁶ Srov. Palková, Z., 2003, s. 22.

¹¹⁷ Srov. Palková, Z., 1982, s. 189.

neukončuje a významově samostatné výpovědi splývají v jeden celek. Nenáležitá intonace může navodit dojem, že mluvčí odříkává text mechanicky nebo že nemá přehled o daném sdělení.¹¹⁸ Stereotypní opakování melodické kontury může posluchače unavit. Některé melodické kontury mají funkci zdůraznění a jejich nevhodné použití může navodit nesprávný kontext.¹¹⁹

- **mluvní tempo** – vysoké tempo se spolu s nedostatečnou artikulační technikou podílí na velkém množství nedostatků a odchylek od standardní zvukové podoby.¹²⁰ Nevyrovnanost v rovině časové (tj. rytmické zrychlování) může způsobovat artikulační deformace, čímž dochází ke ztrátě srozumitelnosti slova.¹²¹ Mezi nejfrekventovanější odchylky v oblasti mluvního tempa řadíme kromě neúměrné rychlosti také nestabilitu tempa, která spočívá ve výrazném zrychlování a zpomalování. Mohou být motivovány např. technikou řeči (nedostatečnost dechu) nebo mluvní situací (př. časová tíseň).¹²² Výslovnostní odchylky či zvukové realizace jsou často rychlým tempem ovlivněny.¹²³ Tempo 10 slabik/sek snižuje srozumitelnost slov až o polovinu.¹²⁴

Úroveň mluvené řeči ovlivňuje také správná technika dýchání při řeči a ovládání hlasu. Z tohoto hlediska se mohou objevit v mluvních projevech určité nedostatky např. v podobě slyšitelných vdechů mezi celky, polknutí, mlaskání atd. V souvislosti s tím může dojít také k situaci, kdy mluvčímu dochází dech, zejm. na konci věty. Vlivem toho mluvčí neúměrně zvyšuje

¹¹⁸ Srov. Palková, Z. – Veroňková, J. – Hedbávná, B., 2003, s. 28.

¹¹⁹ Srov. Palková, Z., 2003, s. 23.

¹²⁰ Srov. Veroňková, J., 2012, s. 207.

¹²¹ Srov. Palková, Z., 2003, s. 22.

¹²² Srov. Palková, Z. – Veroňková, J. – Hedbávná, B., 2003, s. 29.

¹²³ Srov. Veroňková, J., 2018, s. 347.

¹²⁴ Srov. Perkner, S. – Slovák, L., 1986, s. 28.

tempo řeči, případně udělá pauzu na nevhodných místech. U profesionálních mluvčích by se měly výdechové pauzy krýt s pauzami významovými.¹²⁵

Z hlediska jazykové správnosti nepřikládáme neslyšnosti dechu výraznou důležitost. Nicméně jedná se o složky, které ovlivňují sympatie posluchače k mluvčímu.¹²⁶

¹²⁵ Srov. Palková, Z., 1982, s. 189.

¹²⁶ Srov. Palková, Z., 2003, s. 22.

II. Praktická část

1 Zaměření práce

Předkládaná diplomová práce se zabývá analýzou živých vstupů reportérů celoplošných i regionálních stanic Českého rozhlasu. Práce volně navazuje na práci bakalářskou, která se zaměřovala na živé vstupy u reportérů stanic televizních. Mým hlavním úkolem bylo pořídit nahrávky živých vstupů a podrobit je fonetické analýze. Následně jsem se snažila vyhodnotit, zda jejich mluvní projevy odpovídají platné ortoepické normě.

Případné odchylky od ortoepické výslovnosti byly středem zájmu mého výzkumu. Práce je zaměřena na nenormativní výslovnost vokálů, která spočívá v tendenci k jejich otevřenosti či zavřenosti a také k jejich krácení, případně dloužení. Okrajově se věnuje také korektnímu tvoření konsonantů a konsonantických skupin a v souvislosti s tím také oběma druhům asimilací – znělostní i artikulační. To vše je zkoumáno v závislosti na předpokládaném zvýšeném tempu řeči, na které je v této práci kladen větší důraz. Na rovině suprasegmentální je sledováno frázování a správná kadence řeči, která souvisí s již zmíněným tempem projevu. Jelikož jsou živé vstupy předem připravené v minimální míře, naopak často se jedná o projevy přímo spontánní, neberu v této práci zřetel na přeřeky nebo užití hezitačních prvků.

Analýzou zmíněných výstupů jsem se snažila získat přehled o kvalitě projevů reportérů stanic Českého rozhlasu, který by měl plnit reprezentativní funkci. V případě výskytu nedostatků ve výslovnosti jsem se snažila zkoumat, zdali se jedná o odchylky ojedinělé, které mohou nastat při rychlém tempu řeči, nebo zdali se jedná o nedostatek pravidelně se opakující. Hlavním cílem této práce bylo odpovědět na otázky položené v úvodu práce.

Pro výzkum projevů reportérů jsem se rozhodla proto, že by měli vystupovat jako řečové vzory. Jak bylo uvedeno v teoretické části práce, řada

výzkumů odhalila četné nedostatky v ortoepickém projevu veřejných mluvčích. Právě tyto zmíněné nedostatky se ukázaly jako stěžejní také ve výzkumu, který jsem prováděla v roce 2017. Mým předpokladem bylo, že i v projevech reportérů živých vstupů v rozhlase se budou tyto nedostatky pravděpodobně vyskytovat. V současné analýze se pokusím tento předpoklad potvrdit, případně vyvrátit.

1.1 Materiál k analýze

Základním materiálem k prováděné analýze byly záznamy živých vstupů v rozhlasových relacích, které jsou k dispozici na internetových stránkách Českého rozhlasu. Archivace celodenních záznamů je zde pouze dočasná, a to v časovém rozpětí jednoho měsíce. Pro komplexnější dlouhodobou analýzu bylo proto nutné využít i databázi audioarchivu iRadio. Původně bylo zamýšleno využít pro získání materiálu databázi NAKI, nicméně tato databáze před začátkem práce přestala být funkční. Materiálově byl proto využit pouze již zmíněný audioarchiv iRadio. Tato databáze však neobsahuje kompletní záznamy všech pořadů a všech mluvčích. Docházelo tak k situacím, kdy bylo možné dohledat k danému mluvčímu nahrávky pouze v rámci jednoho roku, případně nebylo možné dohledat žádné další záznamy. Této databázi také zcela chybělo jakékoliv značkování či anotace pořadů, což by umožnilo snadnější vyhledávání.

Rozhodla jsem se proto použít primárně celodenní záznamy z období od začátku listopadu do konce prosince roku 2019. Využité záznamy byly pořízeny pomocí programu Audio Record Wizard. Od každého mluvčího jsem se snažila získat alespoň pět nahrávek v rámci celodenních záznamů ze zmíněného období. Další nahrávky pak byly staženy, případně zaznamenány pomocí nahrávacího programu, z audioarchivu, a to tak, aby byly rozptýleny v rámci co nejdelšího období (zejm. poslední dekády). U některých mluvčích toto kritérium nebylo možné splnit, jelikož na stanici nepůsobili dostatečně

dlouhou dobu. Tyto nahrávky ale sloužily pouze jako doplňující materiál pro možné sledování zhoršení/zlepšení mluvních projevů mluvčích.

Některé projevy se nacházely v archivu v podobě telefonického spojení, kvalita záznamu proto nebyla optimální. Tento materiál byl využit pouze pro měření tempa projevu, do analýzy vokálů byly zahrnuty projevy lepší kvality. Ze záznamů byly využity jen ty pasáže, ve kterých hovoří sledovaný reportér. Jelikož se většinou jednalo o rozhovor z místa dění s moderátorem ve studiu, nežádoucí výstupy byly z této nahrávky vystřiženy. Stopáž každého transkribovaného projevu se pohybovala okolo minuty a půl až dvou minut. Dohromady bylo u každého mluvčího shromážděno přibližně deset až patnáct minut výstupu.

Pro výzkum byl dále využit program Praat, ve kterém byla provedena analýza formantů vokálů. Průměrné hodnoty pak byly zasazeny do excelovských tabulek, z nichž byly získány grafy pro jednotlivé vokály. Veškeré nahrávky byly transkribovány a případné odchylky v prepisech náležitě zaznačeny. Celkově bylo foneticky přepsáno 136 nahrávek.

1.2 Mluvčí

V analýze jsem zkoumala mluvní projevy celkem šestnácti reportérů. Snažila jsem se o výběr mluvčích z různých redakcí celoplošné stanice a také z regionálních stanic po celé republice. Z každé redakce celoplošné stanice jsem vybrala jednoho muže a jednu ženu, kteří se v živých vstupech vyskytují nejčastěji, tudíž je lze považovat za klíčové osobnosti rozhlasového zpravodajství. Výjimku tvořila redakce domácí, kde byli vybráni reportéři čtyři (tj. dva muži a dvě ženy). Konkrétně se jednalo o domácí redakci, zahraniční redakci, zahraniční zpravodajství a ekonomickou redakci. Aby bylo možné sledovat i vliv územního rozmístění redakcí na mluvu reportérů, bylo nutné vybrat reportéry i ze stanic regionálních. V tomto případě se

jednalo o redakci Brno, Ostrava, Liberec, České Budějovice, Vysočina a region střední Čechy. Výběr reportérů jsem provedla na základě frekvence výskytu jejich výstupů v rámci celodenních záznamů v období listopadu a prosince roku 2019.

Analýze byli podrobeni tyto reportéři:

Pavla Lioliasová	celoplošná stanice: domácí redakce
Zdeňka Trachtová	celoplošná stanice: domácí redakce
Martin Balucha	celoplošná stanice: domácí redakce
Lubomír Smatana	celoplošná stanice: domácí redakce
Zuzana Švejsová	celoplošná stanice: ekonomická redakce
Jakub Horáček	celoplošná stanice: ekonomická redakce
Helena Berková	celoplošná stanice: zahraniční redakce
Zdeněk Novák	celoplošná stanice: zahraniční redakce
Pavčina Nečásková	celoplošná stanice: zahraniční zpravodajství
Václav Jabůrek	celoplošná stanice: zahraniční zpravodajství
Štěpánka Kadlečková	regionální stanice: Brno
Matěj Vodička	regionální stanice: České Budějovice
Šárka Škapiková	regionální stanice: Liberec
Martin Knitl	regionální stanice: Ostrava
Marie Veselá	regionální stanice: region střední Čechy
Milan Soldán	regionální stanice: Vysočina

1.3 Postup při výzkumu

Při vlastní analýze byl dodržován následující postup. Nejprve jsem provedla důkladnou rešerši všech pořadů vysílaných na celoplošné stanici Českého rozhlasu. Největší frekvence výskytu živých vstupů dosahoval pořad Ranní či Odpolední Radiožurnál, který se vysílá téměř nepřetržitě mezi osmou hodinou ranní a večerní. Tyto relace jsou přerušeny pouze rychlými zprávami, případně rozhovory s hosty. Jako sledované období jsem určila dva měsíce, a to listopad a prosinec roku 2019. V prvním kroku analýzy jsem zapisovala všechny mluvčí, kteří se v živých vstupech vyskytovali. Následně jsem provedla selekci reportérů na základě toho, jak velký počet živých vstupů měli

ve sledovaném období. V poslední fázi jsem vybrala z domácí redakce čtyři mluvčí, z regionálních po dvou mluvčích, a to dle vysoké míry výskytu zmíněných projevů. Považovala jsem je za klíčové osobnosti rozhlasového zpravodajství. Zvolila jsem stejný počet mužů a žen pro celkovou vyváženost a objektivitu výzkumu.

Výstupy těchto mluvčích jsem nahrávala a dále foneticky přepisovala. Závazným byl pro mě vždy první živý vstup reportéra, který jsem důkladně zkoumala. Na tomto projevu byla provedena také formantová analýza. Případné odchylky, které se zde vyskytovaly, jsem dohledávala v dalších prepisech, aby bylo možné doložit, zda se jedná o odchylku systémovou nebo pouze ojedinělou. Další transkribované mluvní projevy, ze kterých byly využity pouze výňatky, jsou v celém znění součástí přílohy práce.

1.4 Sledované jevy

Co se týče zkoumaných jevů, na segmentální rovině byla středem mého zájmu převážně výslovnost vokálů a konsonantů. Vokály jsem zkoumala z hlediska jejich otevřenosti či zavřenosti, což se v bakalářské práci ukázalo jako častý nedostatek projevu mluvčích. U každého reportéra se skládá výzkumný vzorek z pěti vokálů krátkých a čtyř vokálů dlouhých – celkově devět příkladů, tj. [a], [e], [i], [o], [u]. Vokál [ó] byl z důvodu nedostatku dat z měření vynechán. Analyzované vokály byly vybrány z prvního transkribovaného projevu mluvčího a pomocí programu Praat jsem naměřila jejich hodnoty F1 a F2.

Výsledky měření byly zasazeny do tabulek, které následně vytvořily grafy zobrazující vokalický trojúhelník daného mluvčího. Průměrné formantové hodnoty vokálů byly srovnány s tabulkou hodnot Zdeny Palkové, která uvádí frekvenční rozsah formantů, v jehož rámci by se měl mluvčí pohybovat. Výběr jednotlivých vokálů byl zcela náhodný. Snažila jsem se o

zastoupení všech možných pozic výskytu (zejm. na začátku slova, na konci slova, sousedící s vokály znělými i neznělými ad.). U vokálů jsem kladla důraz kromě otevřenosti a zavřenosti také na tendenci k jejich krácení či prodloužení. Okrajově byla sledována také výslovnost rázu na místech, kde je jeho užití žádoucí. Odchytky jsem zaznačila ve fonetické transkripci pomocí barev a značek uvedených v legendě.

Konsonanty byly sledovány převážně z hlediska jejich správné a pečlivé výslovnosti a taktéž z hlediska jejich spojování a tvoření souhláskových skupin. V neposlední řadě jsem se zaměřila také na vypouštění konsonantů v různých částech slova. Také zde byla využita metoda barevného zaznačení odchylek v transkripci.

Na rovinu suprasegmentální byl kladen v kontextu celé práce největší důraz. V této oblasti jsem pozorovala převážně správné členění výpovědi, které je považováno u profesionálních mluvčích za velmi důležité. Právě ve spontánních projevech dochází k častému chybnému frázování v důsledku rychlého tempa projevu. S tím souvisí také intonace řeči, kde jsem sledovala užití kadence, polokadence a antikadence. Hlavním bodem prováděné analýzy bylo již zmíněné mluvní tempo, které jsem hodnotila na základě vypočítaného počtu slabik za sekundu. K výpočtu byl využit skript pro počítání slabik.

Co se týče hodnocení sledovaných jevů, u výslovnosti vokálů jsem zvolila metodu sčítání chyb a následného hodnocení dle počtu odchylek. U konsonantů byl mluvčí hodnocen na škále „dopouští/nedopouští se této chyby“. Na rovině suprasegmentální jsem zvolila opět hodnocení formou tabulek, ve kterých byli mluvčí hodnoceni dle frekvence výskytu jednotlivých nedostatků. Hodnoty mluvního tempa byly zasazeny do tabulky a srovnány s referenčními hodnotami uvedenými v odborné literatuře.

1.5 Fonetická transkripce

Všechny získané nahrávky jsou zpracovány do podoby fonetické transkripce. Ta je prováděna prostřednictvím zjednodušeného systému značek využívaných v češtině. Pracuje nejen s běžnými písmeny užívanými při psaní českých slov, ale i se speciálními symboly určenými pro fonetickou transkripci. Konkrétně se jedná o tyto znaky:

- [ŋ] – velární (zadopatrové) **n**
- [m̥] – labiodentální (retozubné) **m**
- [ř̥] – neznělé ř
- [ʔ] – ráz
- [x] – neznělé **ch**
- [ɣ] – znělé **ch**
- [ʒ] – znělé **c**
- [ʒ̥] – znělé **č**
- [ɯ] – část diftongu
- [l̥], [r̥], [m̥], [n̥] – slabikotvorné **l, r, m a n**

Další symboly objevující se v transkribovaných textech:

- [:] – dloužení vokálu
- [+] – redukce nebo vypuštění hlásky
- [-] – vynechaný ráz
- [↓] – kadence
- [↑] – antikadence
- [→] – polokadence
- [|] – krátká pauza pro nádech
- [| |] – dlouhá pauza značící konec výpovědi

- [/] – absence pauzy pro oddělení významových celků čili chybné frázování
- [] – splývání dvou stejných hlásek na vnějším předělu
- [--] – nesrozumitelné slovo
- [@] – hezitační prvky
- [...] – otázka moderátora, případně vložená ukázka (z nahrávky vypuštěno)

Kromě speciálních značek jsem při práci s transkribovanými texty využívala barevné odlišení specifických jevů, jež nejsou v souladu s ortoepickou normou. Níže uvádím příklady možných nedostatků:

chybná výslovnost vokálu

chybná výslovnost konsonantu

chybná spodoba souhlásek

přechek

Výsledky formantových měření jsou zasazeny do přehledných tabulek a doplněny komentáři. V tabulkách jsou **červenou barvou** odlišeny hodnoty, které nejsou v souladu s referenčními hodnotami uvedenými v odborné literatuře. Naměřené hodnoty jsou také vyjádřeny prostřednictvím grafů zobrazujících vokalický trojúhelník daného mluvčího.

Také hodnoty mluvního tempa jsou vloženy do tabulek. Jsou zde odlišeny mluvní projevy ze současného období (tj. listopad a prosinec 2019) prostřednictvím světle šedé barvy a projevy z dřívějších let pomocí tmavě šedé barvy. Průměrné mluvní tempo je zvýrazněno oranžovou barvou.

2 Analýza

2.1 Celoplošná stanice

2.1.1 Domácí redakce

Pavla Lioliasová, 25. 11. 2019, [01:15]

[pjekní **de:n** ↓ | československý roz + las přerušil zásadní přenos z demonstrace na letné kam pjetadvacátého a šestadvacátého listopadu přišli protestovat statisíce lidí ↓ | ti požadovali svobodu a demokracii ↓ | roz + las visilání přerušil přet projevem aлександра dupček**a**: a na videu je videt jak vhlavním štábu rozhlasového řopčanského fóra → | + sou ftu xvíli hnet fšixní na nohou ↓ | volají proto nejen ředitele celého rozhlasu karlu kvapilovi → | ale také na nejvíš místa komunistického vedeňi ↓ | ve videu se do telefonu roščiluje pavel linhart ↓ || [...] přenos zletne se záhi podaří -obnovit a vmístn + stí zavládne radozd zviťství ↓ | na videu je třeba moderátor jan rosák současn*i* komentátor petr hartman nebo dramaturk a scénárista hinek pekárek ↓ || [...] řuš pár dní přet toú demonstrací řešilo vedeňi rozhlasového řopčanského fóra vímjenu ředitele rozhlasu ↓ | fčele fóra stál karel vajnlx a společně sjanem rosákem se nakonez dostali právjce do kanceláře karla kvapila ↓ | jednání sním ale neb + lo jednoduxé jak vajnlx fspomíná ↓ || [...] ředitele kvapila nakonec řodvolala třetího prosince vláda lađislava řadamce poté ↓ | co mu nedůvjeru vijáđřila vječina roz + lasoví + zamjestnancú ↓ | no-a řuš jen dodám že kompletňi video je na spravodajském servru řirozglas cézet ↓ || [...] heskí den ↓ ||]

Pavla Lioliasová se dopouští krácení dlouhých vokálů, což lze konstatovat již na základě poslechu první nahrávky. Ve většině případů se jedná o přední vokály [í] a [é]. Ve výše uvedeném transkriptu se nachází celkem devět případů zkrácení vokálů. Tento zásadní nedostatek v mluvě reportérky je možné doložit i na dalších transkripcích projevů, a to nejen v rámci zkoumaného období, tedy v projevech aktuálních, ale i v rámci nahrávek z předchozích let. Vzhledem k velkému množství odchylek uvádím pouze několik příkladů napříč různými nahrávkami: [čes**ke** d'etí], [řustředňi**ho** školňi**ho**], [strom**ku** maji], [řodborňiku fte**xnicki**y], [vánočňi**ho**], [řprostor**ax**], [řuřat **dotace**], [tagzvan**ix** notifikaci], [řosmile**te** řa šestile**te**], [řorganiza**toři** zajemce vizívaj**ř**], [pořat čeká], [stanek kam lide mu**žou**] a další.

V souvislosti s tím odkazuji na přílohu č. 1, kde lze najít všechny získané nahrávky od dané mluvčí a kde jsou vyznačena všechna krácení. V projevech reportérky je možné spatřit také minimální množství dloužení krátkých vokálů. Většinou se nachází v přání hezkého dne v úvodu projevu, případně před uvozením věty jako snaha o získání času pro rozmyšlení další výpovědi. Dloužení krátkých vokálů nemá v transkripcích pravidelné zastoupení.

Na základě vysoké frekvence výskytu krácení vokálů nelze mluvčí hodnotit kladně. Toto hodnocení potvrzuje také tabulka naměřených hodnot formantů krátkých vokálů:

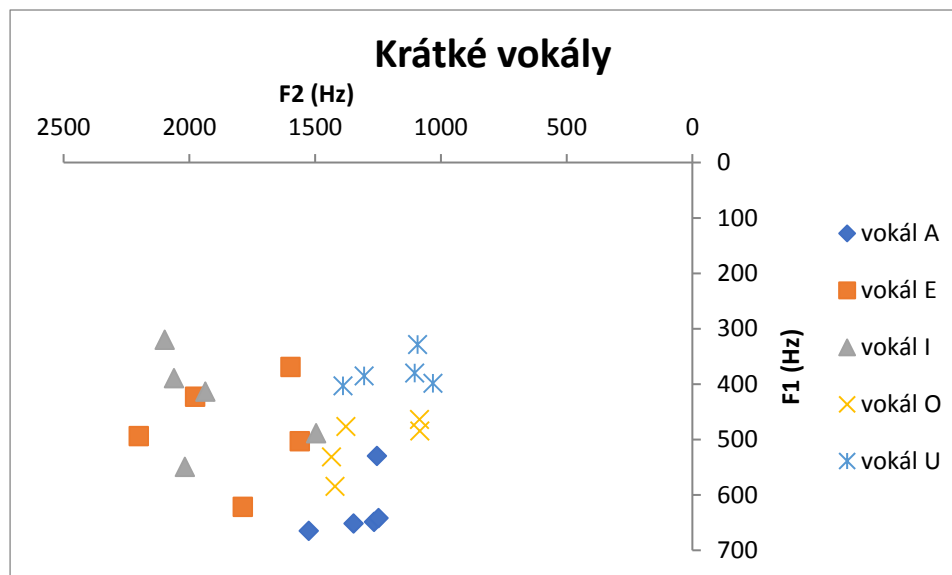
Tab. 1

	a	F1	F2	e	F1	F2	i	F1	F2	o	F1	F2	u	F1	F2
listopadu	530	1254	protestovat	369	1598	přerušil	489	1496	nakonec	531	1435	dramaturk	403	1389	
kvapila	649	1266	moderátor	622	1788	videu	389	2061	svobodu	484	1084	jednoduché	385	1306	
řadamce	665	1526	je	422	1977	ři	320	2098	řobnovit	464	1085	uř	380	1104	
řodvolala	642	1248	prosince	503	1560	dostali	549	2017	celého	476	1378	nedůvjeru	399	1032	
rozhlas	609	1282	nejen	493	2202	scénarista	414	1936	moderátor	584	1422	komun.	329	1092	

Formantová analýza ukázala jisté nedostatky v mluvě reportérky. V případě části vyznačených hodnot se jedná o odchylky menšího rázu. Výjimku tvoří vokály [a], [o] a [u]. Vokál [a] vykazuje sklon k mírné zavřenosti, což dokazují všechny naměřené hodnoty F1, které jsou položeny o cca 30–170 Hz níže. Stejně tak je tomu u vokálu [o]. Uvedené změny se promítají do vokalického trojúhelníku posunem bodů směrem nahoru po svislé ose. Také u druhého formantu vokálu [o] nalezneme odchylky od normy. Jeho hodnoty F2 jsou až o 235 Hz vyšší, než jsou hodnoty správné pro tento vokál. Na vokalickém trojúhelníku se vokál vyznačuje posunem do jeho středu. Nejvíce problematický byl vokál [u], který se odchýlil od normy ve všech případech, a to až o 389 Hz. Zde dochází taktéž k posunu bodů do středu vokalického trojúhelníku.

Uvedené rysy naměřených hodnot jsou znázorněny na následujícím grafu:

Graf 1

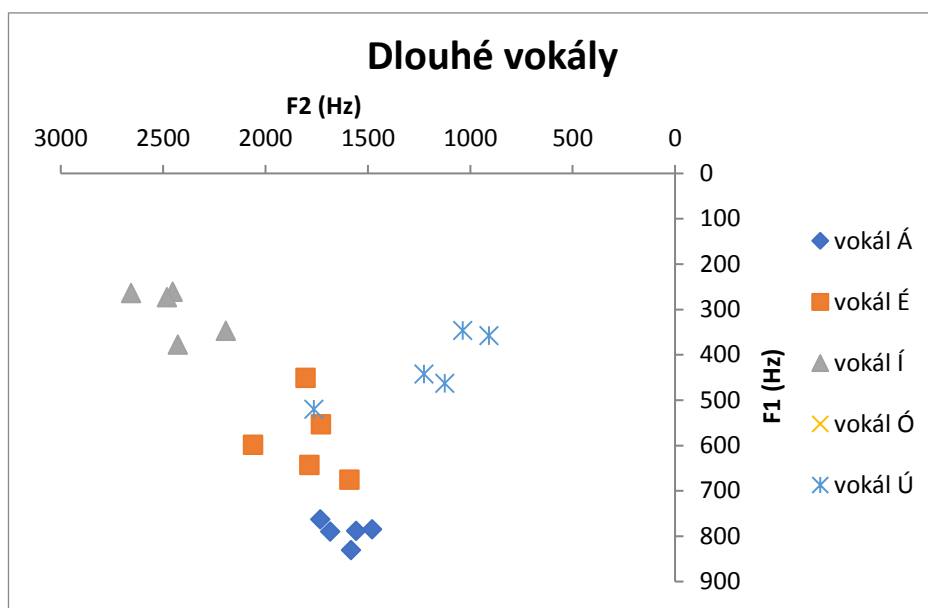

Také v případě dlouhých vokálů se ukázaly jako problematické vokály [á] a [ú]. Oba vokály se vyznačují zvýšenými hodnotami F2. U vokálu [á] až o 232 Hz, v případě vokálu [ú] až o 763 Hz. Na vokalickém trojúhelníku se zvýšené hodnoty promítají v posunu doleva na vodorovné ose. Vokál [ú] se tak blíží do středu trojúhelníku, body vokálu [á] se posunují doleva a zasahují do pásma vokálu [é]. U ostatních vokálů došlo také odchylnám, nicméně pouze v malém měřítku, proto je nelze považovat za systematicky opakované.

Tab. 2

á	F1	F2	é	F1	F2	í	F1	F2	ú	F1	F2
pekárek	762	1732	opčanského	451	1804	visílání	377	2428	žákú	520	1763
záhi	789	1684	rozhlasového	675	1591	vířeství	261	2454	nedúvjeru	357	908
rosák	788	1558	scénárista	553	1730	írozhlás	347	2193	ústřední	442	1226
fspomíná	831	1582	poté	643	1785	nejvíši	263	2656	zamjesnancú	346	1037
vláda	785	1479	letné	598	2060	místa	273	2481	průměrní	462	1125

Graf 2

Ve výslovnosti rázu dochází ke kolísání, ale pouze na místech, kde je jeho užití jen doporučeno. Tudíž není možné absenci rázu mluvčí vytýkat. Při jeho vynechání nastává slévání samohlásek na vnějším předělu, čímž dochází ke snížení kvality mluvního projevu.

Výše uvedené platí také pro konsonanty. V několika případech došlo ke spojování souhlásek na vnějším předělu. Níže uvádím několik příkladů z transkripce: [sedumdesá_devjet], [preziden_dekretⁱ] ad. Výrazněji mluvčí chybuje ve výslovnosti souhlásek v souhláskových skupinách, kdy dochází k jejich vypuštění na různých místech ve slově – např. [dvatisícepatnác+], [z+ruba], [ʔostra+ské], [ʔostra+skí], [nás+roj], [ministers+o], [+nes], [vlas+ně], [z+istit], [zahraňič+í], [přⁱ+macⁱx], [velikonoč+ix práz+ňináx], [roz+lasu] atd. Dále dochází v mnoha případech k vynechávání konsonantu [j] na počátku přítomného tvaru slovesa *být* – např. ve slově [+so^u]. To je v běžných projevech přípustné, nicméně v profesionálních výstupech by měla být jeho realizace zachována. Zcela nepřipustná je redukce konsonantu na počátku plnovýznamového tvaru slovesa *být* – př. [so^u velké rozdíli]. V jednom

případě došlo k redukci konsonantu [j] na začátku slova [+de]. Na několika místech mluvčí chybovala ve výslovnosti souhláskové skupiny, která se skládá z konsonantů [t, d] + [s, š], kde došlo k jejich záměně za jedinou souhlásku [c], zejm. na švu předpony a základu slova – např. [místopřecedi], [ʔoctraňeně], [přecetkiňe], což je dle pravidel nepřipustné. V pěti případech došlo také k chybnému vyslovení [mňe] jako [mje], a to ve slovech [zamjes+ nanci], [vímjenu], [zamjestnanců], [mjescki], [mjesckemu]. V jednom případě dochází k nesprávné asimilaci u spojení [ʔuřat dotace], kde by měla souhláska znělá ovlivnit souhlásku předchozí neznělou. Žádné další prohřešky v ortoepii nebyly v projevu mluvčí zaznamenány.

Na rovině suprasegmentální nedochází k závažným nedostatkům, které by bránily v porozumění výpovědi. Mluvčí většinou správně pracuje s intonací, bývá zaměněna pouze ojediněle. Taktéž jen zřídka dochází k chybnému frázování, které spočívá v oddělení celků, které by měly významově patřit k sobě. Níže uvádím příklady nedbalého frázování:

[naopak lépe než je průměr zemí ʔou ʔej sí dí → | jim + de: v hledávání ʔinformací]
 [popisuje ʔandrej harmečko [...] → | cestu klaviru sprahi do ʔostravi]
 [tak podle zveřejnění dat → | pří studentů neumí vyřešit příklady]

V několika případech mluvčí naopak pauzu vypustila a spojila celky, které k sobě významově nepatří. V tomto případě může dojít ke zmatení posluchače. Následující úryvky jsou důkazem zmíněného nežádoucího spojování celků:

[bili čeští žáci dokonce dva-advacátí / ʔu přírodovědné gramotnosti skončili [...] víš]
 [kúrovec totiž mlade stromki nenapadá / podle místopřecedi združení pjestitelů vánočních stromků františka valdmana je spíš problemem suxo]
 [ʔo něco méně je ʔodborníkú fteknickix vjedáx / no -ale zastoupení + sou taki]
 [tak tento systém funguje zhruba čtíři roki / na jaře dvatisíce patnáct prezidentů zeman]

Mluvní tempo má mluvčí spíše vyšší. Pohybuje se v rozmezí od 5,6 do 6,67 slabik/sek. Výjimku tvoří jediný výstup, jehož tempo činí 5,19 slabik/sek. Průměrné celkové mluvní tempo je **5,99** slabik/sek, což překračuje stanovené rozmezí. Vyšší mluvní tempo má s největší pravděpodobností vliv na krácení vokálů, které se u mluvčí ve velké míře vyskytuje. Ve větší míře dochází také na nežádoucí redukce konsonantů na různých místech ve slově a na slovním předělu, což také může mít souvislost s vyšším mluvním tempem. Níže uvádím tabulku mluvního tempa u aktuálních projevů ze zkoumaného období i u projevů z let předchozích.

6,67	5,81	5,6	6,01	5,19	6,62	6,11	6,14	5,82	5,99
------	------	-----	------	------	------	------	------	------	-------------

Zdeňka Trachtová, 12. 11. 2019, [01:08]

[dobrý den ↓ || [...] @ tu smlouvu ministerstvo obrany podepíše do konce roku ↓ | za všechny dvanáct + strojů pag dostane v roce dvatisíce dvacet tři ↓ | výsledná cena je bezmála patnáct + miliard korun jak řekl metnar ↓ || [...] metnar tak řekl že obrana dala při nákupu přednost **nejbesfe** nejbezpečnějšímu a nejtransparentnějšímu druhu zakázky ↓ | tedy zakázky na úrovni vlády ↓ || [...] @ ministr životního prostředí rixard brabec zhnul ano řekl → | že si přerušeni vižádal premiér a šéf ano andrej babiš ↓ | xce totiž doplnit ještě nějaké informace ↓ | **bab** brabec také podotknul že na to + padové legislativě se nikdy neshodnou fixní protože zájmi **opeu** opcí zástupců průmyslu → | nebo ekologů nikdy nebudou totožné ↓ | @ kabinet bi se knávrhů_ mnel podle brapce vrátit za dva týdny ↓ || [...] tak kabinet vzal @ nakonec navjedomí informaci ministerstva životního prostředí které plánuje vidat negativní stanovisko kplánům polska → | k tomu žabi pokračovalo ftežbje **dolu** fdlu turuf ↓ | to před jednáním vlády kvitoval ři ministr kultury → | lubomír zaorálek sčé řeses dé ↓ | [...] no-a kabinet + nesxválil tak prodej železniční trať mezi hrušovani nad jevišovkou a hevlínem → | v jihomoravském kraji ↓ | dráha je totiž ve špatném stavu **řa**: stát ji už nepotřebuje ↓ || [...] naslišenou ↓ ||]

Mluvčí Zdeňka Trachtová se potýká s problémy v oblasti kvantity vokálů. Ve výše uvedené transkripci výstupu se reportérka dopustila celkem devíti chyb. Ve většině případů se jednalo o zkrácení předního vysokého vokálu [í] ve slovech – [životního], [přerušeni], [železniční] ad. Krácení zmíněného vokálu bylo zaznamenáno v hojném počtu i v dalších výstupech

mluvčí. Jedná se například o tyto úryvky: [z**dalš**imi demokratic**ki**mi], [s**ve**ho p**rv**ního m**ist**op**ř**ec**ed**u], [z**ř**idit parlament**ň**], [f**ř**okol**ň**ix], [p**ř**v**ň**i_x**v**il**ix**], [vlá**đ**ňi ?a ?opozic**ň**], [p**ř**ivá**ž**e**ř**í], [d**alš**í], [z**aj**ímav**ě**] atd.

Mluvčí Trachtová ale krátí i další vokály, z čehož vyplývá, že se v tomto případě jedná o odchylku s pravidelným zastoupením. Vzhledem k vysokému počtu výskytu tohoto nedostatku neuvádím příklady, ale odkazuji na přílohu č. 2. Reportérku můžeme označit jako tíhnoucí ke krácení dlouhých vokálů. V projevech mluvčí ale lze spatřit i prohršek ve formě dloužení vokálů. Ve většině případů prodlužuje vokály před uvozením další věty u spojek [a:] a [že:]. V transkripcích uvedených v příloze práce se vyskytují i další slova, kde se dloužení pravidelně opakuje. Jako příklady uvádím slova: [pod**le**:], [pat**ro**:], [ř**ok**na:], [ne**bi**la:], [sv**jet**lo:] atd. Ráz mluvčí vyslovuje pečlivě na všech místech, kde je jeho užití vyžadováno, tj. po jednoslabičné předložce.

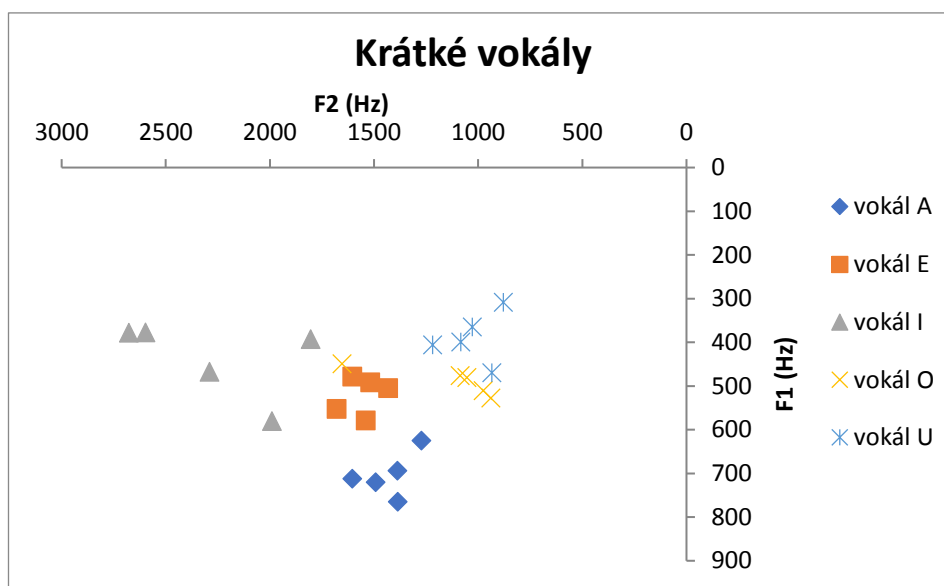
Formantová analýza vokálů ukázala, že mluvčí nemá výraznější problémy s artikulací krátkých vokálů. Naměřené hodnoty byly ve většině případů shodné s normou, případně se vychylovaly pouze v minimální míře. Výjimku tvoří hodnoty F2 u vokálu [u], které přesahují normativní hodnoty až o 219 Hz. Naměřené hodnoty formantů jsou shrnuty v následující tabulce:

Tab. 3

a	F1	F2	e	F1	F2	i	F1	F2	o	F1	F2	u	F1	F2
pak	694	1388	cena	505	1432	negativní	377	2597	korun	476	1086	nákupu	308	979
dvacet	625	1273	bezmála	478	1605	stanovisko	392	1805	dobří	449	1655	nebudou	406	1219
andřej	765	1386	ekologů	583	1548	informaci	467	2291	otpadové	528	940	uš	365	1029
polska	720	1492	konce	553	1680	řigdi	378	2678	stanovisko	481	1055	průmislu	469	934
obraní	712	1604	vísledná	579	1540	ministerstvo	580	1990	přednost	511	976	korun	399	1084

Od tabulky se odvíjí také podoba vokalického trojúhelníku zobrazená na následujícím grafu. Body trojúhelníku jsou uspořádány a až na výjimky se drží svého frekvenčního pásma. Vokál [u] se vyznačuje posunem bodů směrem doleva na vodorovné ose, dochází tak k jeho centralizaci.

Graf 3

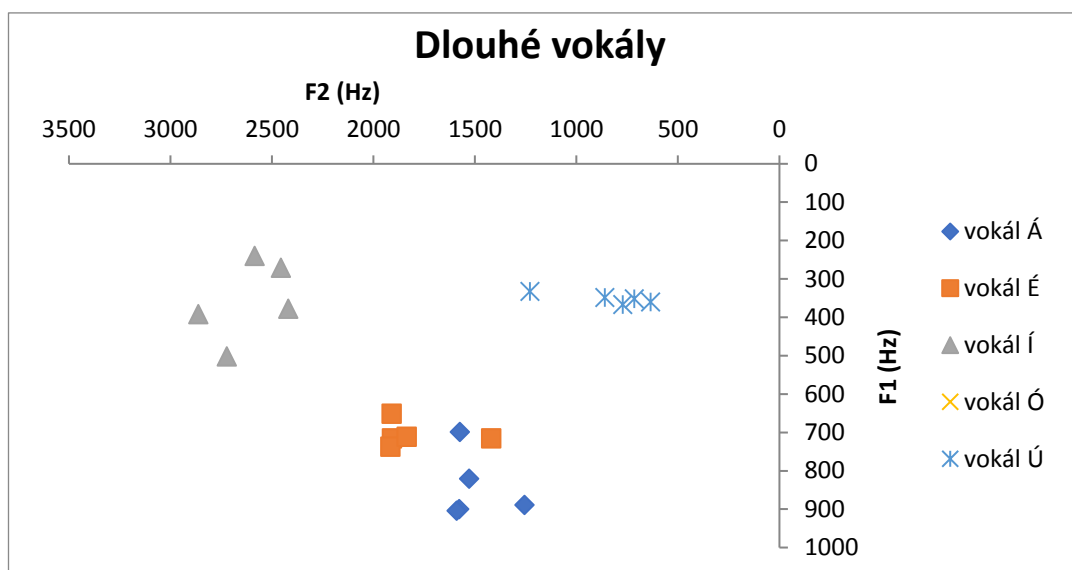

Dlouhé vokály vyslovuje mluvčí až na drobné odchylky téměř správně. I přes vyšší počet červeně vyznačených nepřipustných hodnot hodnotím artikulaci dlouhých vokálů jako průměrnou. U hodnot F1 vokálu [é] se jedná o minimální odchylky do 37 Hz. Dochází zde k mírně otevřené výslovnosti tohoto vokálu. Větší odchylky lze nalézt u hodnot F2 vokálu [á], kde byly naměřeny hodnoty až o 90 Hz vyšší, než je povoleno. V tomto případě se jedná o posun vokálu [á] směrem doleva, což dokládá níže uvedený graf. Taktéž hodnoty F2 u vokálu [ú] přesahují u dvou měřených vzorků povolenou normu, nicméně zde až o 362 Hz. Patrná je centralizace tohoto vokálu stejně jako u krátkých vokálů. Níže položená tabulka shrnuje hodnoty naměřené prostřednictvím formantové analýzy:

Tab. 4

á	F1	F2	é	F1	F2	í	F1	F2	ú	F1	F2
zakáski	821	1528	šéf	651	1910	podepíše	240	2585	ekologú	367	771
zájmi	900	1577	odpadové	715	1420	visledná	271	2456	návrhúm	352	715
visledná	699	1574	které	715	1908	jednáním	502	2723	úrovňi	360	634
vlát	888	1256	špatném	737	1916	navjedomí	391	2863	strojú	333	1230
návrhú	904	1590	premiér	711	1836	lubomír	377	2419	plánúm	439	1362

Graf 4

V oblasti artikulace konsonantů se mluvčí dopouští taktéž několika druhů chyb. Většinou se jedná o elizi konsonantů z konsonantických skupin na různých místech ve slově, např. [*dvanác+*], [*ʔo+padové*], [*+nes*], [*patnác+*], [*o_tud*], [*k+úli*], [*x+ili*], [*jes+li*], [*+eště*], [*+méno*], [*vlas+ně*], [*mis+ňiy*], [*z+rouřilo*], [*napřík+ad*] a další. K redukci konsonantů dochází také na slovním předělu ve skupině artikulačně stejných či podobných hlásek – tj. [*knávrhú_mněl*], [*poto_mluvili*], [*šťa_pomáhá*]. Ve stejné míře se objevuje také prohřešek v podobě záměny spojení souhlásek za souhlásku jedinou. Dle pravidel ortoepie to může nastat u souhlásek dásňových [t, d] a sykavek [s, š]. V případě mluvního projevu Zdeňky Trachtové se jedná o následující příklady – [*přecedí*], [*místopřecetkiňí*], [*přectaví*], [*řpoctatě*] atd. V jednom případě mluvčí neortoepicky vyslovila slovo [*hasičskí*] jako [*hasickí*]. Mluvčí se potýká také s problémy v podobě častého vynechávání konsonantu [j] na počátku plnovýznamového tvaru slovesa *být* – např. [*já +sem ted' vjedné ze základňix škol*], [*já +sem ted' vjedné ze škol*].

Na rovině suprasegmentální nebyly shledány žádné výrazné prohřešky, které by bránily v porozumění výpovědi. Mluvčí pracuje s intonací

ve většině případů správně, k její chybné realizaci dochází pouze minimálně. Naopak větší míru výskytu má prohřešek ve formě nesprávného ukládání pauz. Tím od sebe odděluje celky k sobě patřící, což může vést posluchače ke ztrátě orientace ve sdělení. Níže uvádím několik konkrétních příkladů:

[tak právě teď bezmála stošedesát [...] delegátů → | @ vdruhém patře hotelu vhlavním sále sňemu vibírá členi]

[já + eště vlas + ňe dodám jak to vipadá → | na místě / ten bitoví dům je → | ftuto xvíli ?obehnaní policejními páskami]

[tadi f?okolí ?ulice mukačefská gde: → | @ vibux! ten plin]

[?a: teť se zdá že: → | na místě hasiči ?uš připravují → | @ vlas + ňe prostředř]

Nedostatek v podobě vynechání pauz se v transkripcích vyskytuje již v menším počtu. Dochází k situaci, kdy mluvčí pauzou neoddělí dílčí sdělení a pokračuje v další výpovědi, čímž dojde k jejich spojení. Níže se nachází příklady tohoto prohřešku:

[jak to vipadá → | na místě / ten bitoví dům je → | ftuto xvíli ?obehnaní policejními páskami]

[jeden další človjek je stále pohřešovaní / neňi ?ale jisté že vdobje víbuxu bil vdomňe]

[těmi příčinami se právě zabívá višetřovací tým / zmiňovaní velitel mis + ňiy hasiču goliáš]

[?a hrozí tedi její rospad / gdi ktomu bouřání toho nejvišihho patra dojde to zařim neňi jasně]

Zdeňka Trachtová se řadí mezi mluvčí s vyšším tempem projevu. Její mluvní tempo se pohybuje v rozmezí od 5,68 do 6,16 slabik/sek. U nadpoloviční většiny výstupů přesahuje tempo projevu 6 slabik/sek. Průměrné tempo je 5,97 slabik/sek, což je oproti stanoveným průměrům hodnota vyšší. Rychlejší tempo řeči má pravděpodobně vliv na to, že se mluvčí v hojně míře dopouští krácení vokálů a redukce konsonantů, jak bylo výše doloženo. Níže uvádím tabulku tempa řeči u mluvních projevů ze zkoumaného období. Dřívější výstupy nejsou u mluvčí k dispozici, proto nelze sledovat vývoj této problematiky.

5,82	6,13	6,16	6,14	5,72	6,08	5,68	6,03	6,08	5,83	5,97
------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

Martin Balucha, 20. 11. 2019, [01:45]

[dobré ?otpoledne ↓ || [...] mňesto se pomalu fspamatovává ničméne ještě dlouho potrvá neš tu lidé ?opraví fšexni škodi které + sou viďet ?opravdu na každém rohu: → | @ stačí se jen xvilku projít ve mňestě: → | fľulicix + sou místi viďet ?ot [...] ↓ | ?elektrospotřebiče leď + ički prački: → | ?a taki: navľhlí nábite:k sedački -a matrace → | to fšexno se teť sxromažďuje pře_domí -a hlavne -u vodních kanálu protože: → | @ tadi popeláři jezdí na loďix → | stále + sou taki: navľhlé stěni budo:f / ve mňestě: je viďed že: → | voda místi sahala ?aš ke dvjema metrům → | podnikatelé si zase: → | @ stěžují se kterými + sem mluvil že se podobně → | silné přilivi ?opakují stále častěji: → | mají méně zákazníkú -a navíc je ve mňestě: nedostatek řemesľníkú tedi hlavne → | ?elektrikárú kteří bi: fšexni ti škodi ?opravovali ↓ || [...] ?i ti samozřej+ňe -utrřpeli velké škodi → | slaná voda se dostala napříkla_do baziliki sfatého marka: → | gde: poňčila: slavné mozaiki ?i freski → | škodi + sou taki: ?o kouseg dál → | fxrámu: @ ?o kouseg dál xrámu vdolžecím paláci -a samozřejmne taki: → | vbenáckix muzejix knihovnáx ?a kulturnix střediscix → | já + sem bil vjednom zňix nedaleko námňestí svatého marka / fšexto dnex tam → | pracují desítka dobrovolníkú scelě ?italije: → | ?uklízejí ?a zaxraňují vzácné knihi: → | to d'elají tag že mezi: stráňki -oňi vlast+e: fkládají papírové kuxiňske -ubrouski → | které do sebe ftáňou → | vľxkost ?a pak zase: → | musí sepsat fšexen ten staf knih ?a zanést ?údaje do katalogú → | tagže: ?opravdu ti dobrovol +ici mají fšexto dnex → | hodně napilno ↓ || [...] ti peňíze mají hlavne: na: ?oxranu mňesta jeho zabespečeňi ?a pomoc ?obivatelum ?a podnikatelum kteří mužou žádat ?o kompenzace: → | ?opxodňici si ?ale stěžují že ti peňíze přijdou ?aš přilíš pozďe: → | ?a ?oňi je potřebují teť → | ?oňi je -opravdu potřebují → | co nejrixleji -abi mohli → | nahradit ten ~~pon~~ poňičení materiál ↓ || [...] heskí den naslišenou ↓ ||]

Na základě první nahrávky v rámci zkoumaného období, která je u všech mluvčích podrobena důkladné analýze, lze konstatovat, že reportér Martin Balucha není příliš pečlivý mluvčí. V první řadě se potýká s výraznými problémy v oblasti kvantity vokálů. U mluvčího často dochází k prodloužení krátkých vokálů, a to hlavně na konci slov. To dokládají kromě výše uvedené transkripce také výňatky z dalších transkripcí, které lze nalézt v příloze č. 3. Jedná se například o slova: [hrozil~~o~~], [na jař~~e~~], [zjednodušeň~~e~~], [domu~~r~~], [republika~~a~~], [vdubnu~~r~~] a mnoho dalších. Za výraznější a rušivější prohrěšek v projevu mluvčího považuji četné krácení dlouhých vokálů, které se pravidelně opakuje jak v současných projevech mluvčího, tak v projevech z let předchozích. Nekorektní výslovnost se nachází i v dalších transkripcích, ze kterých jsou vybrány tyto příklady: [provozovatele ?italskij dálňic], [má bit vnoci

[*posvičená*], [*demonstruji taki přimo*], [*mistey hlavního*], [*pracovníci dopravníx podniků*], [*satelitním sřimku*], [*pomoci takoviŷ*], [*malo přez devje_dñi*] a další příklady viz příloha č. 3.

Ráz mluvčí realizuje na povinných místech po jednoslabičné předložce bez výjimky pečlivě, nicméně na nepovinných místech jeho užití kolísá. Velmi často dochází ke spojování slov, což u profesionálního mluvčího snižuje kvalitu jeho projevu.

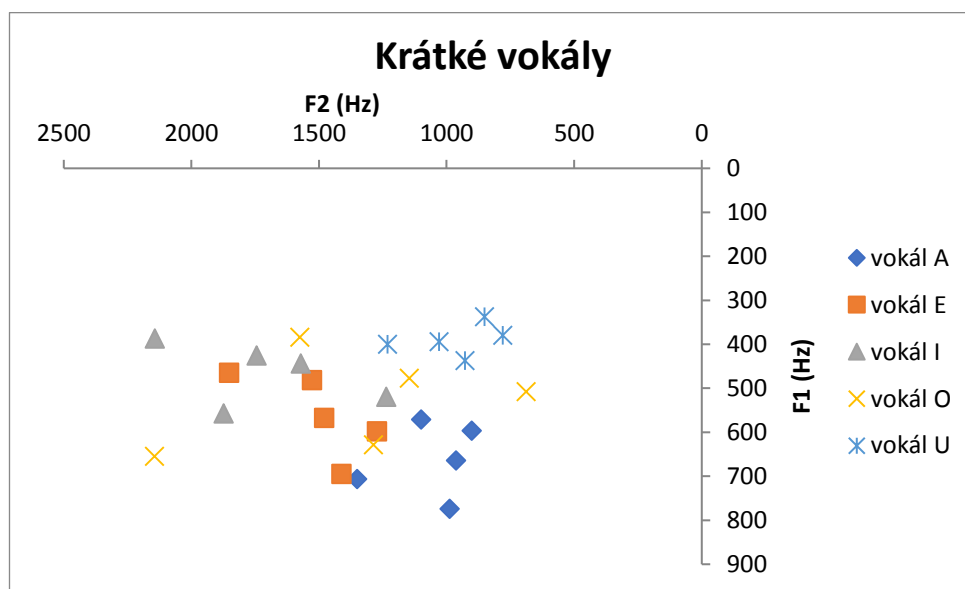
Formantová analýza vokálů u náhodně vybraných slov prokázala, že u mluvčího dochází k nekorektnímu vyslovování vokálů z hlediska jejich kvality. Nejméně problematickým byl vokál [u], jehož hodnoty se pouze v jednom případě výrazněji vychýlily z přípustného rozmezí. U ostatních vokálů dochází k nekorektní artikulaci opakovaně. Přední vokály [i] a [e] se vyznačují nižšími hodnotami F2, což značí jejich posun do středu vokalického trojúhelníku. Tato tendence k centralizaci vokálů u mluvčího je podpořena také vokálem [o], který se vyznačuje naopak vyššími hodnotami F2. Vokál [a] má hodnoty obou formantů nižší (o 100–200 Hz), než jsou přípustné hodnoty pro tento vokál. Na ose F2 dochází k posunu bodů směrem k vokálu [o] a k jejich vzájemnému mísení. Snížené hodnoty F1 jsou projevem sklonu k zavřenosti tohoto vokálu. Výše zmíněná tvrzení jsou doložena na následující tabulce a níže položeném grafu.

Tab. 5

a	F1	F2	e	F1	F2	i	F1	F2	o	F1	F2	u	F1	F2
tadi	774	988	popeláři	598	1273	silné	444	1571	pomalů	508	689	opakuji	337	852
svatého	596	902	zabespečení	481	1527	bazilíki	520	1237	dobré	384	1575	potřebuji	437	928
abi	706	1351	elektrikářů	695	1412	itálie	387	2143	otpoledne	629	1287	utrpjeli	394	1030
voda	571	1100	otpoledne	567	1480	opravovali	557	1874	svatého	654	2144	opravdu	400	1232
pomalů	664	964	dvjema	465	1853	lidé	425	1744	projíd	477	1147	mluvil	380	780

Vokalický trojúhelník se jeví jako neuspořádaný. Jednotlivá frekvenční pásma vokálů od sebe nejsou striktně oddělena a dochází k jejich vzájemnému prostupu.

Graf 5

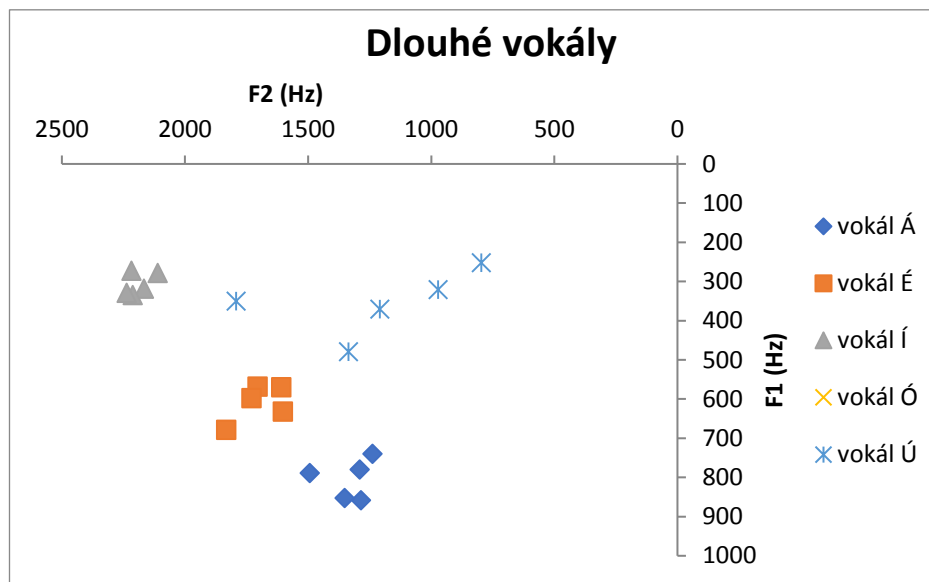
Formantová analýza dlouhých vokálů dosáhla značně lepších výsledků. Většina naměřených hodnot je v souladu s normou, což je možné spatřit v následující tabulce. Výjimku představuje vokál [ú], který má hodnoty posazené zpravidla o 200 až 790 Hz výše, než uvádí tabulka normativních hodnot. Dochází k posunu vokálu [ú] do středu vokalického trojúhelníku a tím také k přesahu bodů z jeho frekvenčního pásma. Následující tabulka shrnuje naměřené hodnoty dlouhých vokálů:

Tab. 6

á	F1	F2	é	F1	F2	í	F1	F2	ú	F1	F2
stále	740	1239	svatého	570	1609	desítky	278	2110	zákazníků	321	972
dál	859	1285	každém	569	1706	navíc	319	2167	katalogů	351	1792
já	789	1494	méne	679	1833	projížd	335	2213	údaje	371	1209
slaná	780	1291	papírové	632	1603	námňestí	273	2218	řemeslníků	252	797
kanálů	853	1352	které	598	1730	zákazníků	329	2237	metrům	480	1337

Vokální trojúhelník je lépe rozpoznatelný, než je tomu u vokálů krátkých. Vokály [á], [é] a [í] jsou zřetelně odděleny od ostatních.

Graf 6

V oblasti artikulace konsonantických skupin nelze reportéra řadit mezi precizní mluvčí, jelikož se dopouští pravidelně prohřešků, které jsou kvůli jejich četnosti považovány za systematické. Mluvčí nekorektně vypouští hlásku [j] na začátku slova, zejm. u tvarů slovesa *být*. Ve většině případů se jedná o pomocný tvar, což lze z hlediska ortoepie tolerovat, nicméně dochází ke snížení kvality projevu. V jednom případě se jedná o absenci hlásky [j] na počátku plnovýznamového slovesa, kde tato absence již povolena není – př. [*jag blíska vlas + ňe + sou slunci*]. Stejný konsonant mluvčí vynechává také ve slovech [+ *de*] a [+ *eště*]. Tento prohřešek se pravidelně opakuje napříč všemi transkripcemi daného mluvčího, a to nejen v současných projevech ze zkoumaného období, ale i v rámci nahrávek z předchozích let. Také na konci slov dochází k vypouštění konsonantů – např. u slov [*še+ nác+*], [*sedm+nác+*], [*pat+nác+*], [*sociál+ňi+*], [*čas+*] a dalších. Nejen na začátku a na konci slov dochází k redukci konsonantů, ale také v jejich středu. Jedná se například o tato slova: [*led+ ički*], [*samožřej+ ňe*], [*dobrovol+ ici*], [*vlast+ e:*], [*zemněd'e+ ci*],

[*speciá+ňí*], [*demo+ táš*], [*zamňes+ nance*], [*vlas+ ně*], [*z+ ruba*], [*vje+ cí*], [*z+ istií*] atd. Z důvodu vysoké frekvence výskytu je uveden pouze zlomek příkladů. Mluvčí ale vypouští v menší míře i vokály – např. u slov [*stáfkuj+ cíx*], [*ví+ meční*], [*?obíhaj+ cíx*]. Chybné výslovnosti se dopouští také při záměně souhláskové skupiny [t/d + s] za souhlásku [c] na rozhraní předpony slova a slovního základu – př. [*?octřihávat*]. V jednom případě dochází na změnu konsonantu [š] na [č] ve spojení s nosovou hláskou [n] – př. [*menčí*]. Dvakrát mluvčí nesprávně asimiloval konsonanty – př. na vnějším předělu u slovního spojení [*šéf hnutí*] a uvnitř slova [*sfátého*]. Naopak větším počtem výskytů se vyznačuje prohřešek ve formě spojování stejných konsonantů na vnějším předělu, přičemž dochází k redukci jednoho z nich. Dále uvádím příklady z fonetických transkripcí: [*pře_domí*], [*napříkla_do*], [*kone_citace*], [*čtířice_tří*], [*šesce_třicet*], [*konce_minulého*], [*devje_dňí*], [*třice_devjet*], [*?efek_tedí*], [*poku_+ de*] ad.

Také rovina suprasegmentální se neobešla bez mnoha prohřešků v ortoepickém projevu. Mluvčí se potýká s výraznými problémy v oblasti frázování projevu, často ukládá pauzy na nesprávná místa. Tím dochází k chybnému členění výpovědi na nelogické celky. Pro velký počet výskytů tohoto prohřešku odkazují na přílohu č. 3 a neuvádím konkrétní příklady. Projev mluvčího trpí také nedostatky v podobě vynechání pauzy na místě, kde je vhodné ji užít proto, aby od sebe byly jednoznačně odděleny výpovědi, které spolu nesouvisejí. V tomto případě může dojít k situaci, kdy si posluchač nebude jistý, zdali se jedná už o další výpověď, nebo jde ještě o součást výpovědi předchozí. Tato tvrzení dokládám na následujících úryvcích:

[mozd bi se mňel podobat loďi / konstrukce s?oceli má **bit** vnoci ?osvícená pomocí]
 [kam přijelo na tisíc traktorů / zemňedelci blokují klíčové dálničňi tahu]
 [řek] francouské televizi bé ?efem téve devjetadvacetiletí kentán / hospodaři na stošedesáti hektarex púdi / stále mu sice pomáhá ?i jeho ?otec]

[je to tak ti stáfkí trvají ve francii ťuš pátí den fkuse: / ťi dnez bilo pro francoúze velmi ťoptíťné cestovad do práce nebo taki do školi]

[přesně tak já + sem se bil podívat vjednom stěx → | bitú / jeho majitel mi ťukazoval že tlaková vlna při ťeksplozi vibila ťokna na balkóne]

V menším měřítku se v transkripcích nachází také nedostatek ve formě nevhodné intonace. Dochází k užití polokadence na místech, kde by bylo vhodnější ukončit výpověď pomocí kadence. I v tomto případě odkazují na přílohu č. 3, kde je nevhodně zvolená kadence náležitě zaznačena.

Na základě průměrného tempa projevů u mluvčího jej lze řadit mezi mluvčí s vyšším tempem řeči. Průměrné tempo činí **5,93** slabik/sek, což značně převyšuje přípustné rozmezí. U mluvních projevů ze současného období je tempo nadpoloviční většiny přesahující 6 slabik/sek. U dvou projevů se jedná o tempo, které je v souladu se stanoveným rozmezím. Co se týče dostupných projevů z předchozích let (tj. z let 2017 a 2018), lze říci, že zde dosahuje tempo řeči nižších hodnot s výjimkou jednoho projevu. Rychlejší tempo řeči je u mluvčího spojováno s častou chybovostí v rámci ortoepie. Reportér hojně krátí vokály a redukuje konsonanty na různých místech slově a také na rozhraní slov. Taktěž suprasegmentální rovina je spojena s řadou nedostatků, a to zejména v podobě nevhodného frázování. Níže shrnuji naměřené hodnoty tempa projevů:

5,64	6,31	6,55	6,45	5,55	5,71	5,89	5,47	6	5,76	5,93
------	------	------	------	------	------	------	------	---	------	-------------

Lubomír Smatana, 11. 11. 2019, [01:40]

[dobře ?otpoledne: → | [...] no tak @ podle: @ pořa + telú tedi podle nás českého roz + lasu je to předefšim pro lidi kteří → | nezažili: ?a: proto + sou pozvaňi -účasť + íci → | kteří ji zažili: tedi mislím ti zažili revoluce: přet @ rokem devadesát tedi kolem to + roku ?osmdesát devjet ↓ | nejenom tedi: @ fčeskoslovensku -ale fpolsku: vmaďarsku: vrusku / při + ede sem třeba: → | historig zubof taková známá postava + terá -o + šem neňi → | vruskíx kruzíx krvelskíx přiliš e ?oblíbená tedi ?and + ej zubo:f → | přet xvi + čkou tedi mluvil třeba: ?adam mixník což j e: → | šéfredakto:r časopisu: → | @ gazda viborča taki takoví respektovaní → | xlapík -a mňe se na ň + m líbilo že [je] takoví besp + ostřed + í přijel normá + ňe fkošili: → | takové volné sako vipadá trošku jinak neš ti diplomate -a politici → | kteří tedi vistupuji ta + že → | je to -určeno: předefšim pro ti mlači ?a: gdo nemá šanci bít + nes tedi fpraze na konferenci → | tak si může + šexno poslexnout na českem roz + ase pluz gde: probíhá přímí přeno:s ↓ || [...] zatím + sem videl ?uplňe + šexni + četňe t + i tře + a magdi vašáriové lexa valenci nebo → | tomáše dače což je zase maďarskí + roposlanec + terí tedi bil → | @ pře_ třiceti: vlasť + e jedna leti: demonstroval → | @ tedi: fpraze a: bil zadržzen → | veřejnou bespečností -a stát + i polic + í deportován spátki do maďarska → | ta + že stoho stey hostu + teři + sou pozvaňi + sem tedi videl zatím + šexni ↓ || [...] no tak mi tedi budem prezentovat @ projekt českého roz + lasu: → | rozděleňi svobodu t + e ten proje: + + terí ?uš ?o + t + rém se ?uš tedi → | fčeskosl fčeske republice pár tíd + ú mluví → | ?o ktere + + sme natáčeli řadu → | reportáži / je to tedi ?otom jak je česká společnost mentá + ňe rozdělena -a jak e + sou vňi náladi → | jak lidé hodnoti čili → | toto bude: prezentováno / já si mislim že to sem patří + plňe přesňe: → | pr + tože tēx třicet let svobodi: → | se: každ e + o dotklo jinak -a ne: každí se třeba citi svobodňe ↓ || [...] přijemní den → ||]

Již na základě první foneticky přepsané nahrávky mluvního projevu reportéra lze konstatovat, že se jedná o velmi špatného mluvčího, a to jak z hlediska artikulace vokálů a konsonantů, tak v oblasti suprasegmentálních jevů. Celkově mluvní projev působí velmi neprofesionálně. Jelikož máme u Lubomíra Smatany k dispozici nahrávky i deset let staré, lze tedy předpokládat, že se jedná o zkušeného mluvčího působícího na Českém rozhlasu již řadu let. Z toho důvodu jsou překvapivé výsledky analýzy jeho výstupů.

Mluvčí se dopouští ve velké míře krácení všech dlouhých vokálů. Vzhledem k velkému množství odchylek neuvádím konkrétní příklady. Všechna krácení jsou zaznačena ve fonetickém přepisu první nahrávky a také v příloze č. 4. Při srovnání přepisů ze současných nahrávek a z nahrávek

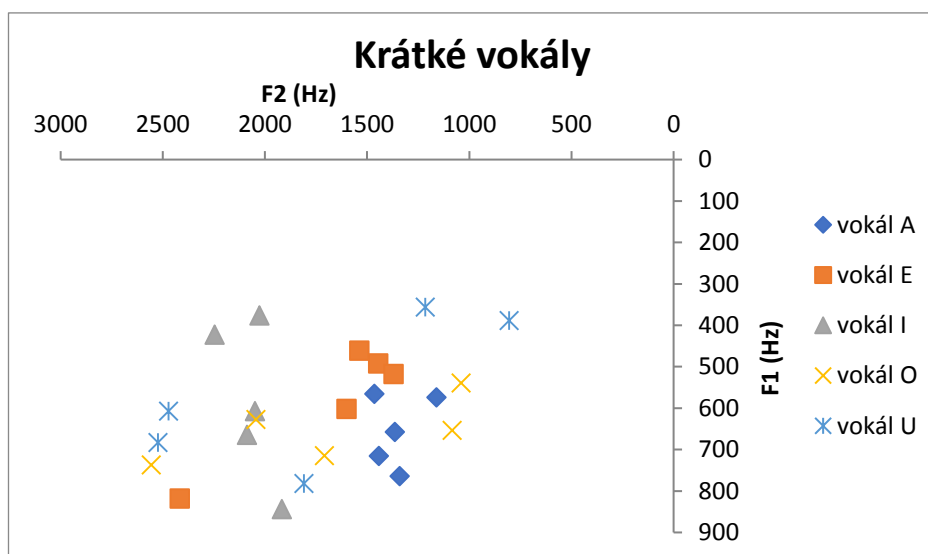
z předchozích let lze spatřit, že došlo k mírnému zhoršení v průběhu let. Nahrávky staršího data obsahují menší počet krácení vokálů, než je tomu u nahrávek z listopadu a prosince. Typické pro mluvčího je, že v některých případech zcela vypouští hlásky, případně i celé slabiky – např. [pořa+telú], [xvi+čkou], [ʔo + t+rém], [kt+é], [př+ít] a mnoho dalších příkladů vyznačených ve fonetické transkripci značkou [+].

Formantová analýza ukázala, že také z hlediska kvality vokálů nelze mluvčího hodnotit kladně, jelikož u něj dochází k výrazným prohřeškům v jejich artikulaci. Ani jeden vokál se při měření neobešel bez odchylek. Hodnoty F1 vokálu [a] jsou sníženy až o 140 Hz, což dokazuje, že dochází k tendenci k zavřenosti tohoto vokálu. Opačnou tendencí se vyznačují zavřené vokály [i] a [u], které mají v několika případech hodnoty vyšší, než určuje tabulka formantových pásem. Středový vokál [o] má hodnoty v minimální míře vyšší (max. o 37 Hz), což značí mírnou tendenci k jeho otevřenosti. Druhé formanty byly problematické u vokálů [e], [o] a [u]. Vokál [e] má hodnoty F2 položeny až o 400 Hz níže, než stanovuje norma. Dochází tak k jeho posunu směrem do středu vokalického trojúhelníku a k prostupu do pásma vokálu [a]. Hodnoty zadních vokálů [o] a [u] jsou naopak vyšší, což v jejich případě také znamená posun do středu vokalického trojúhelníku. U vokálu [u] jsou hodnoty odchýlné ve vysoké míře, tj. až o 1500 Hz. Uvedená tvrzení graficky znázorňuje graf č. 7, který vykresluje vokalický trojúhelník mluvčího. Zde je patrné prolínání frekvenčních pásem jednotlivých vokálů.

Tab. 7

a	F1	F2	e	F1	F2	i	F1	F2	o	F1	F2	u	F1	F2
tadi	565	1465	sem	492	1146	časopisu	607	2049	podle	627	2044	vistupují	782	1809
devadesát	764	1341	krvelskix	518	1370	yviličkou	664	2088	zubov	737	2557	zubov	356	1216
adam	657	1365	europoslanec	818	2416	jinak	376	2026	oblíbená	654	1083	určeno	388	805
třeba	574	1160	přijede	461	1539	spátka	422	2247	toho	539	1040	roku	683	2524
jaké	715	1443	revoluce	602	1602	lidí	844	1917	roz+lasu	714	1710	plus	607	2471

Graf 7

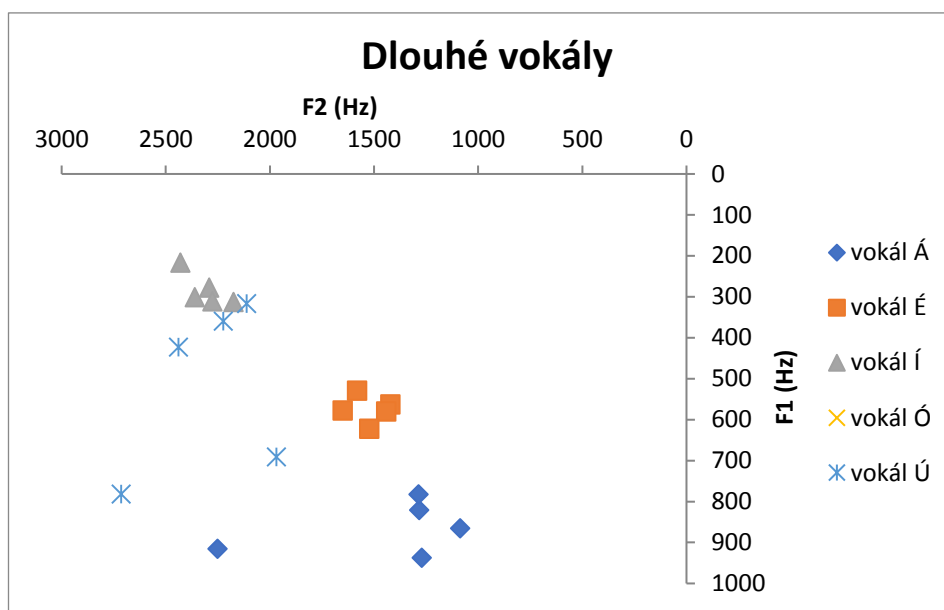

Také u dlouhých vokálů se naměřené hodnoty neshodovaly s přípustnými hodnotami pro dané vokály. Jedná se hlavně o vokály [é] a [ú], jejichž odchylky se pravidelně opakují. Markantní rozdíly se vyskytují u F2 vokálu [ú], které přesahují povolené hodnoty až o 1700 Hz. Tím dochází k jeho centralizaci. Stejnou tendencí se vyznačuje i vokál [é], který má hodnoty posazeny až o 140 Hz níže, než stanovuje tabulka. Dochází zde ke stejnému posunu do středu vokalického trojúhelníku jako u vokálu [ú]. Zaokrouhlené naměřené hodnoty jsou shrnuty v následující tabulce a také zasazeny do přiloženého grafu.

Tab. 8

á	F1	F2	é	F1	F2	í	F1	F2	ú	F1	F2
osmdesát	937	1271	šéfredaktor	578	1650	tídnú	301	2361	hostú	691	1969
deportován	865	1087	takové	563	1422	probíhá	278	2291	může	316	2112
probíhá	821	1284	lidé	529	1582	respektovaní	311	2277	účastníci	422	2439
taková	915	2252	volné	580	1442	kteří	216	2429	pořadatelú	782	2714
nás	782	1287	kterém	622	1524	mislím	313	2175	tídnú	359	2225

Graf 8

Analýza mluvního projevu reportéra ukázala, že mluvčí velmi špatně artikuluje. V proudu řeči se vyskytuje zásadní odchylka v ortoepii, a to redukce vokálů, konsonantů v konsonantických skupinách, ale také redukce celých slabik. Místy dochází k nepochopení celých slov. Vzhledem k velkému množství těchto prohřešků neuvádím konkrétní příklady, ale zaznačuji je v transkripcích pomocí značky [+], jak již bylo výše zmíněno. Kvůli nedbalé artikulaci dochází také ke splývání hlásek na vnějším předělu. Jedná se o tyto příklady: [pře_třicet⁺], [živo_tad⁺], [vnouča⁺ta], [+ se⁺ moc], [ne_še⁺], [třice⁺ tisíc], [tentokrát⁺ to], [ʔuposlexnou⁺ tatínka]. V jednom případě se mluvčí dopouští nesprávné znělostní spodoby ve spojení [ze svjetluškou]. Ve všech případech mluvčí vypouští souhlásku [j] na počátku slov – [+ sem], a to nejen u pomocných slov, kde je toto vypuštění povoleno, ale i u slov plnovýznamových. Zde se jedná o vypuštění nenormativní. Stejný vokál mluvčí vynechává také ve slově [pújdou], které nekorektně krátí na [pu + dou], a také u slov [při + dou] a [nepři + dou].

Ve výslovnosti rázu dochází ke značnému kolísání. V některých případech dochází k jeho vynechání, což vede ke splynutí dvou slov. Nicméně

jedná se o místa, kde je užití rázu pouze doporučeno. Při častém vynechávání rázu dochází ke snížení kvality mluvního projevu.

Zmíněné snížení kvality projevu je u mluvního podpořeno také hodnocením roviny suprasegmentální. Největším problémem pro Smatanu bylo správně frázovat výstup. Pro nahrávky z aktuálního období je charakteristické časté užití pauz, čímž dochází k „sekání“ projevu. Mluvní často odděluje pauzou několik slov ve větě. Také nastává záměna polokadence za kadenci na místech, kde by bylo lepší užít kadenci pro ukončení výpovědi. Naopak pauzy jsou v projevech mluvního vynechány pouze minimálně, což považuji za odchylku ojedinělou. Vzhledem k velkému počtu případů ve všech dostupných nahrávkách neuvádím konkrétní příklady.

Mluvní tempo projevů reportéra se pohybuje v rozmezí od 4,86 do 5,81 slabik/sek, což je tempo v souladu s rozmezím stanoveným odborníky. Výjimku tvoří výstup staršího data, který překročil hranici 6 slabik/sek. Průměrné mluvní tempo činí **5,47** slabik/sek. Vzhledem k průměrnému tempu je reportér považován za mluvního s optimálním tempem řeči. V tomto případě nelze spojovat velmi četné nedostatky v artikulaci vokálů a konsonantů s mluvním tempem.

5,81	5,66	5,12	4,86	5,51	6,03	5,48	5,25	5,47
------	------	------	------	------	------	------	------	-------------

2.1.2 Ekonomická redakce

Zuzana Švejdová, 8. 11. 2019, [01:30]

[dobře -otpoledne ↓ || [...] víz hostů hlásí skoro fšexni kategorie ťubitování kromě jednohvězdičkov*i* hotelů → | přez let*ňi* práz + ňini cestovatel*e* viráže + í taki do kempů gde: nabízená kapacita kvůli: velkému zájmu často nestačí ↓ | letoš*ňim* trendem bili: ťobitné vozi ťa karavani jak nám vléte potvřdila provozovatelka kempu vřesná dagmar májová ↓ || [...] turisté vihledávaj*i* ťi netradič*ňi* ťubitování / objevuj*i* se tak kemp*i* spronájmem vihřivan*ň* stanů noclehi fkoruná*ň* stromů → | nebo fřobitném sudu ↓ | jde ťo tagzvan*ň* glempin*ň* nebo taki glemp*ň* kempin*ň* fpřekladu ňeco jako luxus*ňi* kempován*i* ↓ || [...] ťodledna do konce září se fčesku ťubitovale přes sedm*ň*acet milionů lid*ň* toho devjet milionů bili: tuzemš*ťi* turisté ↓ | scizini knám tradič*ňe*: jezď*i* hlav*ňe* ňemci slováci ťa poláci → | jednoznač*ňe* nejťoblíbe*ňe*š*ťi* destinac*i* je pak praha ↓ | podle: pavla vančuri sčeskeho statistick*e*ho ťúřadu se -ale daří lákat cizince ťi do ťostat*ňi*ň koutu republiky ↓ || [...] zahranič*ňi* klient*ň* se víz zajímaj*i* taki ťo horskou turistiku: nebo taki ťagroturistik*u*: spojenou ťřeba sprohlítkou ranče nebo degustac*ňi* regioná*ňi*ň potravín ↓ || [...] podle: agenturi ček turizm korejci ťomezuj*i* vídaj*e*: → | ťopouš*ťe*ť*ňi* tradič*ňi* -organizované dovolené ve prospjex ťonlajn cestov*ňi*ň ťagentur ťa rezervac*ňi* napřím*o* → | říká místopřeceda ťasociace cestov*ňi*ň kanceláří jan papeš ↓ || [...] propat náš*ťe*vnost*ňi* jihokorejcu ťekonomov*e* připisuj*i* ťi ťopxod*ňi* válce mezi spojením*ň* stát*ň* ťa čínou → | korea totiš kvůli ťekonomické provázanost*ňi* sčínou patř*i* mezi nejzra*ň*itel*ňe*š*ťi* -ekonomiki ↓ || [...] naslišenou ↓ ||]

V oblasti kvantity vokálů je mluvčí řazena mezi průměrné mluvčí, jelikož na základě analýzy kvantity dlouhých vokálů bylo zjištěno, že se mluvčí dopouští ve větší míře krácení vokálů. Uvedené tvrzení dokládají nejen vyznačené odchylky ve fonetickém přepisu výše, ale také výtahy z dalších transkripcí, kde se tento prohřešek systematicky opakuje. Jedná se o následující příklady: [*letoš*ňi*ň tří čtvrtlet*ňi*]*, [*nezávisl*ňy* dodavatel*u*]*, [*daňov*i* specialiste*], [*dvoude*ňi*ho zasedá*ňi*]*, [*jedna*ňi* kartelu*], [*sřelektrick*ňim* vitápje*ňim*]* a další. Také v nahrávkách z předchozích let se tato odchylka vyskytuje, nicméně v o něco menší míře a s největším zastoupením u vokálu [í]. Lze tak předpokládat zhoršení v této oblasti s postupem času. Dále uvádím příklady z fonetických transkripcí staršího data: [*evropsk*ňy* destinac*ňi*]*, [*tis*ňy* zahra*ňi*č*ňi*ň*], [*čtvřtlet*ňi* letoš*ňi*ňo*], [*posled*ňi* rok si živnostensk*ňi*]*, [*souvis*e*ťi např*ňi*klad*], [*kolemjdoucí před nákup*ňi*mi*], [*ťoslabová*ňi* česke m*ňe*ni*], [*za jednod*e*ňi ližová*ňi*]* atd.

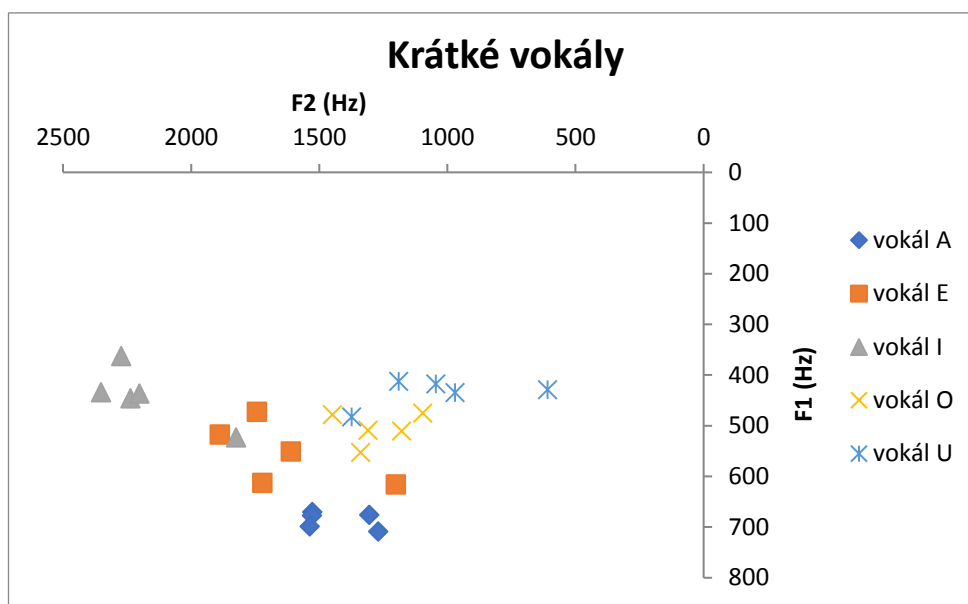
Mluvčí se dopouští v menší míře také dloužení krátkých vokálů, ke kterému dochází pravděpodobně vlivem snahy o získání času pro formulaci následujícího sdělení. Jedná se například o tato slova: [*tradičn^e*:], [*ʔagroturistik^u*:], [*turistik^u*:], [*podle^e*] a další. I tento nedostatek má své zastoupení také v projevech staršího data.

Formantová analýza krátkých vokálů ukazuje, že mluvčí tíhne k tendenci k mírné zavřenosti nízkého vokálu [a]. Hodnoty F1 se vychylují ve většině případů, ale pouze nepatrnými hodnotami, tj. do 30 Hz. Hodnoty F2 jsou položeny o max. 38 Hz výše, což značí opět minimální posun bodů doleva na vokalickém trojúhelníku do pásma předních vokálů. Problémový je také F2 vokálu [o], jehož hodnoty se pohybují až o 248 Hz nad povolenou normou. To značí posun do středu vokalického trojúhelníku na vodorovné ose. Obdobnou tendencí se vyznačuje také vokál [u], u kterého jsou naměřené hodnoty posazeny o max. 374 Hz výše, což také znamená tendenci k centralizaci vokálu. U ostatních vokálů se taktéž objevily nepovolené hodnoty, nicméně tyto odchylky nelze pro nízkou frekvenci výskytu považovat za charakteristické pro analyzovanou mluvčí. V tabulce níže jsou uvedeny naměřené hodnoty u krátkých vokálů v náhodně vybraných slovech. K tabulce je přiložen také graf, který zobrazuje grafické znázornění rozmístění vokálů v rámci frekvenčních pásem.

Tab. 9

a	F1	F2	e	F1	F2	i	F1	F2	o	F1	F2	u	F1	F2
kategorie	670	1527	kempú	517	1889	glempink	446	2237	skoro	553	1338	turisté	483	1374
cestovatelé	709	1270	velkému	616	1202	viňhívanix	362	2273	kategorie	478	1448	degustací	413	1190
asociace	676	1304	ekonomové	472	1744	i	437	2202	opxodňi	475	1097	ubitováňi	434	970
kapacita	677	1528	cizince	550	1611	taki	434	2352	nebo	510	1178	kempu	429	609
jako	698	1538	nestačí	613	1722	turisté	523	1824	propat	509	1311	fkorunáx	417	1045

Graf 9

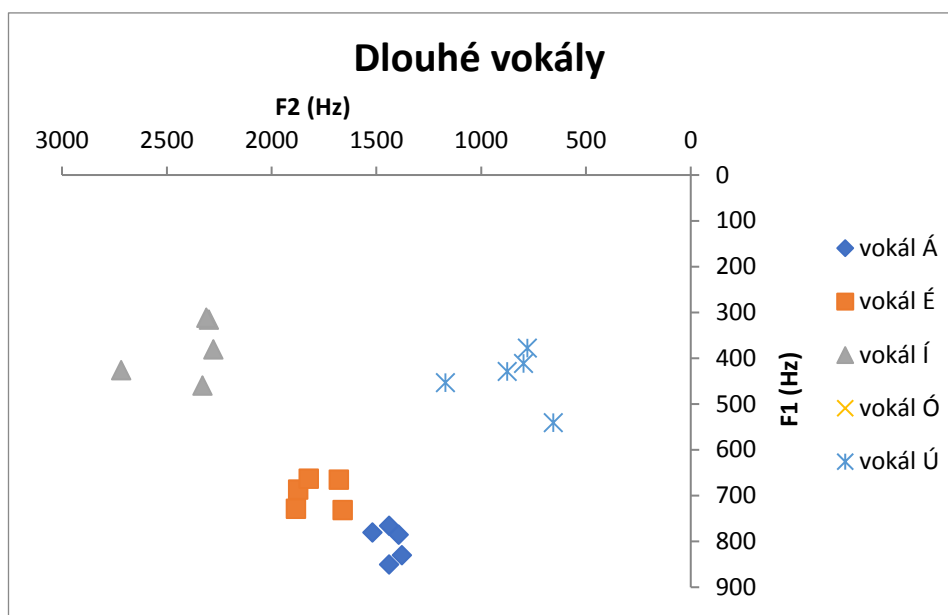
Jak již bylo výše zmíněno, v mnoha případech dochází ke zkracování dlouhých vokálů. Formantová analýza vokálů ukazuje, že mluvčí vyslovuje dlouhé vokály velmi pečlivě. Nenachází se zde žádná systematická odchylka, která by značila tendenci k nekorektní artikulaci vokálů. Následující tabulka shrnuje naměřené hodnoty:

Tab. 10

á	F1	F2	é	F1	F2	í	F1	F2	ú	F1	F2
státí	765	1439	velkému	687	1874	hlásí	316	2300	kempů	429	895
zájmu	830	1378	ekonomové	732	1661	víc	380	2278	kvůli	453	1170
hlásí	850	1439	léte	665	1679	říká	312	2312	úřadu	378	780
nabízená	781	1520	organizované	663	1823	tagzvaní	426	2718	stromů	541	656
lákat	785	1394	obitném	729	1883	zajímají	459	2330	milijonů	411	797

Všechny naměřené odchylky od normativních hodnot pro vokály jsou v tabulce vyznačeny červenou barvou. Pro svou nízkou frekvenci výskytu je však považují za ojedinělé. Graf č. 10 zobrazuje téměř precizně vykreslený vokální trojúhelník mluvčí, kde jsou jednotlivá frekvenční pásma od sebe oddělena.

Graf 10

Také užití rázu nezpůsobuje mluvčí žádné problémy. Ani v jednom případě nedošlo na jeho vynechání na místě, kde je jeho užití žádoucí. V několika případech došlo k jeho oslabení, ale pouze na místech, kde je doporučen.

V oblasti konsonantů je mluvčí hodnocena průměrně. Výrazněji mluvčí chybí pouze ve spojování souhláskových skupin: [z+ru_βa], [so_β+že], [dov+at], [m_βnes+k_βi], [jedena_βz+hal_βě_βř_βú], [ví+mkou_β], [vlas+ň_βi], [šes+náct], [+pr_βú_βb_βje_βhu], [z+ist_βila], [dvaná_βc+], [práz+ň_βin_βi], [povinos+], [nab_βi+ce], [mo_βž_βnoz+do]. Mluvčí také vypouští konsonant [j] u slova [+so_βu] u plnovýznamových tvarů slovesa *být*. Jedná se o ojedinělou odchylku, jelikož v ostatních případech je již výslovnost slova korektní. Příklady chybné redukce konsonantu: [to +so_βu další nákladi navíc], [nej_βv_βje_βč_βim lákadlem +so_βu ?uš tradičně velnes pobit_βi], [jako +so_βu h_βrn_βce nebo t_βř_βeba visavač_βe], [+so_βu ?i další víhod_βi:]. Ve dvou případech mluvčí vypustila již zmíněný konsonant [j], a to na začátku a uprostřed slova – tj. [ř_βi+na], [+ménem]. Také u vokálů dochází k jejich elizi – př. [p_βř_βesa_βhu_β+c_βi], [t_βíkaj+c_βíx], [stávaj+c_βi], [posiluj+c_βi], [tr_βvaj+c_βi].

Ojediněle dochází také k redukci konsonantu na vnějším předělu. Níže uvádím příklady: [jednohvězdičkoviⁱ hotelů], [třiceⁱ dva], [nárúsⁱ témněř], [osmdesáⁱ devjet], nicméně ve většině případů zůstává výslovnost obou konsonantů zachována. Jednoho zastoupení se dočkala také chybná spodoba u slova [podⁱnikl], kdy dochází k připodobnění předcházející hlásky hlásce následující.

Na rovině suprasegmentální je mluvčí považována za spíše lepší mluvčí, i když se v jejím projevu také objevují nedostatky ve formě nežádoucího frázování výpovědi. Nejedná se ale o tolik frekventované odchylky jako u předchozích mluvčích. Na následujících ukázkách dokládám nevhodně uložené pauzy, a tím pádem i oddělení celků patřících k sobě. Jedná se o tyto příklady:

[snižⁱení dodávek surovini na t_{rx} ?o vic neš → | jeden milion barelu deňe]
[tamⁱni zásobi ropi: → | se minulí tícen sñižili skoro]
[?upozornⁱuji na desítka pñípadu → | právjce ze zahrañiçi ↓ |]
[podle ředitelc [...] petra holuba → | si lide pñiplati řádovjce desítka tisíc korun]
[museji prodejci ze zákona → | ?informovat kontrolñi ?orgáni vjeci které ?údajñe → | dodaji po zaplaccñi poplatku]

Pouze ojediněle dochází v projevech k nevhodné větné intonaci. Vzhledem k malému množství případů odkazuji na výše uvedenou transkripci a také další fonetické přepisy v příloze č. 5. V souvislosti s předchozím zmíněným nevhodným frázováním projevu souvisí také absence pauzy mezi větnými celky, které k sobě významově nepatří. I tato odchylka se v menší míře vyskytuje ve výstupech mluvčí. Toto tvrzení dokládají následující výňatky z dalších transkripcí:

[turisté vihledávaji ?i netradičñi ?ubitováñi / objevuji se tak kempí spronájmem vihříváníx]
[podñiku: pomohlo mimo jiné taki ?obxodováñi s komoditami: / dalñi dúvodí dodává ?analitik komerčñi bañki bohumil trampota]
[neñi ?ale jedinou firmou která tak ?učíñila / bjehem letošñiho roku totiž zdražovala vjccina víznamniy dodavatelu ?elektřini ↓]
[cilem vihláški je zajistit niší spotřebu ?energií / ta bi mñela biť témněř nulová]

[rovní trx je tet' f'ločekáváni / bjehem dvoudeňiho zasedáňi kartelu bi totiš moh] zazňit]
[projevilo: -ale: ňejak vírazňe / letos vzáňi rozhod]]

Z hlediska mluvního tempa řadí reportérku mezi lepší mluvčí. Projev působí profesionálně, vyskytuje se zde menší počet odchylek v oblasti suprasegmentální roviny. Mluvní tempo je u několika nahrávek v souladu s přijatelným průměrem, který si stanovují jako normativní v teoretickém podkladu práce, nebo případně mírně zvýšené. Pouze u dvou výstupů tempo řeči přesahovalo 6 slabik/sek. Průměrné tempo všech projevů (tj. 5,87 slabik/sek) je mírně zvýšené oproti zmíněnému průměru. To pravděpodobně souvisí s větší mírou krácení dlouhých vokálů. Níže se nachází tabulka průměrného mluvního tempa u projevů ze zkoumaného období a také z projevů z předchozích let (2014–2017).

5,81	5,77	5,67	5,82	6,06	5,86	5,93	6,03	5,89	5,86	5,87
------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

Jakub Horáček, 8. 11. 2019, [01:35]

[dobré dopoledne ↓ || [...] @ šlo bi pouze o: ňekteré veřejné stavebňi zakáski nat stopadesát milionů korun ↓ | řekňeme: že třeba řobez buduje: terminál řemháde za zmíňenix stopadesát milionů → | @ tag bude muset taki zhotovit nové řumňelecké řdílo → | třeba soxu která bude součásti toho terminálu → | minimálně za jeden řa půl milionu ↓ || [...] @ mňela bi to bít @ speciální porota kterou budou @ sestavovat @ zadavatelé do + čeniř zakázek @ říká námňestkiňe ministra kulturi kateřina kalistová ↓ || [...] @ pokud zadavatele procento: na řumňeňi nedají budou jim za to hrozit pokuti ↓ || [...] @ tak třeba loňi podle společností sířří sí riserč vipsal stát řa samosprávi → | sto dvacet řosum stavebňiř zakázek nat stopadesát milionů korun → | řa to řobjemu přeš sedumdesát řosum řa půl miliard → | @ stoho se tedi jedno procento rovná sedmistům osumdesáti milionům → | které bi teoreticki mohli skončit vrukou řumňelců ↓ | řpraksi: řale bude částka zřejmňe niží → | @ protože v + ímku mají zakáski na silňice nebo řelezňice ↓ || [...] tak třeba svas mňest -a řopcí vičleňeňi procenta na řumňeňi řodmítá → | @ podle jeho víkoné ředitelki ratki vladikové je pouze vjecí jednotlivíř řopcí zda → | řa jak kulturu ve mňestě potpoří ↓ || [...] nejde řořšem řo stanovisko řšex samospráf → | @ návř hájí třeba hejtman liberecke + o kraje martin púta zhnutí stan → | @ kultivace veřejného prostoru je podle ňej řúkolem samospráf ↓ || [...] jak kraje tak řopce řale: na svíř konřkrétniř připomíňkák knávřhu: jeřte pracují ↓ || [...] @ podobnou legislativu: ňekteré zemňe: zaváďeli řuš řprvní poloviňe: minulého století → |

řaktuálně: řegzistuje řřeba: ve spojeních státex vřizozemsku ve velké británii nebo ve francii
↓ || [...] heskí den ↓ ||]

V prvním výstupu mluvčího dochází ke krácení dlouhých vokálů, což je v transkribovaném projevu náležitě zaznačeno. Jedná se o systémovou odchylku v ortoepické výslovnosti vokálů, jelikož se stejný nedostatek projevuje i v ostatních transkripcích. Toto tvrzení dokládají také výňatky z dalších přepisů: [řobrř], [dalsř], [milionu lidř], [servisři texnicř: se kterimř], [tet' maji řopravdu: nabitř], [vixodňř], [posledňi letošňř], [vic jak stotisiřz], [pátim nejvječim řopxodňim], [řiká mlufčř], [kjeji lepřř] a mnoho dalších. Ve většině případů se jedná o krácení předního vysokého vokálu [í]. Poměrně často se v transkripci vyskytuje také dloužení krátkých vokálů, kterému taktěž přisuzují systémový charakter. Dloužení se vždy objevuje na konci slov – např. [zhruba:], [česka:], [řopravdu:], [trasi:], [řřeba:]. U mluvčího nejsou k dispozici nahrávky z předchozích let, nelze proto sledovat, zda se tato odchylka nacházela v projevech mluvčího i v minulosti.

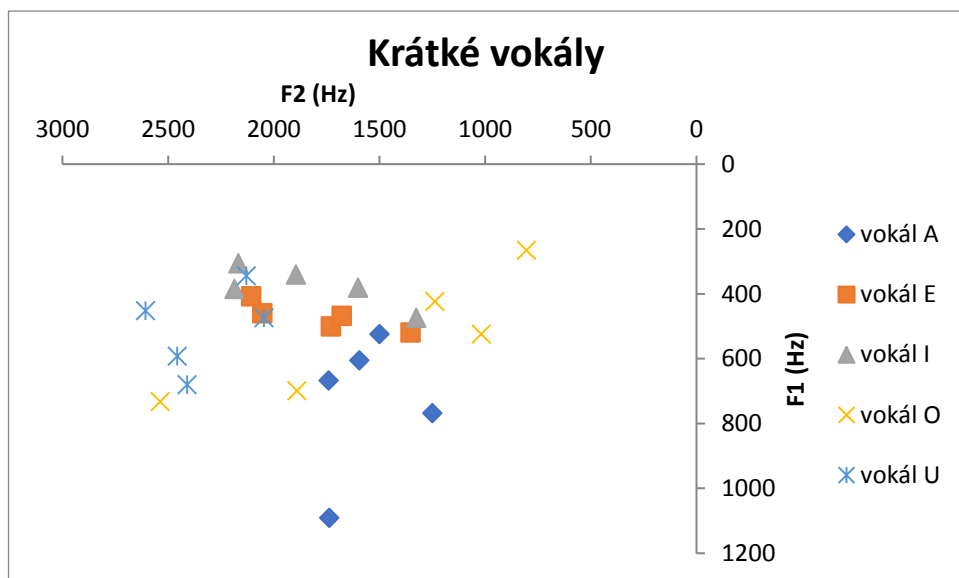
Formantová analýza vokálů odhaluje, že nejvíce problematickými vokály jsou [a], [u] a [o]. Zde se naprostá nebo alespoň nadpoloviční většina hodnot vychyluje z povoleného rozmezí formantů. Vokál [a] má hodnoty F2 posazený o 96–240 Hz výše, než stanovuje norma. Značí to posun bodů směrem doleva na vokalickém trojúhelníku, čímž dochází k prostupu do pásma vokálu [e]. Hodnoty F1 vokálu [a] se vyznačují naopak nižšími hodnotami až o 120 Hz. Vokál [a] je charakterizován sklonem k zavřenosti. Stejnou tendenci vykazuje také vokál [o], který má hodnoty F2 vyšší o 30–1300 Hz. Body vokálu [o] se tím pádem posunují směrem do středu a na levou stranu vokalického trojúhelníku. Zasahují do pásma předních vokálů. Všechny hodnoty vokálu [u] jsou naměřeny vyšší, než stanovuje normativní tabulka, a to až o 1600 Hz. Zde dochází k posunu vokálu [u] do pásma vokálu [i]. Hodnoty F2 vokálu [i] jsou naopak nižší až o 700 Hz, což značí posun bodů

směrem do středu vokalického trojúhelníku. Tím dochází k prostupu bodů vokálů předního [i] a zadního [u]. Hodnoty F1 vokálu [e] dosahují mírně nižších hodnot. Najdeme zde tendenci k zavřenosti tohoto vokálu. Zmíněná tvrzení lze doložit grafem, kde dochází k překrytí frekvenčních pásem jednotlivých vokálů.

Tab. 11

a	F1	F2	e	F1	F2	i	F1	F2	o	F1	F2	u	F1	F2
stavební	523	1500	terminálu	500	1731	silnice	473	1325	porota	524	1019	kulturi	474	2046
zakáski	605	1596	veřejné	467	1679	stanovisko	340	1895	dopoledne	698	1891	bude	680	2411
aktuálně	1090	1737	egzistuje	459	2054	jím	305	2168	obec	423	1238	umřelců	592	2457
porota	768	1250	podle	518	1352	zakáski	385	2186	ďílo	265	805	soxu	451	2606
jak	667	1741	jeden	407	2107	milijonů	381	1601	mohli	732	2538	muset	344	2130

Graf 11

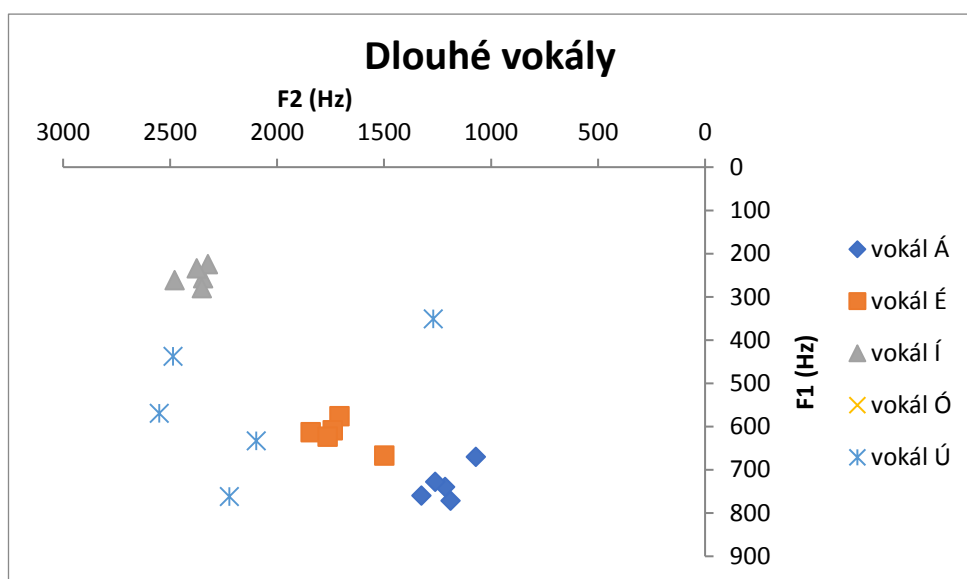
Dlouhé vokály se nevyznačují takovým počtem opakujících se nedostatků jako vokály krátké. Co se týče naměřených hodnot, nenacházím zde žádné prohřešky, které by byly pravidelného rázu. Výjimku tvoří pouze vokál [ú], jehož hodnoty F2 jsou ve všech výskytech položeny o 270–1550 Hz výše. Vokalický trojúhelník na grafu č. 12 je až na zmíněnou výjimku jasně vykreslen. Frekvenční pásma jednotlivých vokálů jsou od sebe odlišena. Pouze body vokálu [ú] se posunují na vodorovné ose F2 směrem doleva a zasahují do frekvenčních pásem ostatních vokálů. Také hodnoty F1 vokálu [ú] mají hodnoty přesahující povolené rozmezí, a to až o 260 Hz. Vokál [ú] se

vyznačuje jeho otevřenou artikulací. Také všechny hodnoty F1 vokálu [í] mají hodnoty nižší, než je pro tento vokál stanoveno.

Tab. 12

á	F1	F2	é	F1	F2	í	F1	F2	ú	F1	F2
stát	771	1189	velké	613	1843	sí	256	2347	púl	761	2224
zaváděli	739	1216	nové	576	1708	dílo	224	2324	sedmistům	632	2097
aktuálně	669	1072	víkoné	608	1740	potpoří	234	2375	úkolem	350	1270
rovná	727	1261	které	623	1763	nedají	261	2479	umňelců	569	2551
náměstkiňe	759	1326	minulého	667	1499	odmítá	279	2352	milijonů	437	2487

Graf 12

Ráz mluvčí používá správně, na povinných místech ani v jednom případě nedošlo k jeho vypuštění. Taktéž na místech doporučených je ráz většinou užít. Opomenut je pouze minimálně.

V oblasti konsonantů se mluvčí dopouští chybného spojování konsonantů, při kterém většinou dochází k jeho úplnému vypuštění, a to z důvodu zjednodušení artikulace. Často vynechává konsonant [t] na konci slov – př. [společnos+], [devatenác+], [rús+], ale i v jeho středu – př. [vlas+ ňí], [vlas+ ňiki:]. Nejen konsonant [t], ale i ostatní konsonanty mluvčí v projevech opomíná. Jako příklad uvádím výtažky z fonetických transkripcí reportéra: [pří+ mú], [+ e], [králo+ ství], [pří+ mat], [nas+ išenou]. Také redukce konsonantu na mezislovním předělu je součástí projevů mluvčího, nicméně

v tomto případě se nejedná o častý nedostatek. Mluvčí redukuje souhláskovou skupinu artikulačně stejných či podobných hlásek – př. [*krají_hlavně*], [*noví+doprafců*], [*čas_trasí:*], [*dvace_tři*]. V jednom případě dochází také ke zjednodušení souhláskové skupiny na švu předpony a slova, a to ve slově [*ro+široval*]. Několika zastoupení se dočkala také odchylka v podobě nesprávné asimilace znělosti v proudu řeči – př. [*ʔaš devadesát*], [*pohlet do*], [*ʔaš desíteg*], [*ʔuš bꞤzo*].

Na rovině suprasegmentální neshledávám žádné výrazné pravidelné prohřešky, které stojí proti pravidlům ortoepické normy. S intonací pracuje mluvčí správně, pouze výjimečně dochází k její záměně. Jediným frekventovanějším nedostatkem, který se v této oblasti v projevech mluvčího nachází, je chybné uložení pauzy. Mluvčí tím oddělí celky k sobě významově patřící. Níže uvádím příklady tohoto nedostatku prostřednictvím úryvků z transkripce:

[*třeba proto: že narozdíl třeba ʔod netfliksu → | je dizni přece jenom ʔobři společnos + | ʔočekává že do roku dvatisíce dvacet čtíři → | si službu přetplatí po celém svjetě → | šedesát ʔaš devadesát milionů dřiváků*]

[*si: netfliks přetplácí ʔasi: → | jedno procento českíy domácností*]

[*televize visílání ve starém formátu → | ʔnestihnou ʔupravit všexni společné ʔantění*]

[*ktere ʔumí pří + mat noví formát devébé té dva → | se musí přenastavit právjje ʔi společné ʔantění*]

[*že: na lince: brno bohumín → | bude spočátku při kontroláx jízdenek @ → | tolerantřii ↓ na noví formád dévébé té dva → | se na ʔobrazofce ʔobjevuje piktogram*]

Pouze ve dvou transkripcích se nachází prohřešek na suprasegmentální rovině v podobě neoddělení celků z důvodu absence pauzy. Jedná se o tyto dva případy:

[*neňí fto:m že bi lidé nemňeli ʔo: vozi zájem / ʔautomobilka bjehem roku hlásila*]

[*ro + šířoval svuj ʔenergeticki biznis / koupil několik ʔelektráren ve franciji [...]*]

U reportéra máme k dispozici pouze nahrávky ze současného období, nelze proto zhodnotit, jak se jeho projev mění v závislosti na čase.

Mluvní tempo mluvčího je ve všech případech v souladu s průměrem, který uvádí odborná literatura. Pohybuje se v rozmezí od 5,29 do 5,78 slabik/sek. Průměrné mluvní tempo činí **5,5** slabik/sek. V tomto ohledu je reportér hodnocen jako jeden z nejlepších. I přes přijatelné tempo řeči se mluvčí dopouští ve velké míře krácení vokálů. V tomto případě se ale nejedná o důsledek vysokého mluvního tempa.

5,65	5,32	5,64	5,43	5,41	5,29	5,78	5,5
------	------	------	------	------	------	------	------------

2.1.3 Zahraniční redakce

Helena Berková, 8. 11. 2019, [00:42]

[dobré ráno ↓ || [...] protože: záviděli jiním vesničím že se tam počítá něco děje tak + le to: bíbísí visvjetlila členka puolanského svazu pesimistů ríta nikenenová ↓ || [...] ?a xitli se toho tag že bíbísí teť referuje ?o puolance jako ?o nejpesimističtější ?opci svjeta ↓ | tak + le ji charakterizuje tomi rajala ze svazu pesimistů ↓ || [...] svas pesimistů natáčí videa na kterix přetavuje ?obec jako střet finska → | pupek svjeta → | svjetové centrum pesimizmu → | ?a ta videa mají velkou sledovanost ↓ || [...] má to přínos jak podotk! puolanskí starosta hari peltola ↓ || [...] podle tomiho rajali je pesimizmus scela namístě protože puolance ?ubívá ?obivatel ↓ || [...] říká ?optimisticki → | puolanskí pesimista ↓ || [...] naslišenou ↓ ||]

První transkribovaný projev Heleny Berkové je kratší než projevy ostatních mluvčích. I z této krátké nahrávky lze předpokládat, že mluvčí korektně realizuje kvantitu vokálů, jelikož zde nedošlo ani jednou k nežádoucímu zkrácení. Nicméně po důsledné analýze dalších projevů se ukazuje, že předpoklad byl chybný. V dalších nahrávkách se již v hojném počtu vyskytují prohřešky v oblasti kvantity vokálů, a to v nahrávkách ze současného období i v nahrávkách z předchozích let, které jsou k dispozici v audioarchivu. Vzhledem k vysokému počtu příkladů odkazují na přílohu č. 7. Ráz mluvčí realizuje na povinných místech pečlivě s výjimkou jednoho

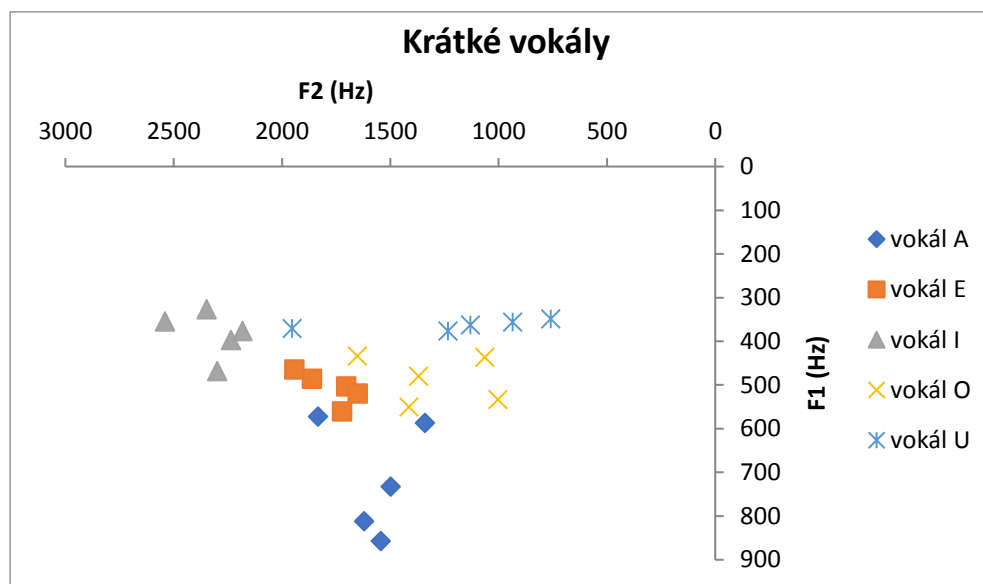
případu, při kterém došlo k jeho vypuštění na místě, kde je jeho vyslovení vyžadováno, a to po jednoslabičné předložce před vokálem – př. [*s-americkou*]. Na místech doporučených jeho užití kolísá. Mluví jej většinou vypouští před jednoslabičnými spojkami po slovech končících taktéž na samohlásku.

Formantová analýza krátkých vokálů ukazuje, že v projevu mluvčí lze nalézt několik pravidelných odchylek. V nadpoloviční většině případů u vokálů [a], [o] a [u] se hodnoty vychylují ze stanoveného přípustného rozmezí. Hodnoty F2 vokálu [a] mají hodnoty až o 334 Hz vyšší, což značí jeho posun doleva na vokalickém trojúhelníku. Uvedené platí také u vokálu [u], jehož hodnoty jsou o 130–954 Hz vyšší, čímž nastává posun jeho bodů na levou stranu vokalického trojúhelníku, tj. do pásma vokálu [e]. Oba formanty vokálu [o] mají většinu naměřených hodnot nepřipustných. Hodnoty F1 jsou až o 70 Hz nižší, což značí tendenci k zavřenosti tohoto vokálu. Hodnoty F2 jsou o 200–450 Hz vyšší. Vokál [o] se tak vyznačuje nejen jeho zavřeností, ale také tendencí k centralizaci, jelikož se posouvá směrem doleva po vodorovné ose vokalického trojúhelníku. Všechna tvrzení dokládá tabulka naměřených hodnot a také graf, který ji následuje.

Tab. 13

a	F1	F2	e	F1	F2	i	F1	F2	o	F1	F2	u	F1	F2
tam	732	1498	pesimistů	504	1704	finska	397	2235	pořát	436	1063	pupek	349	760
svazu	587	1341	obec	560	1723	videa	377	2183	dobré	433	1651	xarakterizuje	371	1954
a	812	1621	referuje	486	1862	ji	354	2540	opci	533	1003	ubívá	356	935
svjeta	857	1544	puolance	464	1943	tomí	468	2300	tomího	551	1413	svazu	363	1130
jako	572	1834	sledovanost	519	1651	pesimistů	326	2347	starosta	480	1370	pesimizmus	377	1234

Graf 13

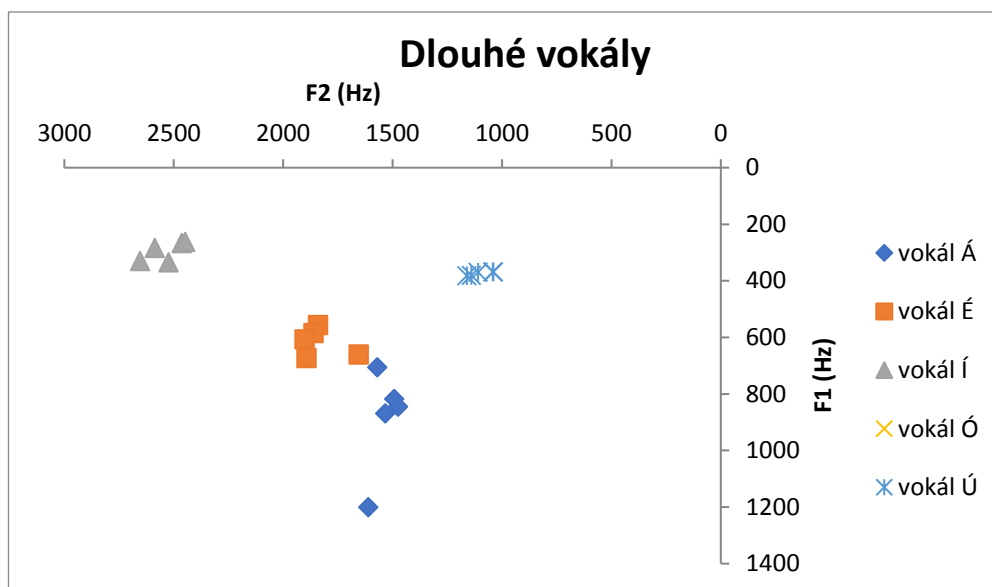
Analýza formantů dlouhých vokálů dosahuje lepších výsledků, než je tomu u vokálů krátkých. U F2 vokálu [á] jsou hodnoty o 34–160 Hz vyšší, dochází tak k posunu směrem k předním vokálům. Hodnoty F1 vokálu [í] jsou mírně sníženy oproti standardu o cca 20–40 Hz. Tento prohrěšek ale není považován za závažný, jelikož se jedná o minimální hodnoty vychýlení. U F2 vokálu [ú] se nachází hodnoty o 40–160 Hz vyšší, což je považováno za výraznější nedostatek, jelikož se systematicky opakuje ve všech slovech podrobených analýze.

Z grafu č. 14 lze vyvodit, že vokály [é] a [í] (až na drobné odchylky) dodržují svá frekvenční pásma a neprostupují do pásem jiných. Naopak u ostatních vokálů [á] a [ú] dochází k posunu mimo pásmo. Vokál [á] se posouvá směrem doleva na vodorovné ose F2 a prostupuje do pásma předních vokálů. Vokál [ú] se vyznačuje tendencí k centralizaci, čímž se přibližuje k vokálu [ó]. Dále následuje tabulka naměřených hodnot a vokalický trojúhelník mluvčí.

Tab. 14

á	F1	F2	é	F1	F2	í	F1	F2	ú	F1	F2
natáčí	818	1493	puolanského	556	1841	vesňicím	330	2655	motoristů	381	1140
záviděli	845	1475	svjetové	584	1861	ubívá	266	2464	kvůli	369	1110
ráno	868	1534	dobré	607	1902	říká	334	2523	úřadi	368	1043
má	1200	1610	problémů	660	1654	natáčí	262	2448	pesimistů	382	1161
pořát	705	1571	uzavřené	673	1894	jiním	284	2587	problémů	368	1039

Graf 14

V oblasti artikulace konsonantů mluvčí výrazněji chybují pouze v realizaci souhláskových skupin. Dochází k elizi různých konsonantů na různých místech ve slově: [tak+le], [ʔotáhnoʊ+], [na+nesla], [preziden+], [k+úli], [ce+kem], [vlas+ně], [nasx+edanou] a další. Nejen konsonanty, ale i vokály jsou v projevech redukovány. Mluvčí chybně vyslovila tato slova: [cestuj+ci], [ví+mečného]. Dále reportérka vynechává konsonant [j] na počátku slovesa *být*, a to i v případě plnovýznamového tvaru, kde je tato absence považována za nekorektní – př. [+sou ʔotáski pro ʔodborníki]. Stejně tak jednou vypouští konsonant [j] ve slově [+de]. Jeden výskyt má také chybné vyslovení [mňe] jako [mje] – tj. [zřejmje]. Tyto odchylky jsou považovány za okrajové a ojedinělé, jelikož mají pouze minimální počet zastoupení napříč všemi projevy. Naproti tomu v několika případech dochází na záměnu spojení

souhlásek [t + s] za [c] na švu předpony a kořene slova. Tato záměna se nachází v následujících slovech: [přectavuje], [přeceda]. Taktéž zjednodušená výslovnost skupiny stejných souhlásek má v projevech svůj výskyt. Jedná se o tato slovní spojení: [šedesá_dva], [pře+ tím], [osmse_domácností], [pře_tamním], [po_tlakem], [třice_tisíc].

V oblasti suprasegmentální roviny mluvčí dosahuje průměrných výsledků. S intonací mluvčí zachází správně, s minimálním množstvím odchylek, nicméně frázování výpovědi je pro mluvčí problematičtější jevem. Mluvčí je možné vytykat nevhodné užití pauzy. Tím pádem dochází k oddělení celku, které by z hlediska pochopení významu sdělení bylo lepší nechat dohromady. Níže uvádím řadu příkladů z fonetických transkripcí:

[hlavice toho zařízení po nárazu na překážku → | nekontrolovaně změní směr]
 [dodal že: při takovém → | podvrtávání kterému lidově]
 [řádi fřex čtřex postižených departmáněy drom řizer řarděš řa ron → | ráno řodvolali varování přet sňehem]
 [zadavatelé politických řinzerátu pravděpodobně zruska → | zaplatili stotisř dolarů]
 [státní dráhi počítali stím že se toto spojení → | podaří řobnovit kolem poledne]
 [podepsal tehdejší prezident bil klintř tagzvaní → | brejdiho zákon]
 [přeceda senátněho říboru pro spravodajské službi → | nedávno přirovnal tito řinzeráti na sociálních @ síř → | gřivokému západu]

Obdobně početné zastoupení má také odchylka v podobě absence pauzy mezi celky, které spolu významově nesouvisejí a které by bylo lepší od sebe oddělit. Mluvčí naopak pokračovala dál v proudu řeči, což působí velmi neprofesionálně. Dochází ke slévání vět a posluchač tak nemusí pochopit význam sdělení. Níže uvádím příklady zmíněného nedostatku:

[stromi které spadli na koleje / státně dráhi -uvedli že zítra řuž bi mňeli vlaki jezďit]
 [je to: důsledek snížění tlaku řpotrubí / řádi řujišťuji že ta voda je stále pitná]
 [řtě bouři na ně spadl další strom / zemřel třřašedesátiletí muž / hasiči se ho marňe snažili]
 [řuspjet řsouřtěži -o nejkrásnějšěho velblouďa / souřtěži se celkem řo padesát sedmř milionu]
 [ta situace řčera večer bila hodňe dramatická / napřiklat ve mňestě → | burguánžel je: řevakuovali cestuj + cí zvlaku na trase grenobř lion / řoznámili to státně dráhi]
 [řot té dobi klesá / poptáfka naopak stoupa]

Výše zmíněné nedostatky na suprasegmentální rovině řeči se nachází v projevech ze zkoumaného současného období (tj. listopad a prosinec), ale také v nahrávkách z předchozích let, které byly pořízeny v letech 2013–2018. Z toho lze usoudit, že se jedná o systematickou odchylku, která je pro mluvčí charakteristická.

Chybné frázování výpovědi a také tendence ke krácení dlouhých vokálů v tomto případě není důsledkem vysokého mluvního tempa, jelikož tempo řeči této mluvčí je téměř ukázkové. Pohybuje se v hodnotách od 4,85 do 5,55 slabik/sek. Průměrná hodnota mluvního tempa činí **5,23** slabik/sek, což je tempo pomalejší, než je uvedeno v odborné literatuře.

5,55	5,35	4,85	5,17	5,13	5,5	5,15	5,1	5,23
------	------	------	------	------	-----	------	-----	-------------

Zdeněk Novák, 8. 11. 2019, [01:44]

[dobří večer ↓ | @ paňi lilijana segre podle řitalske policije dostala: policejñi řoxranu: poté co: fposledñiy dneř dostávala deñe přeř řinternet → | řař @ dvjestě: víhru:žek → | zñixř mnohe požadovali její smřt → | @ podle policejñiho prefekta zmilána: / gde: → | žena řije policisté budou → | @ tuto: řosmdesátidevítiletoř přeřiřší holokařtu doprovázet na veřejné řakce → | @ doprovot tedi pří nebude permanentñí ↓ || [...] no pa ta te pañi se narodila v roce devatenáčet řřicet + severoitalskem miláñe: do řidofské rođini: → | v roce devatenáčet řřicet řřiceti ji pak naciste deportovali do: vihlazovacího tábora řřosvjetimi → | a: poté jeřtě do ř nekolika: dalřix koncentrač + ix táborů vñemecku: → | @ paří mezi pouhřix @ pjetatřicet řitalskřix řeti které přeřžili holokařt -ato stémñeř → | řosmiset deportovanřix → | no řa dnes je_dnoř sposledñřix přeřiřřix holokařtu ↓ | po válce: řaktivñe řřířila povjedomí řo nacistickem vihlaz vivrařřováñi řidů ↓ | no řa loni: ji řitalskí prezident seržo matarella → | jmenoval dořivotñi senátorkoř ↓ || [...] no vihrořovat ji začali: poté co: pañi segre: navrhla: vitvořeñi parlamentñi komise: na višetřováñi projevu nenavistì rasizmu → | a: projevu řantisemitizmu → | @ řitalská vláda: ten návřx → | potpořila → | řa: senát ho: svválil → | @ proti se řale postavili pravicové strani řčele sligoř matea salvñiho: → | @ řa: tito strani pag zároveň řodmřtli řotsouđit víhru:řki ze strani: jejix @ přívřřencu_mřřicí právje proti pañi segre ↓ | @ policije řo řoxrance rozhodla ři proto že řřítaliji řposledñix letex roste počet řantisemickix řútoku → | a to: ze stotřiceti v roce dvatisícisedmñáct → | na zhruba dvjestě vposledñix → | @ dvoř letex → | no řa take protože: se ti řútoki neřomezují jen na slovñi řútoki → | řale přibívá ři řeř fizickřix ↓ ||]

V analyzovaném mluvním projevu Zdeňka Nováka se objevuje velké množství prohřešků v oblasti kvantity vokálů. V první řadě mluvčí výrazně krátí dlouhé vokály, zejm. přední vokály [í] a [é] ve slovech [*fposledníx*], [*slovňi*], [*take*], [*severoitalskem*], [*vitvořeňi*], [*parlamentňi*], [*italske*], [*policejňi*] a další. Z toho lze vyvodit, že se jedná o prohřešek systémový, i když pravděpodobně vzniklý v důsledku rychlejšího mluvního tempa. Zkrácené vokály se vyskytují také v dalších transkripcích: [*opozičňi*], [*zahájeňi sovjecke*], [*masovix vistoupeňiy*], [*vaďi*], [*turistu*], [*námňestí svateho*], [*mezinárodňiho*], [*porušováňi lickix*], [*separatiste popírají*], [*kvuli novemu*], [*severoírske*], [*pobřežňi maji speciálňi*], [*zatím kvuli tuhim mrazum*] a mnoho dalších případů, které se systematicky opakují v projevech ze sledovaného období a také v nahrávkách z předchozích let (tj. 2015–2018), které byly u mluvčího k dispozici.

Ve výstupech reportéra se nachází také dloužení krátkých vokálů. I to považuji za systémovou odchylku vzhledem k vysokému počtu výskytů. V analyzovaném projevu se vyskytuje více než třicet případů. Mluvčí často „natahuje slova“ pravděpodobně v důsledku přemýšlení nad další výpovědí a poté zrychlí mluvní tempo a vokály naopak zkrátí. Ráz mluvčí vyslovuje pečlivě na místech, kde je jeho užití povinné.

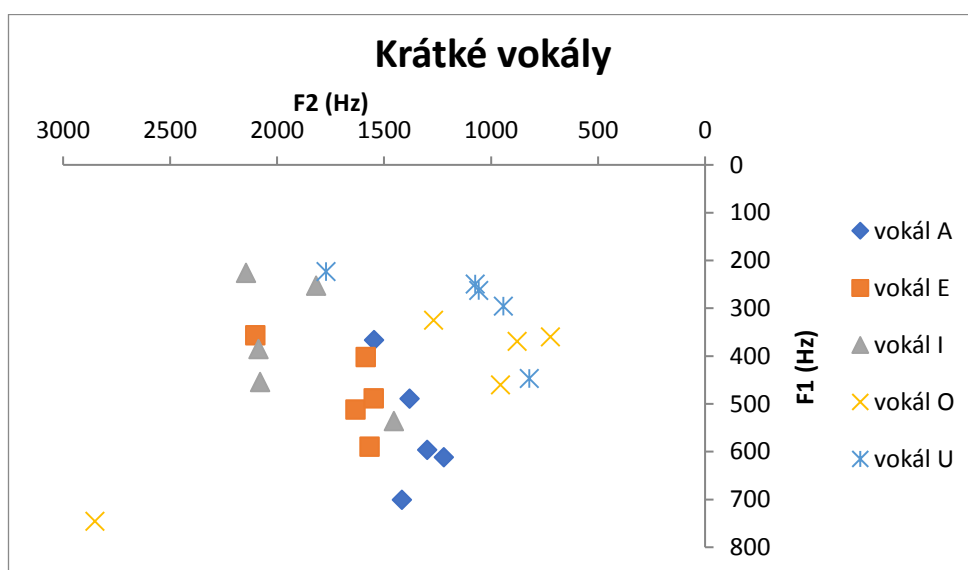
Analýza formantů odhaluje, že se mluvčí potýká s problémy s artikulací vokálů [a], [o] a [u]. Hodnoty F1 vokálu [a] jsou sníženy o 80–340 Hz, což značí zavřenou výslovnost tohoto vokálu. Stejnou tendencí se vyznačuje také vokál [o], jehož hodnoty F1 jsou taktéž sníženy až o 180 Hz. Také hodnoty F2 stejného vokálu nejsou v souladu s referenčními hodnotami uvedenými v tabulce. Zde dochází k centralizaci vokálu [o] na vokalickém trojúhelníku. Poslední zmíněný vokál, tj. [u], se vyznačuje zvýšenými hodnotami (o 58–772 Hz) oproti normě. Dochází tak k posunu bodů směrem do středu vokalického trojúhelníku, čímž se přibližuje k vokálu [o]. Formanty

ostatních vokálů jsou ve většině případů v souladu s normou, proto jsou případné odchylky považovány za ojedinělou záležitost. Naměřené hodnoty shrnuje tabulka:

Tab. 15

a	F1	F2	e	F1	F2	i	F1	F2	o	F1	F2	u	F1	F2
dostala	612	1221	tedi	403	1587	tito	253	1818	policije	369	878	tuto	263	1058
požadovali	367	1547	deportovali	512	1633	židofské	226	2145	dobří	325	1269	nebude	250	1075
akce	701	1417	její	357	2102	italské	385	2087	otsoudit	746	2852	rasizmu	447	821
dostávala	597	1299	akce	590	1568	osvjetími	455	2079	po	360	722	projevu	223	1772
oxranu	490	1381	prefekta	489	1549	milána	536	1454	doprovot	461	956	zhruba	296	942

Graf 15

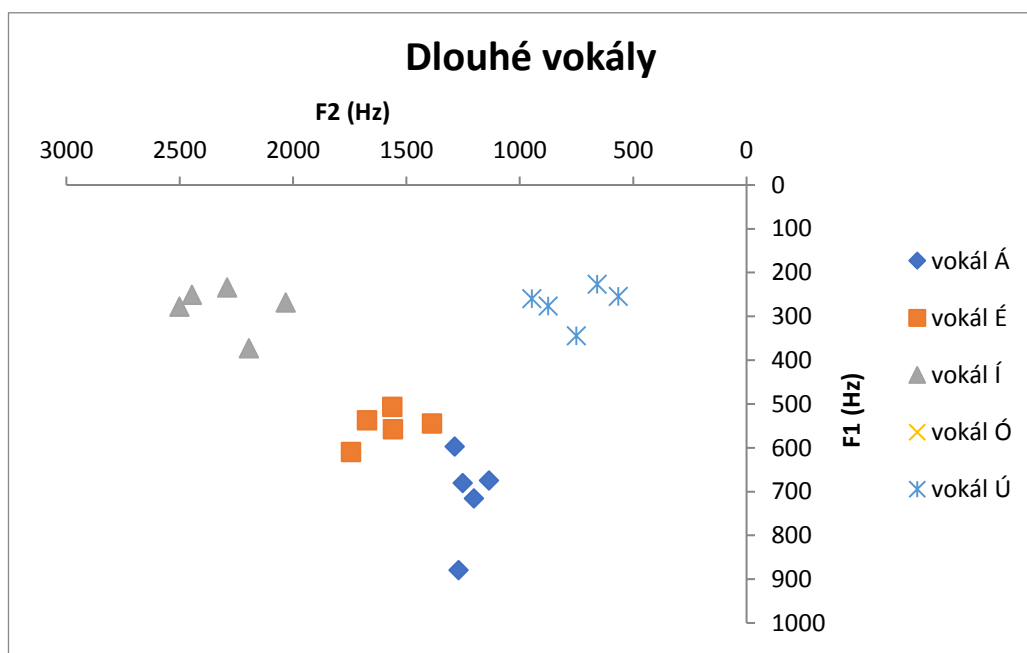
Jak již bylo zmíněno, dlouhé vokály jsou u mluvčího velmi často zkracovány. Na základě měření formantů bylo zjištěno, že s kvalitou dlouhých vokálů mluvčí nemá výraznější problémy. Jediným prohrěškem vyskytujícím se v projevu mluvčího je tendence k zavřenosti vokálu [á]. Ten se vyznačuje sníženými hodnotami o 20–100 Hz. Mírně snížené hodnoty se nachází také u vokálů [í] a [ú]. Naměřené hodnoty ostatních vokálů již jsou v souladu s normou, která je v této práci brána jako směrodatná.

Tab. 16

á	F1	F2	é	F1	F2	í	F1	F2	ú	F1	F2
dostávala	681	1252	policisté	506	1562	šířila	269	2032	útokú	227	659
doprovázet	715	1202	pravcové	545	1387	víhrůžek	234	2291	židú	276	874
zmlána	675	1137	veřejné	609	1745	její	251	2446	útokí	260	947
přibívá	598	1287	které	537	1675	pañí	373	2196	táború	344	751
senát	879	1670	poté	558	1559	odmítli	278	2501	bulharú	255	566

Vokální trojúhelník je precizně vykreslen. Jednotlivé shluky bodů jsou od sebe viditelně odlišeny.

Graf 16

V rámci artikulace konsonantů se reportér dopouští opakovaně zásadní chyby. Primárně se jedná o redukci konsonantů v konsonantickém spojení, a to především uprostřed slov – např. [koncentrač + *ix*], [skomunis + *ickou*], [nejvje + *šiho*], [pru + *ce*], [bespečnos + *ňix*], [podmoř + *tí*], [ʔo + *střelováňi*]. K vypuštění hlásky dochází nejen uprostřed slov, ale také na jejich konci – př. [proved +]. Několik zastoupení má i odchylka v podobě vynechání konsonantu [j] ve slově *jsou*, a to i v plnovýznamovém tvaru. Jako příklad uvádím úryvky z fonetických transkripcí, které uvedené tvrzení dokládají: [+ sou padesát kilometrú za bojovou linií], [teploti tam + sou kolem nuli:], [+ sou nutností ve vječi částí historického centra], [kapli: ve ktere + sou ?obrazi:].

Ojediněle dochází v projevech také k vynechání hlásky na slovním předělu – např. u spojení slov [ʔosmdesá_devjet], [pje_ ta]. Kromě konsonantů jsou vypuštěny také vokály, například ve slovech [pracuj+ cí], [stoupaj+ cí], [zamňěřuj+ cíx], [cestuj+ cíx]. Ve dvou případech nastává nepřípustná záměna souhláskového spojení [t + s] za jedinou souhlásku [c] na švu předpony a kořene slova, které se mluvčí dopouští ve slovech [ʔoctoupit], [ʔoctartovalo]. V projevu mluvčího se vyskytuje chybná asimilace znělosti, dochází ke spojení neznělého konsonantu [f] a znělého konsonantu [d] ve slově [fdevjed] a také spojení konsonantů [k] a [d] ve slovech [několik desítek]. V jednom ojedinělém případě dochází na neortoepickou výslovnost [mňe] jako [mje] ve slově [mjesta], jelikož se ale v dalších prepisech prohřešek neopakuje, nelze jej považovat za pravidelně tvořený.

Rovina suprasegmentální se také nenachází bez chyb. Mluvčí často zaměňuje intonaci, kdy místo poklesu hlasu pro ukončení výpovědi pokračuje ve sdělení dál, což může vést ke zmatení posluchače, jelikož nelze rozeznat konec výpovědi a začátek další. Níže uvádím konkrétní příklady:

[ʔopozice se: sformovala: ʔi fkomunistické straňe → | žifkova: nakonec ʔoslabila]
 [naʔinstalovali: vivíšené láfki → | často nestačí ʔaňi ti: tagže]
 [ňeco přes šedesát centimetrů → | @ víz bila: jen vroce devatenáct šedesát šest]
 [tlačí ʔekstrémňi xudoba ʔa firmi toho zneʔužívaji → | nebespečná ʔa fyzicki náročná]
 [po převozu do nemocnice: → | ta:m záxranáři ʔodvezli: ʔuš]
 [ʔi možná poxibeňi → | @ zatím zjistili že letadlo: modelu fokř sto]
 [ʔo letové spůsobilosti získalo: fkvjetnu → | provjeřuji možne porušeňi]

V neakceptovatelném množství se nachází v projevech také prohřešek v podobě nevhodného frázování. Mluvčí špatně pracuje s dechem a často pauzou oddělí celky, které významově patří k sobě. Níže dokládám konkrétní příklady z fonetických prepisů nejen ze současnosti, ale také z let 2015–2018, které jsou u mluvčího k dispozici. Tento prohřešek se pravidelně opakuje ve všech nahrávkách.

[ʔa posledŋi ʔosvječeŋi → | ʔo letové spúsobilostŋi]
 [se dostal vroce devatenáčet padesát čtiři: → | spomoci sovjeckeho vítce]
 [tagže lide fʔuliciy benátek → | musejí xodit vřibářskix kalhotex]
 [gúgŋ tou žalobou mří → | ʔi: na dalši texnologicke společnosti]
 [ʔuprostřet nejtuší zimi fʔevropje → | polárŋi ledofce severŋe ʔod grónska taji]
 [že pofstalci se kromŋe ʔo + střelováŋi vládnix pozic → | připravují ʔi na ʔútok na]
 [přŋi: zásahu ʔu mŋesta → | policiste ʔobjevili: ʔauto:]
 [přestřelce ʔúdajŋe zemřel → | jeden policista:]

Méně frekventovaným prohrěškem v oblasti frázování, který se u mluvčího taktéž nachází, je vynechání pauzy mezi větnými celky, čímž dochází k jejich nežádoucímu spojení. Jednotlivé větné úseky je nutno od sebe oddělit krátkou pauzou a intonací, aby došlo k jejich rozdělení na základě významu sdělovaného. Níže uvádím útržky z fonetických transkripcí:

[ʔa ʔosmđesáti sedmi centimetrú / bježŋe to přitom bivá jen]
 [vroce devatenáčet šedesát šest / pod voduŋ je teř pjetačtiřicet]
 [kobalt je: ʔale pomŋerŋe nedostatkovou surovinou / vic neš polovina jeho]
 [místě nešťesti zahinulo čtrŋác lidí / patnácti pag zemřel po převozu do nemocnice:]
 [po sedme hođine kazašskeho: času: / kratce: po startu: ješče nat ʔodletovou dráhou]

Na základě měření tempa řeči bylo zjištěno, že mluvní tempo pravděpodobně nemá vliv na výše zmíněné nedostatky v projevu mluvčího, tj. chybné frázování, časté krácení vokálů atd., jelikož průměrné tempo řeči je v souladu s normativními hodnotami uváděnými odborníky. Průměrné tempo mluvčího činí **5,6** slabik/sek. Pouze v jednom případě byla naměřena hodnota vyšší, než je 6 slabik/sek. V ostatních projevech se tempo pohybuje od 5,38 do 5,79 slab/sek. Níže uvádím souhrn naměřených hodnot:

5,43	5,38	6,03	5,67	5,42	5,57	5,79	5,35	5,67	5,64	5,6
------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------------

2.1.4 Zahraníční zpravodajství

Pavlaína Nečásková, 9. 11. 2019, [01:32]

[dobří **de:n** ↓ || [...] z+ istili: že fpoctate se jedná skutečně: **o:** poslední → | nedotčenou hropku císaře fřevropje ↓ | **a:** @ to nejvječi překvapeňi bilo ?asi vjak zaxovalém → | stavu skutečně je protože: → | @ fpoctate ti ?ostatki + sou tam ?uloženi: skoronou pozlacenou korunou přesně tipu → | kteri odpovida ha + sburske tradici ?i rouxo f kterem byl pohřben → | je fpoctate témneř ~~nepo~~ @ neposkvřeno nepošpiňeno → | **a:** fše zůstává fpoctate fpůvodňim stavu což + e → | skutečně velký ?objef ?a zároveň → | velké překvapeňi → | ?a @ také to že se jim podařilo vubec kté hropce dostat prot+ že skutečně → | je za čtířmi → | @ čtířmi zdmi **a:** → | ~~nevede~~ nevedou kňi žádně dveře takže skutečně: → | ta hropka tam leži pjetset let ?a doposut se nevjedelo co vňi vlas + ně je ↓ || [...] tak prvňi pokusi začali ?uš + šedesátix letex / ti nebili přiliš ?úspješne -ale to tag že ~~ve~~ fté zdi zmiňené → | je jeden malí ?otvor → | je tam taková dá se řict ne+ aká ne+ aká vječí nebo menší dřira → | kterou se tetkon tedi v roce dvatisíce třinác + se podařilo vjetcům tam protáhnout jakési přístroje pří dokonce skouřšeli ?i přístroje které se používaji → | na ?operačňim sále → | ?abi se dostali do té mís + nosti → | ?a s?analizovali to / vifotili co tam je → | ?a fpoctate od roku dvatisíce třinác ?až dotěť → | ?analizovali ?a vihodnocovali ten průskum ↓ | tagže to neňi tag že ?oňi se ftuto xvíli dostali kté hropce / dostali se tam -uš pře + čestí leti no-a teď bili konečně → | připraveni na to řic + svjetu co tedi ?objevili ↓ || [...] naslišenou ?i vám ↓ ||]

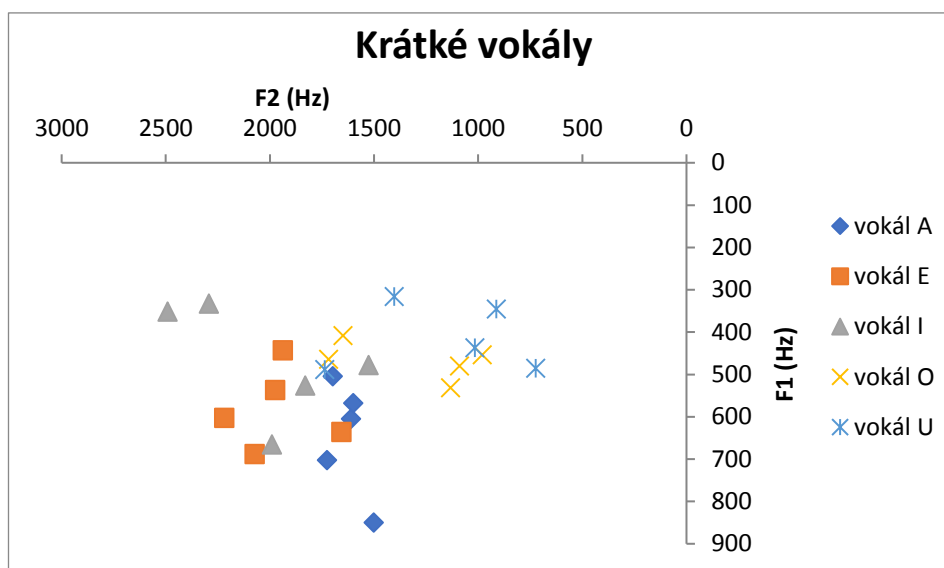
V prvním projevu mluvčí, který je pro výzkum stěžejní a který je podroben důkladné analýze vokálů, se nachází velký počet odchylek v oblasti kvantity samohlásek. V deseti případech mluvčí prodlužuje krátký vokál. Ono dloužení přisuzuji snaze zformulovat slova pro další výpověď, jelikož se jedná o projev předem nepřipravený a pronesený v terénu. Častější odchylkou od ortoepického projevu je krácení dlouhých vokálů. Ve výše uvedeném analyzovaném projevu mluvčí vokál zkrátila celkem dvacetkrát a obdobná situace nastává také u dalších prepisů. K nežádoucímu krácení dochází převážně u předních vokálů [í] a [é] – např. [používaji přístroje], [řic+], [úspješne], [nejvječi překvapeňi], [zasedáni bezpečnostňiho], [vládní koalice], [stoji za policejňim], [středňi školi sktere], [vše?obecne ?ohroženňi] a řada dalších. Oba zmíněné nedostatky se nachází i v projevech ze starších let, které jsou u mluvčí k dispozici (z let 2013–2016). Z uvedeného lze usoudit, že se jedná o odchylku charakteristickou pro danou mluvčí.

Formantová analýza odhaluje nedostatky také v oblasti kvality vokálů, a to téměř u všech vokálů vyjma vokálu [e], u kterého se nenachází žádná tendence k nesprávné artikulaci. Naměřené hodnoty vokálů [a] a [o] nejsou u obou formantů v shodě s normativními hodnotami. Hodnoty F1 vokálu [a] jsou snižené o 100–200 Hz, což značí tendenci k zavřenosti tohoto vokálu. Hodnoty F2 jsou až o 200 Hz vyšší, dochází tak k jeho posunu směrem doleva na vokalickém trojúhelníku do pásma vokálů předních. Stejnou tendencí se vyznačuje také již zmíněný zadní vokál [o], který má hodnoty F1 nepatrně nižší, než stanovuje norma. Hodnoty F2 přesahují normu o 400–500 Hz, což značí posun vokálu směrem do středu vokalického trojúhelníku. Hodnoty F2 vysokých vokálů [i] a [u] jsou v různé míře také vychýleny normativním hodnotám. Přední vokál [i] má hodnoty až o 500 Hz nižší, což značí posun směrem do středu vokalického trojúhelníku. Stejným posunem se vyznačuje také zadní vokál [u], jehož hodnoty jsou až o 736 Hz vyšší. Dochází k vzájemnému prostupu formantových pásem. Uvedené hodnocení výsledků měření se promítá do podoby vokalického trojúhelníku.

Tab. 17

a	F1	F2	e	F1	F2	i	F1	F2	o	F1	F2	u	F1	F2
císaře	504	1699	skutečně	443	1939	tipu	333	2294	protože	408	1648	skutečně	488	1736
podářilo	604	1611	velkí	636	1657	nebili	478	1526	dobří	464	1718	ha+sburske	437	1016
ale	850	1502	evropje	688	2074	i	352	2492	objevili	532	1134	uš	316	1403
hropka	568	1600	je	603	2219	analizovali	666	1991	nebo	454	980	stavu	485	725
tradici	702	1727	poslední	537	1975	jím	526	1830	hropku	480	1090	korunou	346	914

Graf 17

Z tabulky hodnot pro dlouhé vokály lze vyvodit, že artikulace dlouhých vokálů nečiní mluvčí výrazné problémy. Nadpoloviční většina nepřipustných hodnot byla naměřena pouze u vokálu [á], jehož hodnoty F2 přesahují normativní hodnoty až o 125 Hz, a u vokálu [ú], u kterého hodnoty F2 převyšují normu kolísavě od 36 do 1600 Hz. Menší počet případů nesprávných hodnot se vyskytuje u F1 vokálu [á], což značí mírnou tendenci k zavřenosti tohoto vokálu. Ostatní červeně vyznačené hodnoty se vychylují pouze nepatrnými hodnotami nebo se jedná o odchylky ojedinělé.

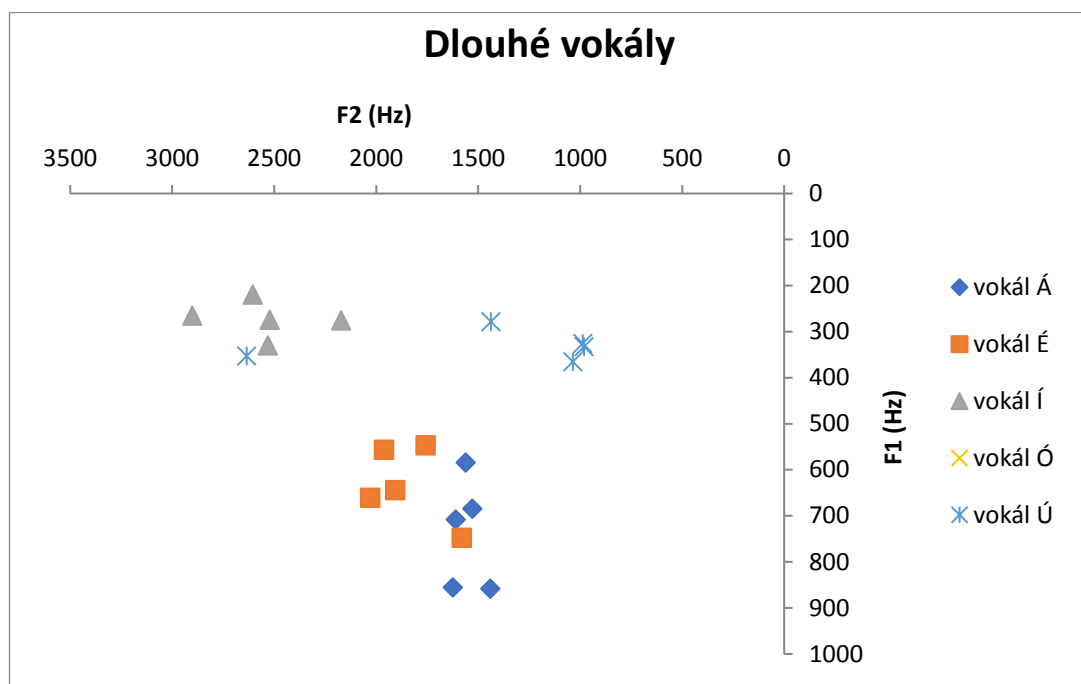
Tab. 18

á	F1	F2	é	F1	F2	í	F1	F2	ú	F1	F2
zůstává	859	1440	jakési	557	1962	císaře	274	2522	původním	353	2635
zároveň	708	1611	které	547	1757	ďíra	219	2605	zůstává	279	1438
nějaká	856	1625	té	644	1907	mís+ností	276	2173	úspěšně	326	987
taková	585	1562	žádné	661	2029	dobří	265	2902	vjetcům	365	1036
jedná	685	1529	zaxovalém	748	1581	malí	330	2531	průskum	333	980

Vokální trojúhelník mluvčí je až na výjimky precizně vykreslen. Jednotlivé shluky bodů od sebe jsou odlišeny. Výjimečně dochází k prostupu bodů do pásem ostatních vokálů. Jedná se o výše zmíněné problematické vokály [á], jehož body se na vokálním trojúhelníku posunují směrem doleva

po ose F2, a také [ú], u kterého dochází taktéž k posunu bodů směrem doleva na ose F2.

Graf 18

Co se týče výslovnosti rázu, mluvčí ani v jednom případě ráz nevpouští na místě, kde je jeho užití vyžadováno, tj. po jednoslabičné předložce. Také na místech nepovinných je ve většině případů realizován.

V oblasti artikulace konsonantů je reportérka považována za podprůměrnou mluvčí. V transkripcích mluvčí dochází k redukci konsonantu [t] na konci slova – př. [třínác+], [vistupova+], [preziden+], [říc+]. Stejný konsonant je vypouštěn také uprostřed slova – př. [mís+ ností], [tres+ ňí], [bespečnos+ ňí], [jes+ lí], [ʔučas+ ňil], [slavnos+ ňí]. Uprostřed slova mluvčí redukuje kromě konsonantu [t] také jiné konsonanty, např. ve slovech [z+ istilí], [ha+ sburske], [+ e], [ne+ aká], [+ sme], [ří+ na], [+ de], [roz+ odí], [ʔo+ viňeňí], [to+ e], [dopole+ ne], [mis+ im], [tak+ le], [další+], [v+ lavňim], [pří+ mají], [při+ dou], [obviňeni+], [ta+ že] a další. Mluvčí vypouští nejen konsonanty, ale v menší míře také vokály – např. [prot+ že], [re+ govala],

[*přihližej+ci*]. Mluvčí se v jednom případě dopustila prohřešku v podobě nekorektní asimilace, při které dochází k výslovnosti znělého vokálu před hláskou [v], která asimilaci nezpůsobuje – tj. [*tag viditelne*]. Obdobně jednou mluvčí vyslovila také spojení [*uš bi*], kde ponechala neznělou hlásku, která by měla být vlivem následující znělé hlásky vyslovena taktéž zněle. Ve třech případech nastává zjednodušení souhláskové skupiny na vnějším předělu u slovních spojení [*čas_tekstu*], [*uprostře_dunaje*], [*sou_dnes*], [*pře_tim*], [*pře+čestí*]. U třech hlásek došlo k jejich záměně za jinou artikulačně podobnou hlásku – tj. [*menčimu*], [*slovenckou*], [*pře+čestí*].

Na suprasegmentální rovině se mluvčí dopouští také většího množství chyb. Často dochází k nevhodnému frázování, při kterém mluvčí nesprávně rozděluje pauzou výpověď na dílčí celky, které k sobě patří. Níže uvádím útržky z fonetických transkripcí, kde se tento jev pravidelně opakuje.

[se jedná skutečně: o: poslední → | nedotčenou hropku císaře Evropyje]
 [coš + e → | skutečně velký objev a zároveň → | velké překvapeňi]
 [přístroje které se používaji → | na operačním sále]
 [se: velkolepe silvestrofske oslavi: → | nekonají]
 [na konci ří + na → | padli: obžalobi: čtyř lidí]
 [nexe ktomu rospuštění → | višetřovacího tímu → | nič konkrétního zdelit]
 [že tento tím se: → | mňenil prubjehu višetřováni]
 [premier peter pelegriani → | dopole + ne nafštívili dvje středni školi]
 [obhájce mariana kočnera → | podal návrx na projednáni obžalobi]
 [zbilim čtírem obviňenim → | hrozí tot pjetadvacetí let aš po doživotí]
 [je to přepočtu asi → | více než padesát jedna milionú → | korun]

V souvislosti s chybným členěním souvislé řeči na nelogické celky je třeba zmínit další častý nedostatek na suprasegmentální rovině. Jedná se naopak o vynechání pauzy, která by rozdělila celky k sobě významově nepatřící. Níže uvádím příklady:

[tak první pokusi začali uš + šedesátíx letex / ti nebili příliš úspěšne]
 [že oni se ftuto xvíli dostali kté hropce / dostali se tam -uš]
 [nič konkrétního zdelit / on tvrdí → | že: skutečně práce višetřovatelu]
 [vmukačefské ulici: dostat vice než dva milioní / je to přepočtu asi]

[skutečně jenom ťo debatu / parlament ťasi vbudoucnu]

[ťodborťici se stále snaťi vivinouť ťejakou vakuínu / teť se ťtíři preparáti testuji]

[bil přetíťen / přeavaťel kameni ťa stavebťi materiál]

Mluvčí také na několika místech v projevech nesprávně pracuje s intonací. Nejčastěji užívá antikadenci nekonečných úseků na místech, kdy by bylo vhodnější užít kadenci úseků konečných. Dochází tak k nežádoucímu spojování celků.

[posílat peníze na veřejnou sbírku → | na stránkaax luďa luďom]

[kteří pa:k tu vraťdu: provedli → | ťod začátku ťale spolupracuje policií]

[právje kvuli té zmíťené dohoďe → | ta se bude projednávat]

[to v minulosti: bíval valčík na dunaji: → | teť možná čeka metropoli ťejaka modernějši varianta]

Mluvní projevy na starších nahrávkách dosahují lepších výsledků na suprasegmentální rovině. Lze tedy usoudit, že u mluvčí dochází k výraznému zhoršení v průběhu let.

Mluvní tempo projevů je ve většině případů v souladu se stanoveným rozmezím. Pouze ve dvou případech dochází k jeho překročení u projevů, které dosahují tempa 5,97 a 6,06 slabik/sek, což je hodnoceno jako tempo vyšší. Ostatní projevy jsou v souladu s normou, pohybují se od 5,1 do 5,79 slabik/sek. Průměrné mluvní tempo činí 5,65 slabik/sek. Z uvedeného vyplývá, že nelze velmi čtené nedostatky, které byly analýzou odhaleny, přisuzovat rychlému mluvnímu tempu. Mluvčí dosahuje podprůměrných výsledků v oblasti kvantity i kvality vokálů a také v oblasti artikulace konsonantů a jejich skupin. Ani rovina suprasegmentální není u aktuálních projevů kladně hodnocena. U projevů ze starších let dosahuje lepších výsledků, nicméně právě zde nacházíme mluvní tempo vyšší, než u projevů ostatních.

5,1	5,74	5,64	5,6	5,5	5,97	6,06	5,79	5,47	5,65
-----	------	------	-----	-----	------	------	------	------	------

Václav Jabůrek, 9. 11. 2019, [02:01]

[heski den ↓ || [...] preziden + zeman se teď před malou xvilí zúčas + ňil slavnos + ňiho ceremonialu řu památňiku berlínské zdi kterim dnešňi řoslavi řpotstatě začínaji ↓ | hlavňimi hosti bili pravje prezidentř státu višegrácké čtiřki řa ti vedle řadi: zahraničňiy diplomatu doprovodřil samotňi spolkovř prezident franř valř řtajnmajer řa taki kanclěřka řangela merklová ↓ | kařdí zňiy zasařil mezi spári zbřvaj + cího kusu zdi jednu rřiži k řucteňi památki jejix řobjeťř → | řa skupina se teď postupně přesořvává knedalekemu monumentu višegrácké čtiřki ↓ | ten řupomina na pořil kterř ňegdejšři řeskoslovensko polsko řa mařarsko mňeli na pádu berlínské zdi ↓ | franř valř řtajnmajer tam fkrátkem projevř za tuhle potporu pořekuje: → | prezident miloř zeman pak společně zdařřimi prezidentř: → | zasedne kpracovňimu řobjedu gde se budou řeřit řaktuálnř politická témata → | řa pak řodlěťa spátki do prahi ↓ | večeřňiho festivalu se na pozvaňi ňemecké vládi zúčasťři ministr řahraňiči tomař petřiček sčě řeses dé ↓ || [...] tak tou hlavňi řa úplně nejvječři bude večeřňi koncert řu braňiborské bráni pújde řo multimedialňi řakci na které zazňř jak klasická tak ři moderňi hudba řa zahájř ji řopjet spolkovř prezident franř valř řtajnmajer ↓ | publikum bude stát pot řobřři řinstalaci která se řuř teď ňekolig dňř vľňř na prořilehlé řulici řu parku tírkháftn → | řex stopádesát metrů dlořhi propleteneć vlajek @ řopsahuje řskazi třřiceťř tisíc lidř řa má simbolizovat nařeje berlňňanů ↓ | to viročř řale přřipomřná ři mnoho: menčřix řakcí / řoslavi řpotstatě začali řuř + pondělř řabi lidé řopravdu střhli nařřřivř + řexna ta klíčova mřřta: řoně ře revoluce → | na budovách námňeřři řaleksandr řlac se promřřá videoprojekce řo událostěř roku řosmdesát devjet → | řada berlňňskřix kin do programu zařadila rřzně dokumentř → | no řa vbřvalém řidle tajne policije řtázi je velmi zvláš + ňř zvuková instalace → | tvřrcř do řř zapracovali telefonické řotposlexi které nařři řřarxivex řtázi ↓ | a: jeřřě s jednou velmi zajřimavou řiniciativou přřřel ři mřřřňi deňřk táge řpřřř → | jeho redakce si na dneřek sedla do: jednoho vagonu metra → | řa poceli den bude řřexno publikovat čřstě jen spodzemř ↓ || [...] heski den ↓ ||]

Ve dvouminutovém projevř mluvčřho jsem zaznamenala velké množství kráćenř dlouhých vokálů. Nejčastěři mluvčř krátř vokály [ř] a [é], v menřři mřře [á]. Václav Jabůrek je považován za mluvčřho tíhnoucího k tomuto prořřeřku. Nřže dokládám uvedená tvrzenř na dalřřich transkripciřh, a to nejen z výzkumného období, ale také z let předchozřch, kde se tento jev taktěř v hojném počtu vyskytoval. Z uvedeného vyplřvává, ře u mluvčřho nedořlo v průběhu řasu k řádnému zlepřenř. Nřže uvádřm pouze zlomek přřřadů: [zatřm neviňř], [řostatňř nářřřevňřicř], [zatřm nepotvřřzenřx], [vňemeckřix volbax], [mořňřiy dodavatelř sřřř], [hnutř napojene na pravřcově], [vřbřřaji nove vedeňř], [přřalo spiř pragmatiččějšř], [vedeňř koaličňř], [sociálnřix sřřřx],

[*znejznámnějšíx* *řosobnosti* *řtere*], [*zavíral* *před* *řím*], [*mňesícu* *přet* *římto* *víročím*], [*svíx* *počítačím*] a mnoho dalších.

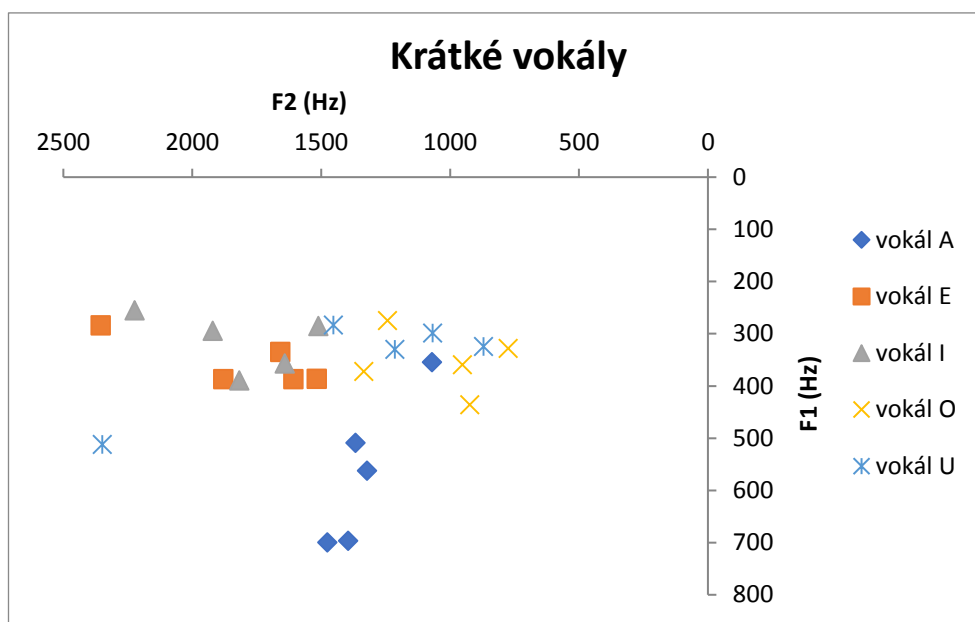
V mluvním projevu mluvčího lze spatřit v menší míře také odchylku v podobě dloužení krátkých vokálů, která vzniká pravděpodobně v důsledku přemýšlení nad další výpovědí, jelikož se jedná o spontánní výstupy. Mluvčí dluží vokál většinou na konci slova: [*mnoho:*], [*prezidenti:*], [*místa:*] atd. Také realizace rázu mluvčímu nezpůsobuje žádné problémy, na povinných místech je užít.

Rovněž z hlediska kvality vokálů nelze mluvčího hodnotit pozitivně. Nadpoloviční většina naměřených hodnot není v souladu s frekvenčním rozsahem formantových pásem. Hodnoty F1 vokálu [a] se vychylují tolerovaným hodnotám v menší či větší míře (od 40 do 350 Hz). Zde lze sledovat tendenci k zavřené výslovnosti tohoto vokálu. Stejnou tendencí se vyznačuje také vokál [e], jehož hodnoty F1 jsou sníženy o 100–200 Hz. Kromě vokálů [a] a [e] také vokál [o] má hodnoty F1 posazené o 70–230 Hz níže, než vymezuje povolený rozsah. I zde lze detekovat tendenci k zavřenosti tohoto vokálu. Hodnoty F2 u vokálu [i] se vyznačují sníženými hodnotami o 80–500 Hz. Dochází tak k jeho posunu směrem do středu vokalického trojúhelníku, čímž se přibližuje k pásmu vokálu [e]. Opačný posun nastává u zadního vokálu [u], jehož hodnoty ve většině případů převyšují normu, a to o 68–1348 Hz. Nacházíme zde tendenci k centralizaci tohoto vokálu, kdy dochází k jeho přiblížení k pásmu [o] a [a]. Naměřené hodnoty shrnuje následující tabulka:

Tab. 19

	a	F1	F2	e	F1	F2	i	F1	F2	o	F1	F2	u	F1	F2
památki	354	1070	kterí	387	1879	skupina	389	1818	podíl	274	1243	postupně	298	1068	
zasadil	509	1367	vedle	386	1517	prezident	357	1641	budovák	372	1335	bude	330	1215	
akci	562	1322	jejich	284	2355	instalace	255	2223	objekt	328	775	učení	283	1452	
skupina	699	1477	řpotřtaře	335	1659	vláři	294	1920	polsko	436	924	potřporu	324	871	
zeman	696	1396	monumentu	387	1608	politická	285	1512	diplomatu	359	952	multimediální	512	2348	

Graf 19

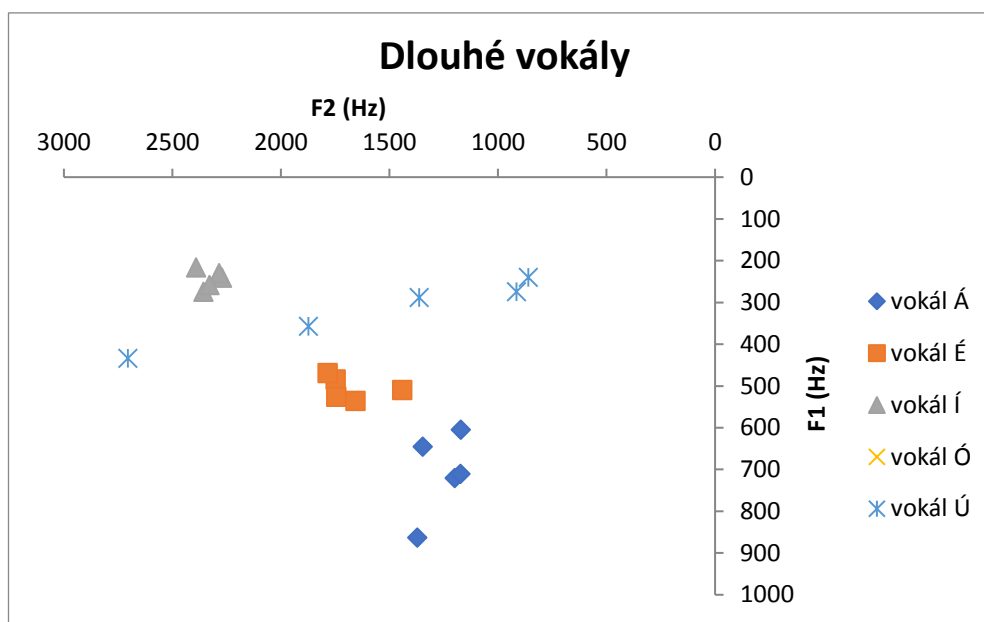

Narozdíl od krátkých vokálů u vokálů dlouhých nelze vysledovat žádný sklon k chybné artikulaci vokálů. Naměřené odchylky jsou pouze ojedinělé. Výjimku tvoří F2 vokálu [ú], u kterého jsou hodnoty v nadpoloviční většině přesahující povolené rozmezí od 360 do 1700 Hz. Vokál [ú] se na vokalickém trojúhelníku vyznačuje posunem bodů směrem doleva, tj. do jeho středu, což lze spatřit na přiloženém grafu.

Tab. 20

á	F1	F2	é	F1	F2	í	F1	F2	ú	F1	F2
pádu	720	1200	témata	485	1748	špígl	240	2272	pújde	288	1363
budovách	605	1172	lidé	536	1656	bívalém	230	2285	tvůrci	275	915
brání	863	1372	berlínské	487	1786	lidí	274	2358	úplně	434	2706
politická	645	1347	které	526	1746	něgdejší	216	2391	berlíňanů	357	1873
má	710	1174	bívalém	510	1442	klíčová	258	2329	růži	239	860

Graf 20

V oblasti výslovnosti konsonantů je reportér řazen mezi průměrné mluvčí. Místy dochází k chybné artikulaci a tím pádem k vypuštění konsonantů v konsonantických skupinách, a to zejm. uprostřed slova – např. [k^řpe+ časnim], [každop^a+ ně], [z+ istit], [ftom+ le], [ten+ le], [oficiá+ ně], [vlas+ ňi], [zvláš+ ňi], [mus+ imsko^u], [zúčas+ ňil], [slavnos+ ňiho], ale také na jeho počátku – např. [+ eš^e], [+ jednoduše^{ne}], [+ p^řihlášce] či na konci [preziden+]. Jedná se většinou o konsonanty [j], [h], [l] a [t]. V mluvním projevu reportérky dochází také k redukci vokálů, především vysokého vokálu [í] – př. [stávaj+ cí], [zdeň+ ku], [upadaj+ cí], [zbívaj+ cího]. Ve dvou případech je zaměněno souhláskové spojení [t/d + s] za jedinou souhlásku [c] na místě, kde je tato záměna považována za nekorektní, tj. na švu předpony a základu slova – př. [ʔocou^dili], [p^řeceda]. Mluvčí se ojediněle dopouští také zjednodušení artikulace dvou stejných či podobných konsonantů, a to hlavně na hranici slov, příp. na hranici předpony a základu slova. Vyslovuje tak spojení [devatenáced devadesát] jako [devatenáce_edevadesát], [p^řet tím] jako [p^ře_etím] a [rossáhlo^u] jako [rosáhlo^u]. Ve třech případech dochází u spojení nosovky [n] a sykavky [š] ke změně kvality druhého konsonantu – př.

[*menčínám*], [*menčínovou*], [*menčix*]. Ve třech případech se mluvčí dopouští chybné asimilace konsonantů – př. [*přefsa*], [*letoz vbřeznu*]. Ve spojení [*hodně*] dochází k nesprávnému připodobnění první souhlásky k následující. Výše zmíněné nedostatky vedou k tomu, že projev působí neprofesionálně.

V oblasti suprasegmentálních jevů jsem nezaznamenala žádný výrazný prohřešek. Mluvčí ve většině případů správně člení dílčí výpovědi na celky, které k sobě významově patří, a neodděluje pauzou sdělení, na které chce dát důraz. Jedinou odchylkou od ortoepického projevu, kterou lze u reportéra najít, je občasné vynechání pauzy mezi větnými celky. V průměru se ale jedná o zhruba jeden výskyt v jednom výstupu, což je bráno jako přípustné. Níže uvádím příklady tohoto nedostatku:

[těx ?oficiálníx je zatím málo / jde ?o padesátisedmiletého němce sčistim trestíim]
[šlo ?ale: ?o velmi ?oblíbeného lékaře / napřiklat veřejnoprávní stanice ?er bébé mu:]
[místem činu nebili sami vánoční trhi: / stalo se to ?o nekolig blokú dál na náměstí]
[huavej za?ujmout tvrdí přístup / spojené státi firmu ?označuji za bezpečnostní hrozbu / stejně taki německá tajná služba]
[?uspořádali kolegové toho zabiteho hasiče / na místě činu se fčera sešlo]

Frekventovanějším nedostatkem v mluvním projevu reportéra je užití polokadence na místě, kde by bylo vhodnější užít kadenci a rozdělit významové celky. Níže uvádím příklady z fonetické transkripce:

[jini neš stávaj + cí šefka strani → | tenhle postup je ?ostatně]
[sceleho ?okolí ?augzburku: → | ?oňi tam džželi tíxoú pietu → | no: ?ale na [...]
[přizváni ke stavbje síti páte generace → | vedle vládi ještě posouđi ?i]
[stávaj + cí vládní koalice padne ?anebo ne → | sociální demokraté si vibírají nove vedení]
[přizváni ke stavbje síti páte generace → | vedle vládi ještě posouđi ?i parlament]
[ještě jednim spřátelenim párem → | cestou krátce přet jedenáctou hođinou večerní]

U mluvčího jsou k dispozici nahrávky z aktuálního období i z let minulých, zejm. se jedná o rok 2017. V porovnání s aktuálními nahrávkami došlo v oblasti suprasegmentální roviny v čase k výraznému zhoršení. Starší nahrávky neobsahují téměř žádné prohřešky ve frázování ani chybné intonaci.

Mluvčí má spíše vyšší mluvní tempo, s čímž může souviset velmi frekventovaný nedostatek v mluvních projevech, to jest krácení dlouhých vokálů. Naopak menší vliv má mluvní tempo na kvalitu projevu z hlediska suprasegmentální roviny. Tam mluvčí dosahuje relativně dobrých výsledků. Ve většině případů přesahuje tempo řeči 6 slabik/sek. Průměrné mluvní tempo činí 6,1 slabik/sek. Vyšší mluvní tempo se nachází u projevů ze současnosti a také u projevů z r. 2017, které jsou u mluvčího k dispozici, proto lze konstatovat, že se jedná o vlastnost, která je pro mluvčího charakteristická. Níže uvádím tabulku tempa u jednotlivých projevů ve fonetické transkripci:

5,86	6,01	6,13	6,15	6,22	6,13	6,07	6,38	5,97	6,1
------	------	------	------	------	------	------	------	------	-----

2.2 Regionální stanice

2.2.1 Redakce Brno

Štěpánka Kadlečková, 12. 11. 2019, [00:50]

[pjekné ráno ↓ || [...] @ hrozí ťaž dvou tisícová pokuta / ve správním řízení pag dva ťa púl tisícé korun → | ťa to ťi fpřípadě: → | gdi bi hustě sňěžilo: ťa policisté → | zastavili → | ťaťto na letňix pneumatikáy / zároveň hloypka vzorku zimňiy gum ťu ťosobňix ťaťt → | musí bít nejměně → | čtiři milimetri ↓ | zároveň také hlítka řiďiče ťupozorn+ í na to: ťabi ftomto: → | @ sixravém počasí správně používali svá svjetla → | ťa ne nespoléhalí se použe na ťaťtomaticki režim → | protože například @ deňí @ deňí svíceňí vraňí mže může bit ťopravdu → | ho nedostatečné ↓ || [...] tak @ teplota se tadi pohibuje kolem šestí sedmi stupňu nad nulou tagže ťaťta s+ ce → | snámrazou na sklex nejezdí → | ťi přesto je policije právjé na tuto povinnost @ → | dobře ťočistít celí vús → | @ ťupozorňuje: → | je tu ťi krajskí koordinátor besipu: / zatím policije: zastavila ťasi deset vozú / neřešila ťaňi jedňiní přestupek → | vzorním řiďičům pag hlítka → | vjenovali také → | rozmrazovač skel ↓ || naslišenou ↓ ||]

V prvním mluvním projevu Štěpánky Kadlečkové se nachází celkově patnáct prohřešků v kvantitě vokálů. Ve větší míře se mluvčí dopouští krácení vokálů, zejm. vokálu [í], ve slovech [tisícová], [správním řízení], [letňix], [bit], [aťtomaticki] a dalších, z čehož usuzuji, že se jedná o chybu pravidelně se opakující a charakteristickou pro tuto mluvčí. To, že mluvčí krátí vokály

dokládá skutečnost, že se toto krácení nachází i v dalších fonetických prepisech. Níže uvádím další příklady z projevů ze zkoumaného období: [*pracovníci čektolu kteří*], [*sistem nového míta provozují*], [*distribučník na poslední chvíli*] ad., ale také příklady z projevu staršího data (tj. z r. 2016), který je u mluvčí k dispozici: [*poloviční vinu*], [*jaki*], [*ustavňiho*], [*intenzivní péčí*], [*uvidíme*], [*otpovídá*] ad. Uvedené krácení vokálu [í] lze přisuzovat tomu, že se jedná o mluvčí z brněnské redakce. Pro brněnské nářečí je krácení vokálů [í] a [ú] charakteristické. Průměrně jedno zastoupení na jeden výstup má prohrěšek v podobě dloužení krátkých vokálů – př. [*pouze:*], [*provozu:*], [*počti:*], [*ta+že:*]. K dloužení dochází vždy na konci slov.

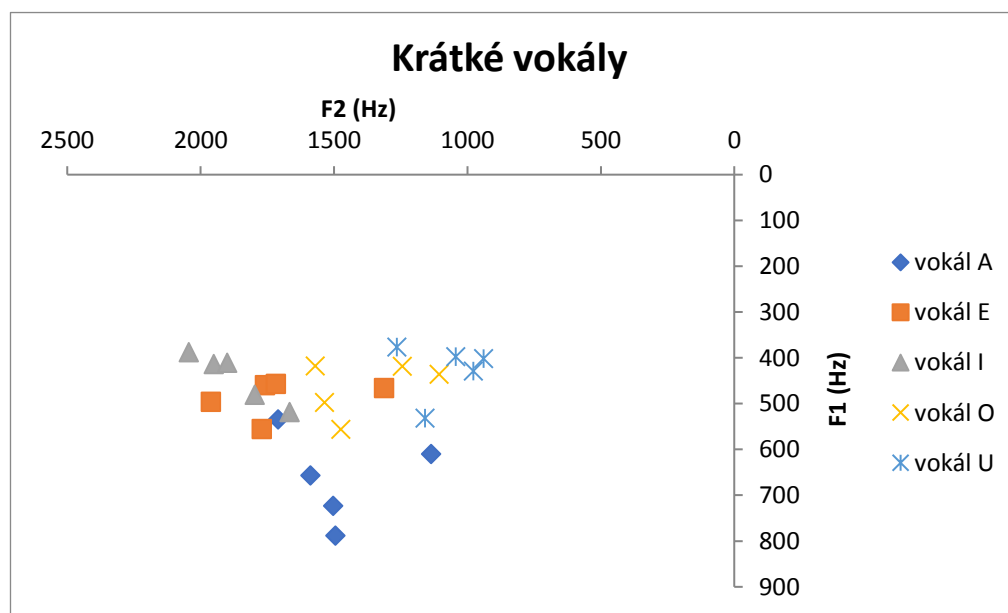
Formantová analýza vokálů ukazuje, že v oblasti kvality vokálů nedosahuje mluvčí dobrých výsledků. Toto tvrzení dokládají jak tabulka, ve které jsou příslušně zaznačeny nekorektní hodnoty, tak graf zobrazující vokalický trojúhelník mluvčí. Největší odchylky od normativních hodnot se nachází u vokálů [i] a [o], menší u vokálů [a] a [u]. V případě zadních vokálů [o] a [u] hodnoty F2 ve většině případů přesahovaly povolené rozmezí v menší či větší míře (tj. od 44 do 370 Hz). To značí posun jejich bodů směrem doleva na vokalickém trojúhelníku, blíží se k jeho středu, což znamená, že lze detekovat tendenci k centralizaci těchto vokálů. Opakem je přední vokál [i], jehož hodnoty F2 jsou naopak níže položené oproti stanovenému rozmezí, a to o 50–330 Hz. U něj dochází k posunu směrem doprava na vokalickém trojúhelníku, čímž se přibližuje pásmu vokálu [e]. Vokál [a] dosahuje vyšších hodnot F2 (až o 210 Hz) a nižších hodnot F1 o 40–170 Hz, což vypovídá o tendenci k zavřenosti tohoto vokálu. Nižší hodnoty F2 má taktéž vokál [e], i když se jedná o minimální vychýlení z povoleného rozmezí (cca 40 Hz). Také u vokálu [e] dochází k jeho zavřené výslovnosti. Zavřenou výslovnost vokálu [e], která se přibližuje spíše vokálu [i], lze přisuzovat vlivu územního rozmístění regionální redakce. Tendencí k zavřenosti se vyznačuje nejen vokál

[a] a [e], ale také vokál [o], jehož hodnoty F1 jsou nižší až o 90 Hz. Naměřené hodnoty jsou shrnuty v následující tabulce:

Tab. 21

a	F1	F2	e	F1	F2	i	F1	F2	o	F1	F2	u	F1	F2
pak	723	1504	deset	460	1759	besipu	414	1952	korun	436	1106	pokuta	377	1265
zařím	535	1710	deset	496	1962	povinnost	518	1666	nedostatečné	418	1571	gum	429	978
auto	610	1136	zároveň	559	1771	i	388	2044	očisřit	419	1244	upozorňují	402	939
pokuta	788	1495	protože	457	1718	vjenovali	481	1798	ráno	498	1537	opravdu	397	1044
sixravém	657	1589	nejmėně	467	1313	sedmi	411	1901	zároveň	556	1475	musí	532	1159

Graf 21

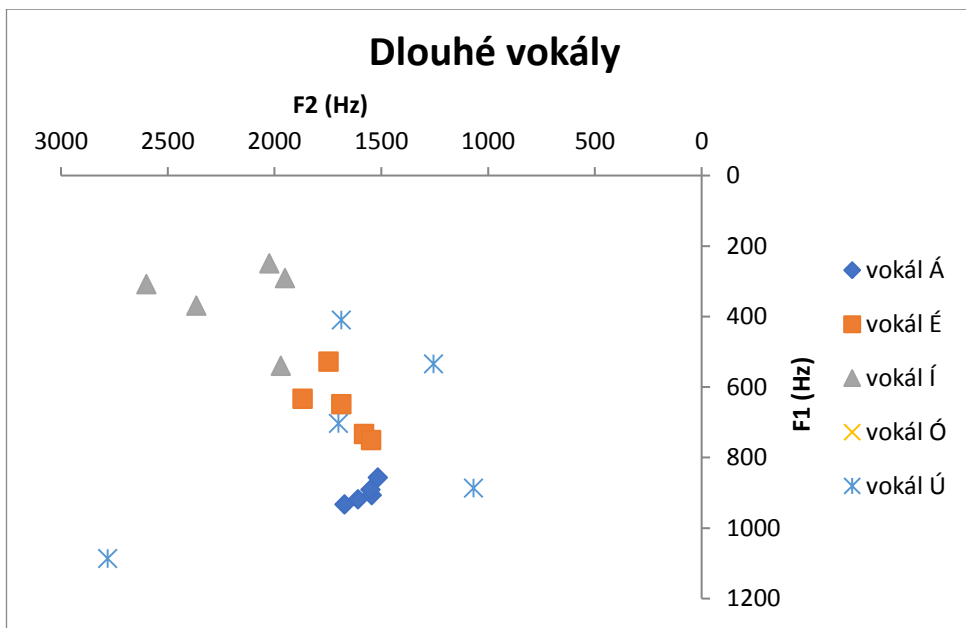
V rámci analýzy formantů dlouhých vokálů se ukazují jako problémové opět vokály [á] a [ú] stejně jako u vokálů krátkých. Ve všech měřených slovech dosahovaly hodnoty F2 vyšších hodnot u těchto vokálů. F2 u vokálu [á] převyšuje povolenou normu o 45–172 Hz a u vokálu [ú] o 68–700 Hz. Oba vokály se vyznačují posunem směrem doleva na vodorovné ose F2 na vokalickém trojúhelníku. Ostatní vokály se obešly bez větších odchylek.

Tab. 22

á	F1	F2	é	F1	F2	í	F1	F2	ú	F1	F2
pneumatikáy	933	1672	takė	633	1868	řisíce	250	2024	řidřícům	535	1256
zároveň	919	1610	sixravém	649	1687	bít	292	1952	vús	703	1700
právje	907	1545	nedostatečné	733	1580	vzorním	540	1971	múže	887	1068
řisicová	892	1552	pieknė	751	1548	hrozí	308	2601	vozú	1086	2781
koordinátor	857	1517	nejmėně	528	1748	hlítki	369	2366	stupňú	410	1687

Vokály [í] a [é] tvoří oddělené shluky znaků, které se nachází až na výjimky v rámci svých frekvenčních pásem. Výjimku tvoří vokál [á], jehož body jsou taktéž v odděleném seskupení, ale jsou posunuty směrem na levou stranu vokalického trojúhelníku vlivem vyšších hodnot F2, a také vokál [ú], jehož hodnoty se rozprostírají do pásem ostatních vokálů.

Graf 22

Ráz mluvčí ukládá na všech povinných místech správně. Na místech nepovinných je absence rázu minimální.

Analýza artikulace konsonantů a jejich skupin dokazuje, že mluvčí není příliš precizní v této oblasti. V mluvních projevech dochází k oslabení artikulace některých konsonantů, v některých případech i celých slabik – př. [ʔupozorň + ě], [z + ruba], [ko + na], [ta + že:], [ko + na], [kami + ú], [ʔúčas + ňit], [mňes + kému]. Ve dvou případech se objevuje v přepisech prohřešek v podobě záměny souhláskového spojení [t/d + s] za souhlásku [c] na místě, kde by měla být jejich původní podoba zachována – př. [fʔoctavnem]. V jednom případě byl chybně vysloven konsonant [s] jako [c] ve slově [slovencké] a obdobně jednoho zastoupení se dočkala zjednodušená výslovnost slova [sedmadesátiletí] jako

[*sen*desátiletí]. Mluvčí zjednodušuje souhlásková spojení také na vnějším předělu slov – př. [*třístaptnác_ tisíc*], [*pje_ tisíc*], [*na_ dítětem*].

Rovina suprasegmentální dosahuje v rámci analýzy mluvních projevů reportérky nejhorších výsledků. Projev mluvčí trpí častým chybným frázováním na dílčí výpovědi. Dochází k chybnému užití pauzy mezi spojeními, která významově patří k sobě. Níže dokládám příklady zmíněného nedostatku:

[?aktuálně ve frontách čeká → | ?asi dvaced řidičů → | vječinou rumunski mađarski nebo srpski mluvícíx]

[do této chvíle zaregistrovalo ?asi → | třístaptnác_ tisíc řidičů]

[sistém do této chvíle zaznamenal ?asi jeden milion → | průjezdů mítními ?úseki]

[řidiči kteří → | tu dnes stojí ve frontách je nexali ?opravdu → | na posledňi chvíli]

[další ?ařta pouští → | pomalu]

[čeká ?aš **se**: → | ?uvolňi místa protože → | někteří řidiči se → | teprve buď]

[do této chvíle zaznamenal → | ?asi jeden milion → | průjezdů → | mítními ?úseki]

Místy dochází až k „rozsekávání“ větných výpovědí na jednotlivá slova či slovní spojení. Obdobná situace nastává také u staršího projevu mluvčí z r. 2016, který máme jako jediný k dispozici z audioarchivu. Lze tedy konstatovat, že je jedná o pravidelně se opakující jev, který je pro mluvčí charakteristický. V průběhu let nedošlo na suprasegmentální rovině ke zlepšení. Níže uvádím příklad ze staršího projevu:

[?obecné soudi své závjeri → | dostatečně [...] neodúvodňili]

[?a **tím** pádem → | nese za zraňení → | polovičňi vinu]

[?a jejix ?otec **tím** pádem → | je mňel hlídat]

[ničmēne **vixova**: ksamostatnosti → | je má naučit sriziki počítat]

[proto nesňížil rixlost → | ?a ?obje srazil]

Také v oblasti intonace dochází k nedostatkům v ortoepickém projevu. Mluvčí místy užívá polokadenci nekoncových úseků na místě, kde by bylo vhodnější užít kadenci koncových úseků, a tím ukončit výpověď. V opačném případě dochází k tomu, že je výpověď dlouhá a může dojít ke zmatení

posluchače. S ohledem na vyšší počet výskytů tohoto nedostatku odkazují na přílohu č. 11, kde je zřetelně vyznačen.

V několika případech dochází na vypuštění pauzy mezi celky, které by od sebe měly být odděleny. Tento prohřešek je nejméně frekventovaný na suprasegmentální rovině. Níže jsou uvedeny konkrétní příklady:

[může hrozit mu pokuta řaš pje_ tisíc na místě / ve správňim řízeňi pak řaš stotísíc]

[dalši řařta pouřšřř → | pomalu / čeká řaš se: → | řuvolňi místa protože]

[hrozí řař dvou řisicová pokuta / ve správňim řízeňi řag dva řa půl tisícé korun]

[řařta na letňix pneřmatikáy / zároveň hlouřka vzorku zimňiy gum]

[je tu ři krajskí koordinátor besipu: / zatím policije: zastavila řasi deset vozú / neřeřila řaňi jeđiní přestuřek]

Mluvní tempo Štěpánky Kadlečkové je o něco vyšší, než označuje jako přípustné norma. Průměrné mluvní tempo činí **5,94** slabik/sek. U jednotlivých projevů se pohybuje ve všech případech okolo 6 slabik/sek. U projevu z roku 2016 je tempo řeči mírně nižší než u projevů ze současného období. Vyšší mluvní tempo lze spojovat s velmi frekventovaným prohřeškem v ortoepické výslovnosti, který se u mluvčí pravidelně opakuje, tj. krácení dlouhých vokálů. A také v jeho důsledku zřejmě dochází ke špatné artikulaci konsonantů, příp. úplné vypuštění hlásky či celé slabiky, jak bylo dokázáno na úryvcích výše.

5,98	6,17	6,08	5,93	5,54	5,94
------	------	------	------	------	-------------

2.2.2 Redakce České Budějovice

Matěj Vodička, 22. 11. 2019, [01:35]

[matej → | dobré dopoledne heskí den → | já teť stoj + m tedi přimo na břehu pod + orského potoka → | přes který ten noví most vede → | @ ten starí mozd z roku devatenáct padesát šes + ťuš → | @ dosloužil proto se tedi jihočeskí kraj → | rozhodl pro tu stavbu → | no: podle: ťařtora konstrukce romana fojtíka stexnicke ťuniverziti řostravje → | je most řekologickí -ato hned ze dvou důvodů ↓ | je sčásti postavení skurofcového dřeva jak ťuš tadi zazňelo: → | řa to dřevo buď hňije vlesíx nebo se dnes prodává pot cenou → | no-a také řoprofi klasické stavbje mozd zanexá polovičnii řuhlíkovou stopu: → | protože se dřevjená mostofka → | přivezla řuž hotová na místo: → | řa ta: doba stavbi @ je tedi vírazně kračí ↓ | dřevo řořšem nepřectavují klasické trámi -ale splené vazníki ↓ | @ konstrukter romaj ře roman fojtík se podle svíx slof řinspiroval napříklat ve skandinávii nebo ve řvícarsku → | gde podobne stavbi fungují řuš ť nekolik let ↓ || [...] @ je to: sledovací diagnostickí systém smárt simbr řrič ↓ | který vivinul právje konstrukter roman fojtík → | řa vůbec poprve ho řaplikuje na místnii → | bohuňickí most ↓ | @ tato texnologije řumožnii dispečerúm @ ze správi řa řudřzbi silnič jihočeského kraje → | sledovat napříklat + úzné poruxi → | případoň námrazu vozofki → | nebo ři to → | jestli je konstrukce přetížena ↓ || [...] @ stavba: řtvá necelé dva mňesíce řa řtuto xvíli řuš je prakticki hotová → | zbívá vlas + ťe jen řosaďit zábradlí řa položit → | řasfalt → | @ podle radňího: jihočeského kraje pro dopravu jirího řvece zhnutí stan → | bude most řprovozu jeřte do konce listopadu ↓ | no-a nákladí jsou zhruba čtíři řa půl milionu korun → | což je příbližně řo řtřetinu levňeji → | neř řpřípađe klasické řelezobetonové konstrukce ↓ ||]

Matěj Vodička je řazen v oblasti kvantity vokálů mezi průměrné mluvčí. V mluvním projevu reportéra dochází ke krácení dlouhých vokálů. Uvedené tvrzení dokládají nejen zaznačené nedostatky v transkripci výře, ale také výňatky z dalších přepisů, kde se tento prohřešek nacházel ve zvýšené míře. Jedná se o tyto příklady: [dobrovolňíkú řa ři maji], [počasí řúplňe řideálňii], [nejčastějšimi problémii při takovixto], [zajištěňii řodborne], [slavnostňiim zahajeňiim], [rosšířeňii řopxodňiiho], [kerii má vice] atd.

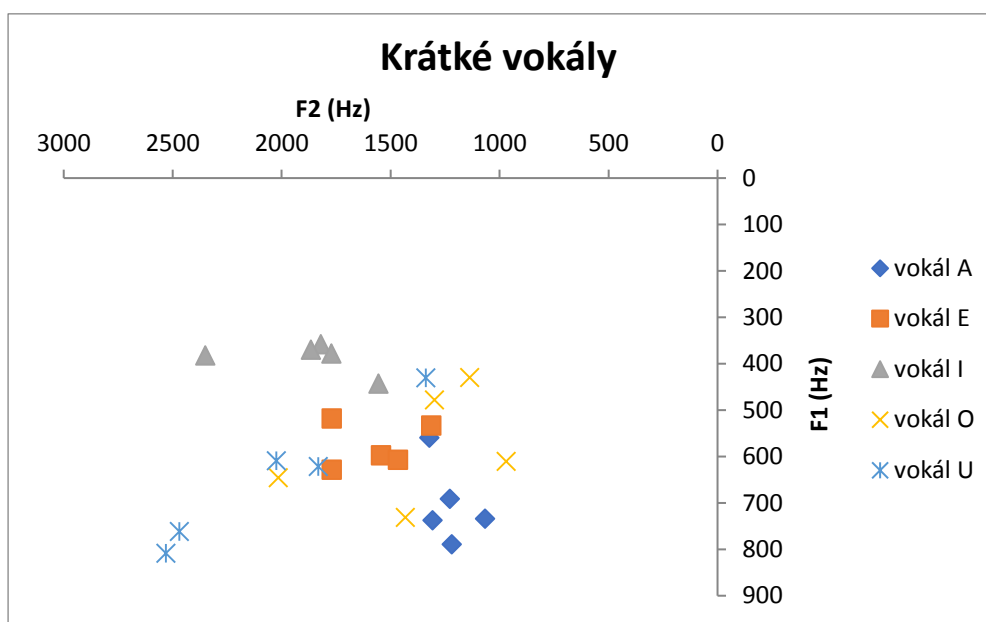
Ve stejné míře dochází také k dloužení krátkých vokálů. V převážné většině řípádů se jedná o dloužení na konci slov. I tento prohřešek se opakuje v transkripcích ze současného období a také ze staršího období, ze kterého byly dostupné nahrávky v audioarchivu – př. [místo:], [radňího:], [stavba:] atd.

Formantová analýza vokálu odhalila, že se v mluvním projevu mluvího nachází několik tendencí. Většina naměřených hodnot F2 u všech vokálů je v nepřipustných mezích. Vokál [e] má hodnoty F2 nižší o 20–250 Hz, než stanovuje povolené rozmezí. Body vokálu [e] se posouvají do středu vokalického trojúhelníku k pásnu vokálu [a]. Protější vokál [o] se naopak vyznačuje zvýšenými hodnotami o 98–810 Hz, čímž dochází k jeho posunu taktéž do středu vokalického trojúhelníku. Dochází tak k prolínání frekvenčních pásem. Stejně odchyly se nachází i u vysokých vokálů [i] a [u]. Hodnoty F2 vokálu [i] jsou o 140–450 Hz nižší a hodnoty F2 vokálu [u] o 337–1470 Hz vyšší. U obou lze pozorovat tendenci k jejich centralizaci. Hodnoty F1 vokálu [u] jsou o 100–200 Hz vyšší, z čehož lze usoudit, že má mluví tendenci k otevřené výslovnosti tohoto vokálu. U ostatních formantů nebyly nalezeny žádné odchyly, případně se nevyskytovaly v takovém rozsahu, aby bylo možné vyvodit tendenci k určité chybné výslovnosti. Podoba vokalického trojúhelníku je odrazem naměřených hodnot a uvedeného komentáře.

Tab. 23

a	F1	F2	e	F1	F2	i	F1	F2	o	F1	F2	u	F1	F2
stavbje	691	1228	ten	598	1543	klasické	358	1820	konstrukce	611	969	aplikuje	431	1337
zaznělo	559	1321	vede	607	1466	dispečerům	378	1771	dopoledne	478	1298	bohuňický	808	2531
aplikuje	734	1067	ekologický	628	1770	inspiroval	370	1866	oprofi	646	2015	univerziti	621	1832
dřevo	737	1067	hňuje	518	1770	vozofki	382	2350	proto	430	1137	provozu	609	2024
roman	789	1220	dřevo	533	1313	několik	443	1555	most	731	1432	vivinul	762	2470

Graf 23

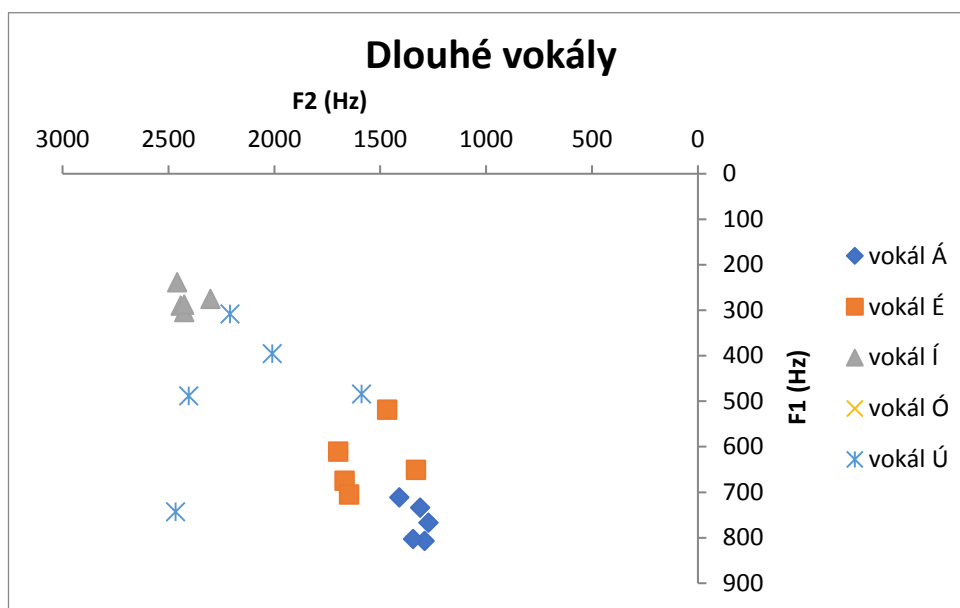

Formantová analýza dlouhých vokálů dosahuje lepších výsledků než analýza vokálů krátkých. Většina naměřených hodnot je v souladu s normou, případně se od normy odchyluje nízkými hodnotami. Výraznější odchylky se nachází pouze u vokálu [ú], jehož hodnoty F2 přesahují povolené rozmezí o 588–1466 Hz. Na vokalickém trojúhelníku je to znázorněno výrazným posunem bodů doleva na ose F2. Frekvenční pásma všech vokálů jsou od sebe oddělena s výjimkou zmíněného problémového vokálu [ú], jehož body prostupují do pásem ostatních vokálů. Všechny naměřené hodnoty shrnuje následující tabulka, kde jsou náležitě zaznačeny neakceptovatelné hodnoty.

Tab. 24

á	F1	F2	é	F1	F2	í	F1	F2	ú	F1	F2
padesát	734	1311	sistém	675	1668	lesík	290	2441	púl	489	2405
zábradlí	767	1272	kurofcového	651	1331	svík	275	2301	vúbec	396	2010
sčásť	712	1410	klasické	611	1699	místo	239	2459	údržbi	309	2210
zanexá	808	1291	dobré	518	1468	hnutí	304	2426	dúvodú	743	2466
trámi	803	1345	slepené	705	1647	jiřího	288	2425	dispečerúm	484	1588

Graf 24

Co se týče realizace rázu, ojediněle dochází k jeho oslabení, ale pouze na místech, kde je jeho užití jen doporučeno, aby byla zachována profesionalita projevu mluvčího. Místy nastává slévání slov, u kterých najdeme vokály na jejich vnějším předělu. Na povinných místech nedošlo ani v jednom případě na oslabení rázu.

Mluvčí se dopouští opakované chyby v podobě elize konsonantů z konsonantických skupin – např. slova [*pod+orského*], [*+úzně*], [*vlas+ně*], [*o+xodě*], [*čas+*], [*říz+že*], [*z+ruba*], [*+eště*], [*mís+*], [*ří+že*] ad. Dále dochází také k redukci samohlásek, což navozuje dojem nepečlivé artikulace – př. [*stoj+m*]. Mluvčí vynechává konsonant [j] na počátku plnovýznamového slovesa [být] – př. [*horští záxranáři +sou tadi: podobně*], [*+sou pak ťuš rozmístěni ťu pokladen*]. V projevu mluvčího dochází také k zjednodušení souhláskové skupiny [t + s] na souhlásku [c], a to nejen uprostřed slov, kde je toto zjednodušení akceptovatelné s tím, že se jedná o aspekt snižující kvalitu projevu, ale také na místě, kde toto zjednodušení povolené není, tj. na švu předpony a základu slova – př. [*nepřectavuj*].

Mluvní projev mluvčího je z hlediska užití suprasegmentálních jevů hodnocen průměrně. Nejfrekventovanějším nedostatkem je nevhodné frázování výpovědi pomocí pauzy, což vede k rozdělení celků patřících významově k sobě. Níže uvádím příklady:

[ten starí mozd z roku devatenáct padesát šes + ťuš → | @ dosloužil proto se tedi jihočeskí kraj → | rozhodl pro tu stavbu]

[protože se dřevjená mostofka → | přivezla ťuš hotová na místo:]

[zbívá vlas + ňe jen ťosaďit zábradlí ťa položit → | ťasfalt]

[podle radňiho: jihočeského kraje pro dopravu jirňho švece zhnutí stan → | bude most fprovozu ještě do konce listopadu]

[dnes vistřídá → | pjetadvaced dobrovolňíkú ťa ti maji takoví → | velmi propracovaní systém]

[ťa fouká pomňerňe → | silní vťtr]

[vakuovi materiál potřebni → | pro zajištění ťodborne prvňí pomoci:]

[může zejména pro neskušené ližare → | přectavovat ťurčité riziko:]

[podle: václava cipra zmís + ňi horské službi → | bi teť lidé na svahu mňeli dodřžovad]

Průměrně dvěma až třemi výskyty na jeden mluvní projev se vyznačuje nedostatek v podobě nesprávného užití intonace. Ve všech případech mluvčí užila polokadenci nekoncových výpovědí na místě, kde by bylo pro ukončení výpovědi vhodnější užít kadenci výpovědí koncových. Případy nežádoucího užití polokadence uvádím níže:

[nebo se dnes prodává pot cenou → | no-a také ťoproti klasické stavbje mozd zanexá polovičňi ťuhlíkovoú stopu:]

[dari do kartonovix krabic na paletách → | no-a protože ťuš je jix]

[přes který ten noví most vede → | @ ten starí mozd z roku devatenáct padesát]

[ťa brát také ťohlet na ťostatňi → | nejčastějšimi problými při takovixto]

Pouze ve dvou případech v rámci všech dostupných živých vstupů reportéra dochází k situaci, kdy mluvčí neodděluje výpověď pauzou a pokračuje dál ve sdělení. Jedná se o tyto příklady:

[+ sou pak ťuš rozmístění ťu pokladen / přet seboú maji košíki]

[přectavovat ťurčité riziko: / podle: václava cipra zmís + ňi horské službi]

Všechny uvedené nedostatky na suprasegmentální rovině se nachází pouze v živých vstupech ze současného období. Dva dostupné projevy

z předchozích let (tj. 2017 a 2018) tyto nedostatky neobsahují. Lze tedy konstatovat, že došlo k určitému zhoršení u mluvčího v průběhu let.

Mluvní tempo reportéra je nestabilní. Pohybuje se od 5,53 slabik/sek, což je tempo v souladu s přípustným rozmezím, do 6,33 slabik/sek, což je již tempo podstatně vyšší. Taktéž tempo projevů staršího data kolísá, první projev z r. 2017 se vyznačuje vysokým tempem, tj. 6,32 slabik/sek, druhý projev z r. 2018 je výrazně pomalejší, tj. 4,98 slabik/sek. Průměrné tempo všech projevů (5,77 slabik/sek) je hodnoceno jako adekvátní, v souladu s povolenými hodnotami. U rychlejších projevů lze očekávat větší chybovost v oblasti segmentální i suprasegmentální. Mluvčí se ve větší míře dopouští krácení dlouhých vokálů. Také konsonanty nejsou zcela bez prohřešků.

5,53	6,05	5,95	6,32	4,98	5,77
------	------	------	------	------	------

2.2.3 Redakce Liberec

Šárka Škapiková, 12. 11. 2019, [02:30]

[?určitě ↓ | ?určitě ?ano: přestože teď ?opravdu trošku fřipkuji je to taková děšť se sňehem - ale skutečně ftuto xvíli přši -ale → | za xvíli muže zase: klidně sňežit → | @ poku_+de ?o jizerskou magistrálu tak já mužu mluvit ?o dvou hlavňix novinkax → | vbedřixovje na stadionu se fřuplinulix mjesícix ?investovalo do nové zasňežovací texnologije → | @ sňežná dčela už +sou jak +ste zmiňil připravená stejně jako hidroboksi přes které se stroje napáji vodu ↓ | @ snakupem nového systému: pomohl ?opci libereckí kraj / ten dal pjet milionu korun -a jeden -a pul milionu přidala ?obec @ bedřixof → | no-a to zasňežováni bude díky novince → | podle texnologú se kterými +sem mluvila → | rixlejší -a také ?efektivnější tedi stadijón -a nástupňi místo na přilehl+u jizerskou magistrálu bude možné visňežit nejenom rixleji → | ?ale také při višix teplotax než doposut / sice stále budou potřeba mrazi ?ale -už budou stačit ti pohibuj + cí se kolem nuli ↓ | no-a druhou novinkou tak to je rolba která je nejenom nová ?a tedi víkoňjší -ale také má speciá +ňi přetřezu → | @ která teren ?upraví / lépe sňix ?upjexuje → | ?a novje se také budou na vice mistex projížďed dvje stopi místo jedné tedi pro dva bješkaře vedle sebe vjednom smňeru ↓ || [...] ?ano: skutečně mám ?i tuhle správu / zastupitele bedřixova na svem posledňim zasedáňi svválili zdražení → | za tříhodinové stáňi zaplatí lidé vbedřixovje na centrálu -a na maliňku → | @ půvot místo původňi stokoruni stopadesát koru:n → | za stáňi do ?osmi hodin místo stopadesáti dvjestě korun → | no-a celodeňi parkováňi pak vijde na třístakorun místo původňiy dvouset → | @

důvodu ke zdražování je podle ?opce hne + něko:li:k / nárůst nákladu za ?opsluhu a ?úpravu parkoviště → | více peňez za zimní ?údržbu ?investice do ?infrastrukturi -a zázemí na stadionu → | já ještě připomenu: že s @ patnáct procent @ sparkovneho se: dává → | na provos právě jizerské magistráli ↓ || [...] ?ano ?určité mám ?informace já + sem před malou xvílí mluvila sprovovzateli ski?arén jizerki → | kteří provozují ski?areáli na tanvaltskem špičáku severáku ?a bedřixovje → | m velkou novinkou napříklat na tanvaltském špičáku je: roššířeňi nebo ?aktuá + ne ještě roššířováňi ?abiy bila přesná → | @ turistické sjezdofki modré sjezdofki -ato ?aš ?o čtřicet metrú / ?arealu se ještě teť pracuje: / před malou xvílí + sem ještě viděla bagr → | ?ale samozřejmě fšexno bude do začátku → | sezoni hotovo ?a připraveno → | novinkou je také přidání tagzvaní třetí tip sezóni → | @ tedi skipasi se budou dělit → | @ na tři ne: ?už dvje sezóni top hlavňi ?a vedlejší tedi → | novje dá se říci že ?od března bude možné ližovat za nižší ceni → | ?ale naopak také musím připomenout že ?i ve ski?arěne jizerki se bude zdražovat → | konkrétně na tanvaltskem špičáku vhlavňi sezóne se bude ližovat nebo fté top sezóne se bude ližovat → | ?o pjet ?aš ?osum procent dráž záleží na tipu permanentki ↓ || [...] rádo se stalo heskí den naslišenou ↓ ||]

Šárka Škapiková opakovaně krátí dlouhé vokály, což je možné pozorovat již na základě první nahrávky. V některých případech se jedná o hraniční výslovnost mezi krátkou a dlouhou. Tento zásadní nedostatek v projevu reportérky lze doložit i na dalších transkripcích, které jsou součástí přílohy č. 13. Dále uvádím pouze několik příkladů: [*staromněsckem námňestí*], [*?umist'ováňi*], [*krásne slavnos + ňi rosvíceňi*], [*naš českí*], [*vánočňim zbožim*], [*záxrana zdravotňicka*], [*jezd'i na d'eckem*], [*musím řiz+*], [*promítaji velke kulturňi nebo sportovňi*], [*dvacáteho dvanácti*] a mnoho dalších. Tento prohřešek se systematicky opakuje také ve fonetických transkripcích starších výstupů (z r. 2012). Nejen krácení dlouhých vokálů, ale také dloužení vokálů krátkých lze v hojném počtu spatřit v mluvních projevech této mluvčí. Vzhledem k velkému množství případů již neuvádím konkrétní slova, ale opět odkazuji na přílohu, kde jsou všechna dloužení náležitě naznačena.

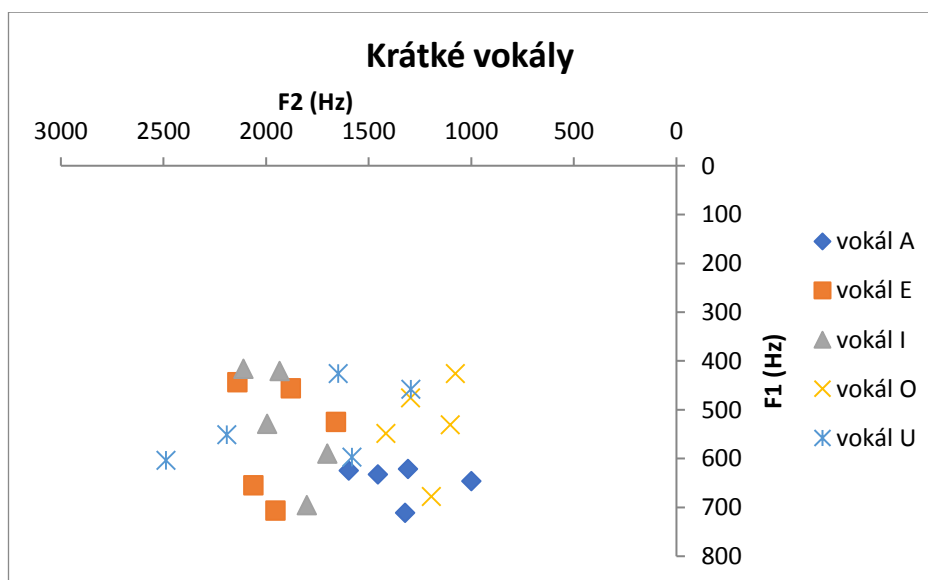
V oblasti kvality vokálů mluvčí nelze hodnotit kladně, jelikož analýza formantů odhaluje určité nedostatky v ortoepické výslovnosti vokálů. Hodnoty F1 vokálu [a] jsou oproti stanovenému rozmezí sníženy o nižší hodnoty, tj. do 80 Hz, což značí mírnou tendenci k zavřenosti vokálu. Hodnoty

F1 vokálu [i] byly naměřeny vyšší, než je dovoleno, o cca 30–195 Hz. Mluvčí tíhne k otevřenosti tohoto vokálu. Stejnými rysy se vyznačuje také vokál [u], jehož hodnoty F1 jsou taktéž vyšší o 51–104 Hz. I tento vokál se vyznačuje otevřenou výslovností. Hodnoty F2 vokálu [u] jsou posazeny o 295–1488 Hz výše, což značí již větší rozdíl oproti povolené normě. Dochází k výraznému posunu bodů směrem na levou stranu vokalického trojúhelníku. U vokálu [o] najdeme pouze ojedinělé odchylky. Ve dvou případech dochází k vychýlení ze stanoveného rozmezí hodnot frekvenčních pásem o 97–217 Hz. Vokál [o] se tak přibližuje do středu vokalického trojúhelníku. Uvedený komentář je graficky znázorněn na grafu č. 25. Zde je patrné prolínání frekvenčních pásem zmíněných vokálů.

Tab. 25

a	F1	F2	e	F1	F2	i	F1	F2	o	F1	F2	u	F1	F2
takoví	625	1598	skutečně	456	1880	ffípkuji	416	2110	korun	531	1103	doposut	597	1582
investovalo	646	1000	bedřixova	525	1659	mluvila	590	1701	vodou	426	1078	budou	551	2191
ale	632	1455	efektivnější	707	1954	infrastrukturi	421	1934	opravdu	678	1195	upjexuje	458	1295
bedřixova	711	1322	klidně	443	2141	nuli	529	1995	nového	476	1297	stadionu	604	2488
magistrálu	621	1308	nejenom	655	2062	rixlejší	695	1802	stroje	548	1417	opsluhu	426	1649

Graf 25

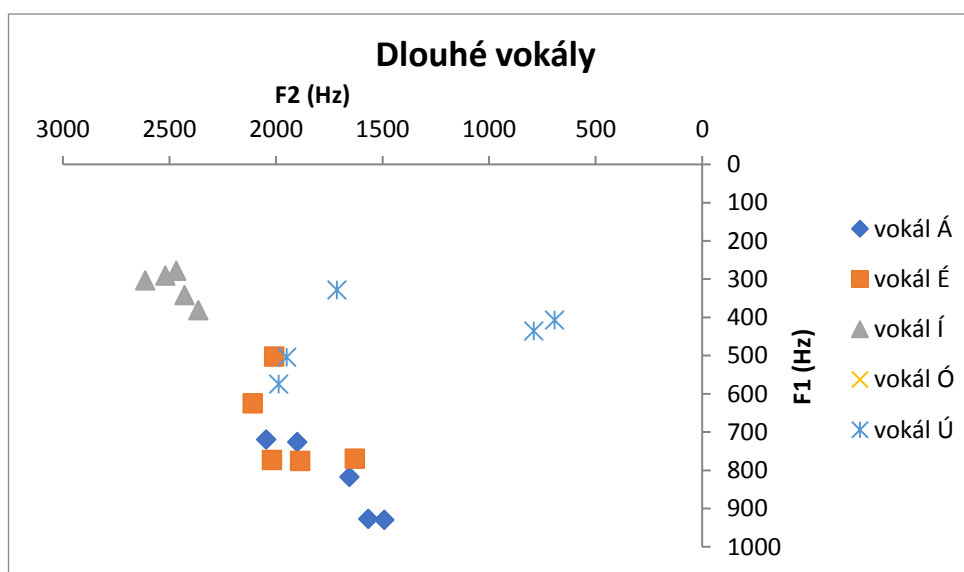
Výše zmíněná pravidelně se opakující odchylka u vokálu [u], která byla naměřena u vokálu krátkého, se částečně potvrdila také u vokálu dlouhého. I

zde v nadpoloviční většině případů dochází k překročení povolených hodnot F2 o 715–988 Hz. Vokál [ú] se výrazně posouvá na levou stranu vokalického trojúhelníku, kde se dostává až do pásma vokálu [é]. Hodnoty F2 vokálu [á] jsou zvýšené o 66–547 Hz, což značí jeho posun směrem na levou stranu vokalického trojúhelníku. Vokál [é], jehož hodnoty F1 jsou mírně zvýšené (o 69–75 Hz), se přibližuje k vokálu [á], což znamená, že tíhne k mírné otevřenosti tohoto vokálu. Uvedená tabulka shrnuje naměřené hodnoty:

Tab. 26

á	F1	F2	é	F1	F2	í	F1	F2	ú	F1	F2
stále	927	1566	sistému	775	1887	mjesícix	278	2468	původni	504	1950
dává	929	1492	děšť	502	2009	díki	291	2519	důvodu	574	1988
která	719	2047	také	625	2109	kterími	381	2365	údržbu	328	1715
sněžná	817	1656	jedné	773	2019	upraví	303	2614	metrů	407	692
já	726	1901	lépe	769	1630	místo	341	2429	nárůst	435	791

Graf 26

Co se týče výslovnosti rázu, mluvčí jej realizuje na povinných místech pečlivě. Nicméně na místech doporučených ráz příliš neužívá, a to zejména za slovem končícím na vokál. Dochází tak k častému splynutí slov, což snižuje kvalitu profesionálního projevu.

V oblasti artikulace konsonantů se mluvčí opakovaně dopouští chyb v podobě vynechání konsonantu v konsonantickém spojení, a to jak na konci

slov (např. [ʔosumtísí+], [zajímav^o:s+], [ná+], [říz+ že], [ʔoblačnos+], [zopakova+], [hne+]), tak v jejich středu (např. [ʔaktuá+ ně], [vlas+ ně], [mís+ ňí], [speciá+ ňí], [slavnos+ ňí], [samozřej+ ně], [ví+ de], [jizer+ kohorští], [se+ tříčki], [ta+ že:]). K vypuštění konsonantů dochází téměř ve všech případech také na počátku slov, a to v případě plnovýznamového tvaru slovesa *být*. Dále uvádím příklady: [+ sou stále na stejⁿem míst^e:], [ve mňestě + sou dva parkovací domi přímo], [já + sem tadi ťu s+ aňice horske služ^bi:], [te' ťuš + sou teploti kolem nulí]. Mluvčí zjednodušuje souhláskové skupiny také na rozhraní slov – např. [be_ zajímavostí], [pře_ domem], [poku_ + de], [napříkla_ dáte], [čas_ té], [počka_ tak], [horskí_ xalupáx], [nápa_ dávat], [jí_ třeba], [vznika_ takovi], [napříkla_ také], [ʔinterne_ tedí]. Kromě konsonantů dochází i k redukci vokálů uprostřed slov – např. [přilehl+ u], [pohibuj+ cí se], [natxázej+ cim]. V několika případech je u spojení [n + š] změněna kvalita druhého konsonantu. Je nesprávně vysloven jako [č] – př. [menčí], [menčím]. Několika zastoupení se dočkala také odchylka v podobě zjednodušení souhláskové skupiny [t/d +s] v souhlásku jedinou [c] – př. [přectavu], [přectavovali]. V jednom případě mluvčí neortoepicky vyslovuje spojení [mňe] jako [mje] ve slově [mjesícix]. Stejně tak jeden výskyt má odchylka v podobě nesprávné asimilace ve spojení [ze sedmi dílkami], kde je dle ortoepických pravidel nutno vyslovovat v instrumentálu podobu [se sedmi]. Ve dvou případech najdeme v projevu neortoepickou podobu slova [koncert] jako [konzert]. Všechny výše uvedené prohřešky se nachází v mluvních projevech ze současného období, ale také v projevech z roku 2012, které jsou u mluvčí k dispozici.

Projev mluvčí na suprasegmentální rovině trpí výraznými nedostatky. Často dochází k nesprávné intonaci, kdy mluvčí neklesá hlasem, aby došlo k ukončení výpovědi, ale naopak pokračuje dál, čímž dochází k tomu, že

projev působí jako jedna dlouhá výpověď. Níže uvádím několik příkladů, kde by bylo vhodné užít kadenci místo polokadence pro ohraničení sdělení.

[?o dvou hlavňi**x** novínk**x** → | vbědřixovje na stadionu se f?uplinul**x** mjesíc**x** ?investovalo do nové zasněžovací technologi**e** → | @ sňěžná děla uš + sou jak + ste zmi**ň**il připravená]
[no-a ?ot té dobi se tam t?hi pořádají → | letoš**ň**i ročník je ?uš tedi šest**ř**icet**ř**icát**ř** šest**ř**í]
[velmi ?oblíbené turnaj**e**: → | vzedac**ím** salonku je velk**e** plát**no**]
[fspomínali na prv**ň**i ročník ježiškovi**x** vnoučat → | právě teh**ď**i: tot**ř**š přijel sem]

Dalším velmi frekventovaným nedostatkem je nesprávné rozdělování celků pauzou na místě, kde by bylo vhodnější je ponechat nerozdělené, jelikož tvoří významový celek. I zde uvádím výňatky z fonetických transkripcí dokazující uvedené tvrzení:

[ftuto xvíli př**ř**i -ale → | za xvíli mu**ž**e zase: klidně sňěžit]
[se bude ližovat → | ?o pjet ?aš ?osum procent]
[motorovou pilou jir**ř**í vorlíček → | ?udělal t**ř**í klíny do spod**ň**í]
[?odříznut**ř**í vlas + ňe stromu → | skutečně ?odrána čekal**ř**i:]
[?odhadují zhruba → | na dvje ho**ď**in**ř**i:]
[např**ř**íklad na ?advent**ň**íx jarmarc**í**x → | vdráž**ď**anex nebo ?i v men**č**í žitav**e**:]
[ve velk**í**y hamrex ?u ná + vjizersk**í**y horáx → | vječino**u** stávají př**ř**átel**ř**é]
[pak pojí nejenom → | na liž**ř**íx ?ale ?i f**ř**e**ř** horsk**í**x xalupáx]

Nejzásadnějším nedostatkem v projevu reportérky je úplná absence pauz mezi jednotlivými výpověďmi. Mluví se často velmi zhluboka a těžce nadechuje, což vede k situaci, kdy se snaží následně sdělit velké množství informací na jeden nádech. Dochází tak k častému vynechání pauz a ke spojení sdělení. Níže uvádím konkrétní případy tohoto nedostatku:

[pomoh**ř** ?opci libereck**í** kraj / ten dal pjet milion**u**]
[př**ř**í viš**ř**ix teplot**á**x než doposut / sice stále budou pot**ř**eba mraz**ř**i]
[podle ?opce hne + ňeko:li:k / nárůst náklad**u** za ?opsluhu]
[?o čt**ř**icet metr**ů** / f?are**á**lu se ještě te**ř** pracuj**e**: / př**ř**ed malo**u** xvíli + sem ještě vid**ě**la bag**ř**]
[následuje počítání letokruh**ů** / to je taki takov**a** zábavná činnost]
[zdřevorupci počítali ti letokruhi / napočítali j**ř**ix t**ř**iapadesát]
[př**ř**ídávají ještě t**ř**í rok**ř**i: na rúst ?ot sem**ř**ňka / tedi strom je star**ř**í padesát šest let]
[př**ř**ed xvíli z**v**ážil / m**ň**el ?osumt**ř**is**ř**í + devjecet kilogram**u**]
[potom se ještě ?ořezáv**a** / dřevorupci to ?odhadují zhruba]
[je tadi hod**ě**ne mi**ř**t kparkování dokonce ?i zdarm**a**: / pokut vam neva**ď**í jít koušek např**ř**íklad pješki]

[přijemně + sem se prošla / flobitné čtvrti + sem tedi parkovala zadarmo]
 [na slavnosti take nexibi ťaňi cukroví / to: pekli místňi kuxařki společně sklienti:]
 [se promítaji velké kulturni nebo sportovní ťudálosti / na jeho nakup take přispjela]
 [jagbisme si přectavovali / je tadi níska ťoblačnos +]
 [ťo víkendu spustit sňěžná dĕla / tet ťuš mimoxodem + sou zase vipnutá protože:]

Všechny výše uvedené příklady nedostatků nacházejících se na suprasegmentální rovině jsou vyňaty pouze z projevu z aktuálního období, nicméně lze je nalézt také v projevech z r. 2012. Vzhledem k velkému množství případů již neuvádím další příklady. Tento prohršek je pro mluvčí charakteristický a v průběhu let nedochází v projevech k žádným změnám.

Mluvní tempo má Šárka Škapíková velmi vysoké hlavně v rámci mluvních projevů ze současného období. Tyto projevy dosahují hodnot 6,23–6,68 slabik/sek, což není v souladu s přípustným rozmezím. Projevy z minulých let, které jsou u mluvčí k dispozici, dosahují nižších hodnot, jak lze vidět v tabulce níže. Průměrné mluvní tempo je taktěž vyšší, tj. **6,19** slabik/sek. Vyšší mluvní tempo je pravděpodobně příčinou nedostatků, které se u mluvčí v projevu vyskytují a které byly shrnuty v rámci analýzy. Mluvčí velmi často krátí dlouhé vokály, nedbale artikuluje vokály i konsonanty a také na rovině suprasegmentální se lze setkat s velmi frekventovaným chybným frázováním. Mluvčí vypouští pauzy, což také výrazně ovlivňuje tempo řeči.

6,29	6,28	6,23	6,61	6,68	6,3	5,8	5,94	5,62	6,19
------	------	------	------	------	-----	-----	------	------	-------------

2.2.4 Redakce Ostrava

Martin Knitl, 28. 11. 2019, [02:07]

[přeji také heskí **de:n** ↓ || [...] ?ano → | přišla jix spousta: ?i tĕx kteř**i** tadi ?uš nepracují → | ?odešli do duxodu ?anebo → | postupně přešli na → | jiné doli → | mi + **zme** ?už ráno ?odhadovali že se to ne?obejde bez dojetí ?a mokr**ix** ?očí → | ?i -u tĕx nejtvrt**č**í+ xlapú -a bilo to přesně **ta:k** ↓ | jeden z**n**ix se **kter**i** +sem @** se **kter**im** +sem** mluvil + menuje se tomáš → | tadi pracuje ?uš čtyřicet t**ř**í let ↓ | ?ot sv**ix** patn**á**cti nebil vlas + ňe ňigde jinde → | ?a teť neví co s**n**ím bude dál → | mohl**ě** **bi:** sice odejít do duxodu -ale jak sám říká → | doma to → | ?urč**it**ě nevid**ř**zí ↓ | takov**ix** pocitú bilo dnes na šaxt**ě** p**l**no zvlá**š**+ gdi**š** zaz**ň**ela horn**í**cká himna → | ?a po stručném povelu protože → | horn**í**ci si na ňejak**é** dlou**h**é řeči nepotr**p**í → | vijel**a:** spodzem**í** posled**n**í tuna ?uhl**í** → | spořadov**ím** č**í**slem -a to řeknu přesně protože to je ?úctihodné č**í**slo → | stoč**it**řicet pjet milionú čtyřista t**ř**ice t**ř**í tisíc stošedesát ↓ || [...] d**ů**l laz**i:** **kter**i**** bil mimoxodem dlou**h**o jed**ň**ím znejd**ů**ležit**ě**š**í**x + cel**ém** rev**í**ru: **se:** xistá na ?útlum / postup**ň**e: bude nut**n**é viv**ě**st na pov**ř**y zař**í**zení **kter**é se dá je**š**t**ě** viu**ž**ít → | **a:** je to**h**o: f**po**dzem**í** ?opravdu moc ↓ | definitiv**n**í konec dol**u:** se f**š**ím f**š**ud**i:** → | společnost ?ó ká dé ?odhaduje na rok dvatisíc**e** dvacet t**ř**í: → | f**č**et**ň**e zbour**á**ní ňekter**í**x budof na pov**ř**xu: → | ne -úpl**ň**e f**š**ex protože čá**š**t pov**ř**xov**ě**ho zázem**í** bude → | dál slou**ž**it vrámci → | ?ó ká dé ↓ | z**ů**stává tadi stofka horn**í**kú f**š**ix**ň**í ?ostat**ň**í buť → | ?otx**á**zí do duxodu nebo: sp**í**š t**í** mlač**í** na jinou**š** saxtu: → | nepropou**š**t**í** se / horn**í**kú je pořát málo → | **a:** @ tak práci najdou sice dál ?ale velmi r**ix**le ↓ || [...] tohle je d**ů**ležit**á** v**je**c do budoucna / mluví se t**ř**eba → | ?o d**ol**u darkof jako ?o dal**š**ím m**í**st**ě** gde → | vijede → | spodzem**í** posled**n**í voz**í**k s**ř**uhl**ím** → | ?ale: firma ?ó ká dé to za**t**ím nepotv**ř**d**il**a: → | víkon**í** řed**í**tel mixal heřman sl**í**bil ?ot**po**v**je**t f**p**ř**í**št**í**m roce: → | @ gdi **bi:** m**ň**ela bít hotov**á** strateg**ij**e t**ě**žbi pro dal**š**í roki ↓ | f**č**et**ň**e právb**e:** pořad**í** dolú podle postup**ň**ého ?ukončov**á**ní t**ě**žbi: → | pořát tot**í**š @ ?ofic**í**álně plat**í** reorgan**í**zač**ň**í pl**á**n ?ó**ká**d**ě** → | ?a tam se p**í**še ?**o:** @ ?úpl**ň**ém skonč**ě**ní t**ě**žbi na karv**í**nsku v**ro**ce dvatisíc**e** dvace**ř**í → | jen**ž**e tento reorgan**í**zač**ň**í pl**á**n se bude znovu reorgan**í**zovat → | ?a ?up**ř**es**ň**ovat → | ?a teť ftuto xv**í**li ?ó ká dé nepl**á**nuje ž**á**d**n**é dal**š**í ?uzav**í**rá**ň**í ↓ || [...] nasl**í**šenou ↓ ||]

V prvním transkribovaném mluvním projevu mluvčího, který je pro následující analýzu stěžejní, se ukazuje, že mluvčí nejčastěji krátí dlouhý přední vokál [í] – př. [*kter**i***], [*kter**í***], [*kter**im***], [*jed**ň**ím*], [*reorgan**í**zač**ň**í*], [*takov**ix***] atd. Ostatní vokály krátí pouze v malém měřítku. Tento prohrěšek se systematicky opakuje také v dalších projevech, nicméně pouze v projevech z aktuálního období. V projevech staršího data, které jsou u mluvčího dostupné (z let 2010, 2012 a 2016), se tento nedostatek objevuje v mnohem menší míře. Lze tak konstatovat, že u mluvčího došlo k výraznému zhoršení

v oblasti kvantity samohlásek. Může se jednat o vliv regionálního umístění redakce.

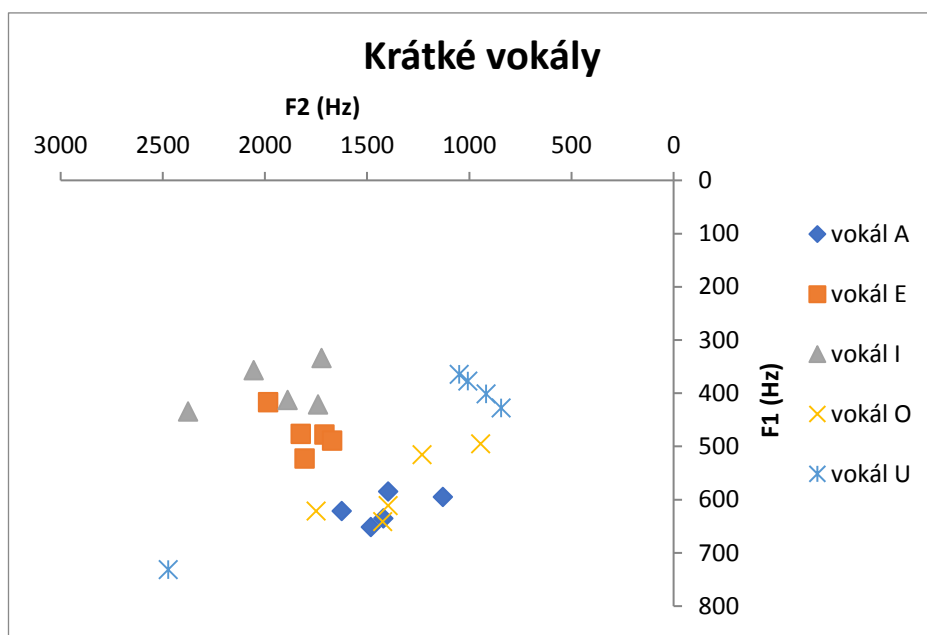
Mluví se dopouští také dlužení krátkých vokálů ve většině případů na konci slov (viz transkripce výše a příloha č. 14). Tento nedostatek se objevuje nejen v projevech ze zkoumaného období, ale i v nahrávkách z předchozích let.

Formantová analýza dokazuje, že v oblasti kvality vokálů, dochází v projevech reportéra k několika opakovaným odchylkám od ortoepické normy. U každého vokálu byly naměřeny nepřípustné hodnoty buď ve všech vzorcích, nebo alespoň v nadpoloviční většině měřených vzorků. Vokál [a] se vyznačuje nižšími hodnotami F1 o 50–120 Hz, což značí tendenci k zavřenosti vokálu. Stejnou tendenci vykazuje také vokál [e], jehož hodnoty byly taktéž nižší o nepatrné hodnoty 10–60 Hz. Druhé formanty byly problematické u ostatních vokálů [i], [o] a [u]. U vokálu [i] se nacházejí hodnoty F2 nižší až o 260 Hz, což značí posun doprava na vokalickém trojúhelníku. Dochází k centralizaci vokálu [i]. Stejná situace nastává u vokálu [o], který má hodnoty F2 posazený o 30–550 Hz výše. Také dochází k posunu bodů doleva na ose F2 vokalického trojúhelníku, a tedy k prolínání vokalických pásem. Hodnoty F2 vokálu [u] se ve dvou případech liší minimálně (tj. 7–50 Hz), v jednom případě dochází k výraznější odchylce (o 1400 Hz). Tabulka č. 27 shrnuje naměřené hodnoty:

Tab. 27

a	F1	F2	e	F1	F2	i	F1	F2	o	F1	F2	u	F1	F2
také	621	1624	teř	417	1984	úctíhodné	421	1740	postupně	611	1396	postupně	377	1007
odhadovali	635	1421	odešli	477	1709	hymna	357	2055	horňická	495	944	bude	364	1050
anebo	595	1129	neví	522	1807	i	334	1723	odešli	515	1231	určíte	731	2474
čtiřista	584	1398	určíte	489	1671	odhadovali	413	1889	bilo	621	1750	povelu	428	845
pracuje	651	1482	poslední	477	1825	zřix	434	2377	mokřix	641	1424	mluvil	401	917

Graf 27

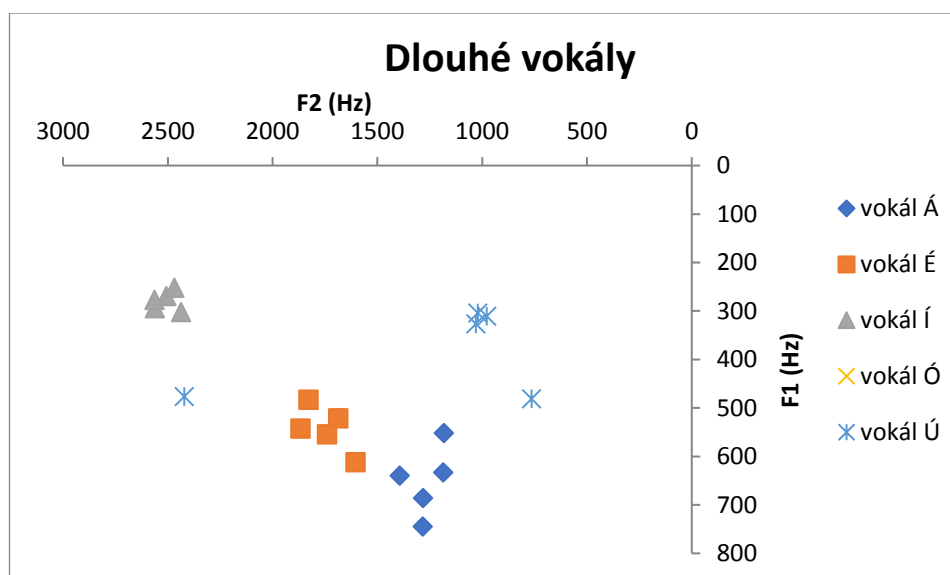
U dlouhých vokálů byly vyzorovány dvě tendence – tj. zavřenost vokálu [á], jehož hodnoty jsou v nadpoloviční většině případů posazeny o 14–150 Hz níže, a centralizace vokálu [ú]. Hodnoty F2 vokálu [ú] jsou taktéž jako u hodnot krátkého vokálu [u] vychýleny z povoleného rozmezí pouze minimálně (21–30 Hz). V jednom případě lze spatřit v tabulce markantní rozdíl oproti závazné normě, a to o 1420 Hz. Na schématu vokalizního trojúhelníku se zmíněná odchylka promítá posunem vlevo do pásma vokálu [í]. U dalších vokálů nebyla zjištěna žádná tendence k nekorektnímu tvoření hlásky.

Tab. 28

á	F1	F2	é	F1	F2	í	F1	F2	ú	F1	F2
sám	640	1394	nějaké	483	1829	číslo	269	2506	pocitú	305	1021
dál	745	1284	vivést	522	1688	svíx	302	2437	dúxodu	327	1030
tomáš	633	1186	úctihodné	543	1867	říká	252	2469	útlum	311	979
horňická	686	1282	také	555	1741	uhlí	294	2561	xlapú	477	2421
plán	552	1182	celém	612	1605	odejít	277	2563	milijonú	482	764

Body vokálů se drží v rámci svých frekvenčních pásem a neprostupují do pásem vokálů jiných. Výjimku tvoří pouze vokál [á], u něhož dochází k mírnému posunu směrem nahoru k vokálům zavřeným, a také vokál [ú], který se nepatrně posunuje směrem do středu vokalického trojúhelníku.

Graf 28

Realizace rázu mluvčímu nečinila žádné problémy. Na místě, kde je jeho výslovnost žádoucí, nedošlo ani v jednom případě k jeho vypuštění. Na místech doporučených dochází velmi ojediněle k vynechání rázu, přičemž ani v tomto případě nedochází k změně významu sdělení. V průměru se jedná o jeden případ na jeden mluvní projev.

V oblasti artikulace konsonantů patří Knitl mezi lepší mluvčí. V deseti nahrávkách, které u mluvčího prošly analýzou, bylo zaznamenáno pouze malé množství nedostatků ve srovnání s ostatními mluvčími. Mluvčí se ojediněle dopouští redukce konsonantů (zejm. [t] a [j]) na různých místech ve slově – př. [potvrđi+], [+ eště], [z+ ištóvali], [ta+ že], [+ de]. Konsonant [j] vypouští mluvčí také na počátku tvarů slovesa *být* – př. [+ sme], [+ sou]. Ve většině případů se jedná o pomocné slovo, kde je tato absence tolerována, nicméně v jednom případě dochází také k redukci konsonantu na počátku

plnovýznamového slovesa – př. [tí + sou tet'fpřistaveníx ?evakuačňix ?autobusex].
 Ve dvou případech mluvčí redukuje konsonant na slovním předělu – př. [pře_tou slzou], [pře_tim]. Ve třech případech dochází k absenci vokálu uvnitř slova – př. [houkaj+ cíx], [souvisej+ cí], [dozoruj+ cí]. V jednom případě se mluvčí dopouští prohřešku ve formě nesprávné asimilace, při které dochází k artikulaci neznělého konsonantu jako znělého ve spojení párového a nepárového konsonantu – př. [zme]. Jedním výskytem se vyznačuje také nesprávná asimilace před jedinečnou hláskou [v] – př. [gvid'eňi]. Obdobně jednou mluvčí chybně asimiloval skupinu souhlásek ve spojení – př. [s dalšimi]. Žádné další odchylky od korektního tvoření konsonantů a jejich skupin nebyly u mluvčího shledány.

Rovina suprasegmentální dosahuje v analýze horších výsledků. Mluvčí se často potýká s chybným frázováním výpovědi na nelogické úseky. Nejfrekventovanějším dostatkem v oblasti frázování je chybné užití pauzy, čímž dochází k rozdělení celků. Níže uvádím konkrétní příklady nežádoucího rozdělení:

[polikliniki: přet xvíli → | ?opustila: zásahova jednotka]
 [po paxateli se → | stále pátrá]
 [?uzavřené ?a → | dovňitř se → | ňigdo → | nedostane]
 [že bi ho mohla zadřžet → | ?už břzi:]
 [ten fxot → | je stále ?uzavření]
 [to zvládne ?i stěmi → | pracovňimi silami které má]
 [minutu tíxa přímo → | na hlavníim vánočňim třhu:]
 [přijedou → | rođini zemřelíy horníků]
 [posudek který ?objasňi → | samotnou přičinu → | @ víbuxu → | metanu]

Výše uvedený nedostatek se opakuje ve větší míře také v projevech z předchozích let. Jedná se zhruba o pět až osm chybných rozdělení na jeden projev. Jako příklady nekorektního frázování lze uvést tyto úryvky:

[vneđeli se: → | skutečně zapomenutá ?osada]
 [pokoje gde ftu xvíli → | spala třináctiletá dřfka]

[tak visoce hořlaví řéter řokamžitě: → | zničí řsexno kolem]

[tito přířpadi → | jdou dále do správňího řízení]

Méně frekventovaným nedostatkem v oblasti suprasegmentální roviny je chybná intonace, při které dochází k užití polokadence namísto kadence koncových úseků. Dlouhý projev bez ukončení výpovědi kadencí a pauzou může vést u posluchače ke ztrátě orientace v projevu. S ohledem na větší množství příkladů odkazuji na přílohu č. 14.

Pravidelně jedno až dvě zastoupení v každém projevu má odchylka v podobě vynechání pauzy, čímž dochází ke spojení celků, které významově již nepatří k sobě. I zde uvádím několik příkladů, které se vyskytují napříč všemi projevy:

[části zamňestnancu polikliniki: / ti + sou teř řpřistaveníř řevakuačňiř]

[naxázet na řúzemí řostravi / je tadi řopravdu]

[jak to řsexno dopadne / jinak samotná budova polikliniki]

[nějak posilovat kapacitu / řuvidíme samozřejmňe]

[čekárna je plná / zatím to krevňí centrum zvládá]

[řostatki třinácti řobjeř / další tři horňici → | bili zraňeňi řale zaxráňili se]

Mluvní tempo projevů ze současného období je značně rozkolísané. Pohybuje se v rozmezí od 5,25 do 6,07 slabik/sek. U projevů z předchozích let se pohybuje od 5,58 do 5,76 slabik/sek, což je v souladu s přípustným rozmezím. Taktéž hodnoty ze současného období jsou ve většině případů v souladu se stanovenou normou. Pouze u jedné nahrávky překročilo tempo řeči 6 slabik/sek, u další nahrávky se k této hranici blížilo. Průměrná hodnota všech nahrávek je pak **5,66** slabik/sek, což je bráno jako tempo přijatelné. I přes relativně přípustné mluvní tempo mluvčí dosahuje horších výsledků v oblasti kvantity vokálů. Mluvčí často krátí dlouhé vokály a dluží vokály krátké a také na rovině suprasegmentální lze nalézt velké množství prohřešků. Naopak konsonanty a jejich artikulace mluvčímu nezpůsobují výraznější problémy.

5,46	5,91	6,07	5,76	5,25	5,6	5,58	5,76	5,59	5,66
------	------	------	------	------	-----	------	------	------	-------------

2.2.5 Redakce Region (střední Čechy)

Marie Veselá, 11. 11. 2019, [01:15]

[heski den skampi ↓ || [...] má být trvanlivější ?aspoň tak to tvrdí současné vedení hlavního města ↓ | ledolami + sou zdubů které virostli fokolí strážnice ?a fpolesí morafski krumlof ↓ | ti původní doslořžili po patnácti letex / karlůf most xráňili od roku dvatisíce čtíři ↓ || [...] bila: -aspoň podle texnicke správi komunikaci ?už dřevo: nebilo vdobré kondici / kúli se rospadali ?a bili porostlé řasami ↓ | rozdíł mezi starími ?a novími ledolami + de videt ?uš na prvňi ?i múj lajcki pohlet → | dřevo je teť svjetlejší / vipadá novje → | ?i gdiš je pravda že mu mís + ňi ptactvo stihlo dodat takovou dejme tomu přírodní patinu ↓ | některé kúli + sou dlouhé ?až dvanáct metrů ?a fprůmřeru mají do padesáti centimetrů ↓ || [...] ?ano tak protože práci potapječum komplikovali hlavne naplaveňini ktere museli zvltavi ?odvážet @ buť bagrem nebo ?otsávat speciálním zařízeňim ↓ | jednoduxe nebilo ?aňi ledolami do řeki správně ?upevnit → | jak popsal vléte šef potápječů lubomír veselí ↓ || [...] vímňena ledolamú višla prahu na zhruba třicet milionu korun ↓ | ?a ještě připomenu že kar + uf most je jedini fp्राze které je takto přet případním ledem nebo jinými naplaveňinami xráňeni ↓ || [...] ?ano: tak je to fplánu / magistrát teť připravuje rekonstrukci ?oblouků → | ?opravi bi podle ?odhadu námňestka primátora ?adama švejnhara s?uskupeni praha sobje mňeli začíd do dvou tří let ↓ || [...] heskí de:n ↓ ||]

Již na základě analýzy prvního mluvního projevu mluvčí lze konstatovat, že se dopouští krácení dlouhých vokálů, zejm. [é] a [í]. V osmnácti případech byla zaznamenáno jejich zkrácení. Tento výrazný nedostatek v projevu reportérky lze doložit i na dalších transkripcích, které jsou součástí přílohy č. 15. Níže uvádím pouze několik příkladů: [staromňesckeho], [letošňix ?adventňix], [fřimňesckix], [mužou], [platí], [dospjelix lidí], [tisiz brigádňiku], [heski vikent] atd.

V menší míře se mluvčí dopouští také dloužení krátkých vokálů, a to převážně na konci slov, výjimečně uprostřed slova – např. [líbilo:], [sprahi:], [vixvalovali:], [?aplikaci:], [stalo:], [třeba:].

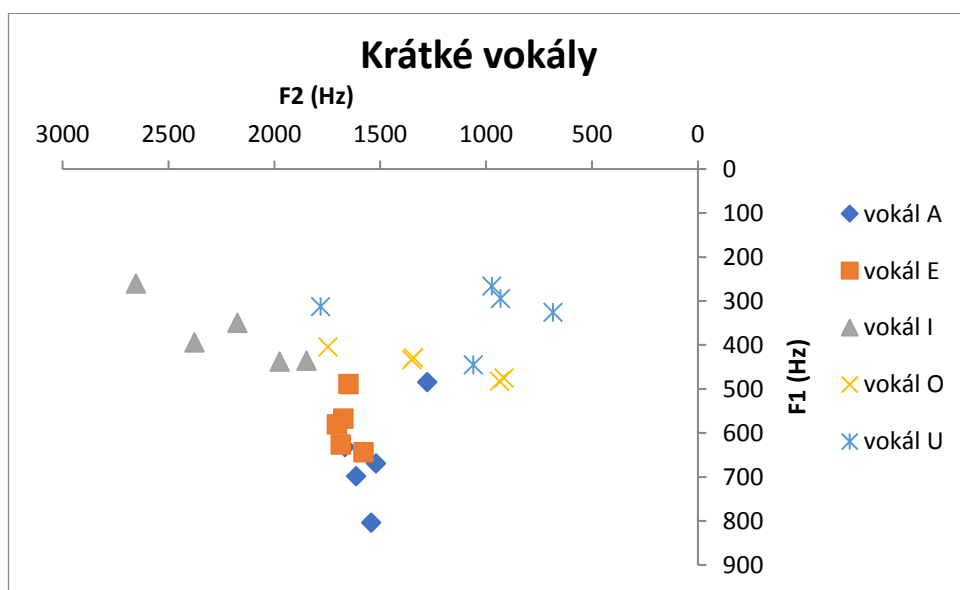
Při pouhém poslechu nahrávky nebyla zaznamenána záměna jakékoliv samohlásky za jinou, nicméně formantová analýza vokálů zjistila určité tendence v jejich artikulaci. Vokál [a] se vyznačuje tendencí k jeho zavřené výslovnosti. Jeho hodnoty F1 jsou u třech vzorků mírně odchyľující se normě

(tj. do 70 Hz), u jednoho vzorku se jedná o výraznější rozdíl (tj. 220 Hz). Hodnoty F2 vokálu [a] jsou posazeny o 19 až 166 Hz výše, což značí posun vokálu na levou stranu vokalického trojúhelníku na ose F2. Opačný posun nastává u vokálu [i], který má hodnoty u dvou vzorků nižší o 24–150 Hz. Zde lze zaznamenat mírnou tendenci k centralizaci vokálu [i]. U vokálu [o] byly naměřeny hodnoty F1 ve všech případech nižší (do 100 Hz). Je zde patrná zavřená výslovnost tohoto vokálu. Hodnoty F2 vokálu [o] jsou v nadpoloviční většině vyšší, než je stanoveno v odborné literatuře, o cca 140–540 Hz. Dochází k posunu vokálu směrem doleva na vokalickém trojúhelníku. U vokálu [u] lze spatřit dvě nekorektní hodnoty. V jednom měření se hodnota vychýlila o 60 Hz, ve druhém se jedná o markantnější rozdíl (tj. 780 Hz). I zde dochází k posunu do středu vokalického trojúhelníku, což je patrné i na přiloženém grafu č. 29.

Tab. 29

a	F1	F2	e	F1	F2	i	F1	F2	o	F1	F2	u	F1	F2
kampi	669	1519	keré	567	1674	sřihlo	350	2175	aspoň	404	1747	uskupeňi	266	973
rospadali	698	1614	vedeňi	580	1705	kondici	437	1976	ledolami	433	1351	đubú	294	932
až	632	1666	nebo	489	1650	i	394	2376	otsávat	474	916	upevňit	326	684
mňesta	803	1543	strážňice	626	1686	museli	436	1849	đrevo	429	1343	patinu	445	1060
řasami	484	1279	pohlet	643	1579	jinými	260	2653	most	482	937	museli	317	1782

Graf 29

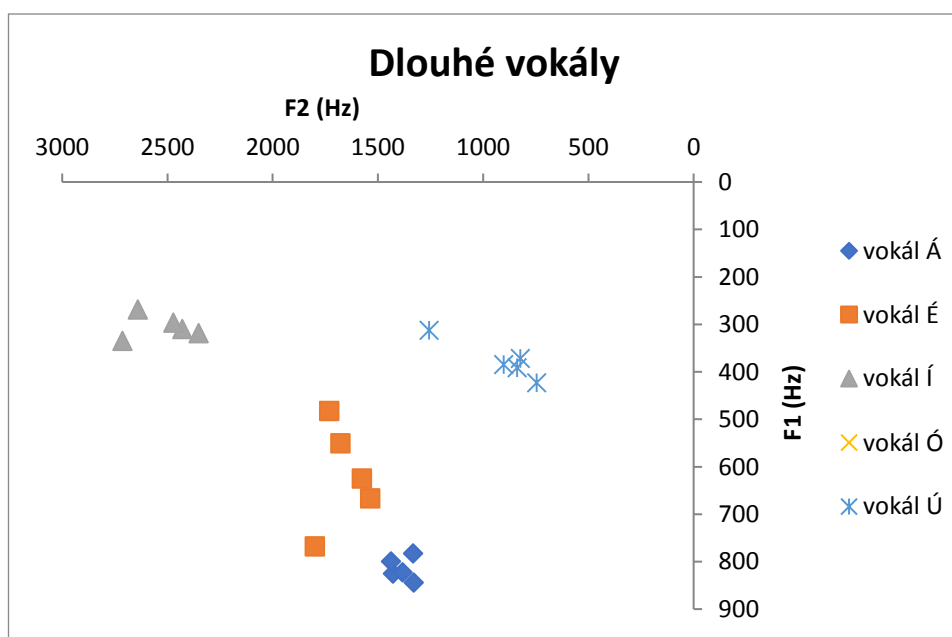

Dlouhé vokály se v rámci formantové analýzy ukázaly jako bezproblémové. Mluvčí je vyslovuje velmi pečlivě. Většina naměřených hodnot je v souladu s referenčními hodnotami uvedenými v odborné literatuře. V případě většiny vyznačených hodnot se jedná o odchylky menšího rázu. Nelze zde sledovat žádné tendence k nekorektnímu tvoření hlásek. Hodnoty u měřených vzorků shrnuje následující tabulka:

Tab. 30

á	F1	F2	é	F1	F2	í	F1	F2	ú	F1	F2
potápječů	825	1429	šéf	482	1731	dvařísíce	268	2641	kůli	423	745
odvážet	783	1333	dlouhé	624	1576	bít	310	2429	dubů	312	1257
správi	799	1438	porostlé	551	1679	vedeňí	334	2714	karlůf	385	902
má	822	1383	jednoduxé	768	1799	mají	296	2473	metrů	391	839
plánu	844	1330	léfe	666	1537	lubomír	319	2352	můj	372	824

Graf 30

Vokální trojúhelník je uspořádaný. Jednotlivá frekvenční pásma jsou od sebe viditelně oddělena a nedochází k nežádoucímu prostupu bodů.

Také ráz je u mluvčí vyslovován správně. Ani v jednom případě nedošlo na jeho vynechání na místě, kde je nutné jej užít. Taktéž na místech

doporučených bývá realizován korektně až na výjimky. Mluvčí pečlivě odděluje rázem vnější předěly slov mezi samohláskami.

Z hlediska artikulace konsonantů a konsonantických skupin je mluvčí hodnocena kladně. Ve všech mluvních projevech bylo zaznamenáno pouze malé množství nedostatků. Mluvčí ojediněle vypouští nejen konsonant na různých místech ve slově – př. [+ *dě*], [*mís*+ *ňí*], [*kar*+ *uf*], ale také dochází k vypuštění vokálu [í] – př. [*cestuj*+ *ci*], [*houkaj*+ *ci*]. Ve třech případech dochází k záměně konsonantu [c] za konsonant [s]. Jedná se o tato slova: [*fsedumnás*+] [ʔ*osumnás*+], [*jedenást*]. V jednom případě mluvčí nesprávně asimiluje ve spojení [*podat do*], kdy by měla být první hláska vyslovena zněle vlivem hlásky následující. Jediný nedostatek, který má v projevech větší zastoupení, je zjednodušování souhláskové skupiny na vnějším předělu slov – př. [*pře_ dvjema*], [*fsedumnás_ třicet*], [ʔ*osumnás_ třicet*], [*bi_ dotet*], [ʔ*o_ dnešního*], [*pje_ dospjelix*], [*společnos_ dépédé*], [*doku_ tam*], [*pře_ tím*], [*spje_ do*] ad. Žádné další prohřešky od ortoepické mluvy nebyly u mluvčí nalezeny.

Taktéž na rovině suprasegmentální se nenachází žádné závažné prohřešky, které by bránily porozumění výpovědi. Mluvčí frázuje projev prostřednictvím správného užití pauz. Nepochází tak k členění výpovědi na menší celky. Ojediněle mluvčí užívá polokadenci na místě, kde by bylo vhodnější užít kadenci pro ukončení výpovědi. Jediným výraznějším nedostatkem v projevu mluvčí je občasná absence pauzy, při které dochází ke splynutí celků, které by od sebe měly být odděleny pauzou a správnou intonací. Jedná se v průměru o dva až tři případy na jeden mluvný projev. Níže uvádím konkrétní úryvky z fonetických transkripcí:

[kromě svjetelníx řetězu taki řada ʔozdob / letos pořadatele zvolili jejix červeno]

[lidí neʔodradilo ʔaňi počasí / posledňi hodinu totiš na staromňesckém námňestí střídavje sňeží]

[zdálo se že se jim rosvíceňi líbilo: / vječina publika totiš na]

[je to tak / stačí aplikace a to nejenom vmetru nebo ftramvaji / prokázat se jí mužou]
 [teť sedí vblíské restauraci / podle starosti prahi jedenást jiřího]
 [řabi řaudit zveřejnil / řek] že se na to teší]
 [řano tak řaudit řeší možní střet @ zájmu premiéra / provjerka dorazila do fpátek / dokument
 -ale zatím řoficiálně zveřejnění nebil]
 [pošta zatím doručovala fpondělí / to mñela fpřepřavje řaš púl milionu balíkú]

Výše uvedený nedostatek v podobě absence pauz mezi výpověďmi je charakteristický nejen pro projevy ze současného období, ale také pro nahrávku staršího data, kterou máme u mluvčí k dispozici. Zde se nachází příklady:

[říkali mi že xtějí řumřít ve vlasti / + sou popřvé vřivotě fciziñe]
 [že bi celou cestu zaplatilo / nakonec to řale dopadlo tag]
 [zústává jix tadi řes + náct / + sou to takové řři řirší řořini]

Mluvní tempo současných projevů se pohybuje v rozmezí od 5,84 do 6,3 slabik/sek, což je tempo mírně přesahující povolené rozmezí. Výjimku tvoří jeden výstup v rámci současných nahrávek, jehož tempo činí 5,74 slabik/sek. Toto tempo je ještě v souladu s přípustnými hodnotami mluvního tempa. Taktěž jediná nahrávka z předchozích let, která je u mluvčí k dispozici, je z hlediska mluvního tempa v souladu s normou. Celkové průměrné tempo řeči je 5,89 slabik/sek, což značí rychlejší projev reportérky. To může mít vliv na korektní realizaci kvantity vokálů, která se při analýze ukázala jako problémová. Mluvčí se ve větší míře dopouští krácení vokálů. Analýza roviny suprasegmentální také odhalila časté vynechání pauzy mezi dílčími celky výpovědi, což taktěž může vést k rychlejšímu projevu.

5,85	5,87	5,84	6,3	6,15	5,74	6,01	5,38	5,89
------	------	------	-----	------	------	------	------	------

2.2.6 Redakce Vysočina

Milan Soldán, 21. 11. 2019, [01:42]

[krásní dobrí **de:n** ↓ || [...] @ tak ?aktuálně ?uš se **ta: @** → | ?aspoň dneš*ni* část cviče*ni xili* ke konci / lidé ?uš + sou → | @ skritu ven ?ale ?odrána to tadi bilo dozď hektické / já + sem bil přímo ftom havarij*im* štábu → | @ který je fpodzemí ?elektr*ar*ni / + sou to vlas + ňe dvje mís + nosti plně texnikú kteří → | na mňe mluvili dost nesrozumitelním spúsobem / xladili různé ?okruhi → | ňicméňe potomi visvjetlili že ta simulovaná situace spočívala ftom že ?elektrárna vlas + ňe p*ři*šla → | ?ačkolif je to hodňe ?absurd*ni* ?o veškeré zdroje ?elektř*ini*: → | @ fčet*ne*: svíy generátorú zálož*ni*x vňejší zdroje ?energije → | ?**a:** znamenalo bi to vlas + ňe to že bi nefungovali ?aňi pumpi které xladí @ **ti:** → | reaktori: → | ?a došlo bi kjejix p*řeh*ráti ↓ | @ potom následňe tedi svolali veškeré zamňestnance → | do kritú → | **a:** tíkalo se to t*řeba* ?i: **úda** @ náhodn*ix* návštevňíků ?infocentra na?opak ňekteř*i* do toho kritu nemuseli / samozřej + ňe tam **z**ustala ?ostraha ?elektrárni → | **a:** to co mňe hodňe p*řek*vapilo tak také kuchai: → | @ ti do kritu nemuseli protože jinag bi celá ?elektrárna bila bes ?objeda: → | **a:** @ tentokrát se to netíkalo ?aňi t*ex* → | @ vesňic ?a t*ex* ?opcí f?okolí ↓ || [...] @ neňi to tag docela pravda protože + sme zmíňili že **to:** cviče*ni* je dvoúdeňí → | **a:** právjje zítra ftao + **em** dvacetikilometrovém ?okruhu: ?okolo té ?elektrárni se různě fterenu ?a po ?opcí + budou → | pohibovad hlítki které budou nacvičovad → | ?odebírání ?a hodnocení různ*ix* → | @ vzorku tak ?abi bili p*řip*raveňi na to gdibi t*řeba* došlo → | @ kňejakému zamořeňí ?okolí ?elektrárni ↓ | jinak možná bi stálo za zmíňku že **to:** → | @ dneš*ni* cviče*ni* respektive to které dnez začalo je posled*ni*m ze série takov*iy* devíti velk*ix* cvičeňí vletošňím roce → | čtíři stoho bila dokonce tajná tagže ?o ň*ix* nemňeli tušeňi ?aňi sami zamňestnanci ?elektr*ar*ni / nevjeđeli gdi budou ?a co bude jejix nápl*ni* ↓ | no-a podobňe se xistají nacvičovad ?energetici -i fp*ř*íštím roce ↓ ||]

V mluvním projevu reportéra Milana Soldána se nachází ve větším množství odchylka v podobě krácení vokálů. Nejčastěji ke krácení dochází u vokálu [i] – např. slova [*dneš*ni* cvičeňí*], [*nápl*ni**], [*posled*ni*m*], [*dneš*ni**], [*část cvičeňí xili*], [*?absurd*ni**], [*havarij*im**] atd. Obdobná situace nastává také u dalších transkripcí, kde se tento prohrěšek pravidelně opakuje. Na základě toho lze mluvího označit jako tíhnoucího ke krácení dlouhých vokálů. Mluví ale také dlouží krátké vokály, a to převážně na konci slov. Ve většině p*ř*ípadů se jedná o spojky [a] či [i] před uvozením další věty, což můžeme p*ř*isuzovat snaze získat čas pro formulaci dalšího sdělení, ale v menším množství mluví

dlouhí vokály také na konci jiných slov – př. [*ta:*], [*reaktori:*], [*okruhu:*], [*fčetně:*] atd. I tento nedostatek má své pravidelné zastoupení v dalších transkripcích.

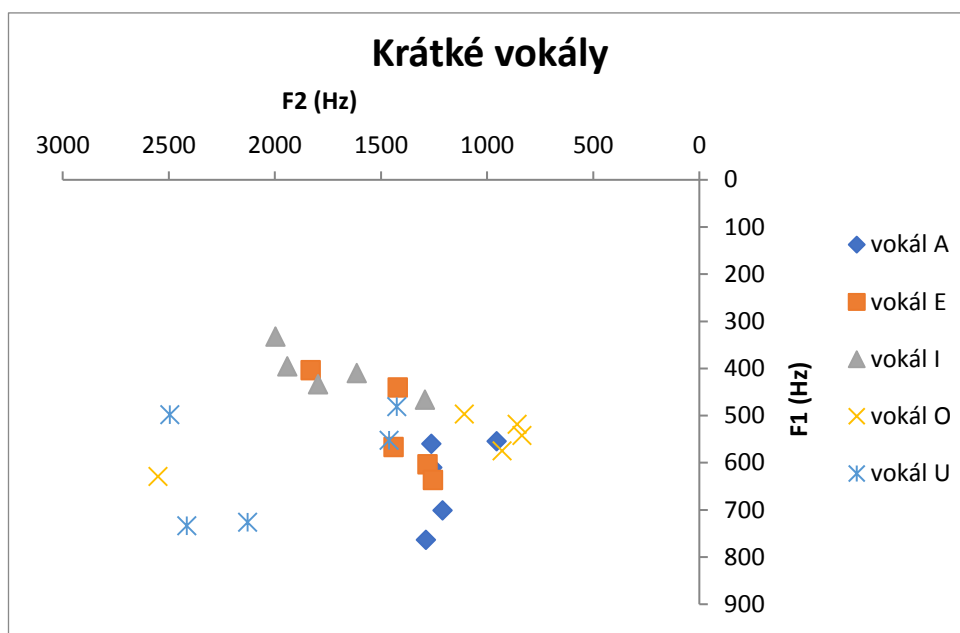
Na základě formantového měření krátkých vokálů lze dospět k závěru, že mluvčí nevyslovuje vokály příliš pečlivě. U každého vokálu se nachází větší množství hodnot, které nejsou v souladu se stanoveným rozmezím. Hodnoty F1 vokálu [a] jsou u třech vzorků nižší o 90–140 Hz, což znamená sklon k jejich zavřené výslovnosti. Opačnou tendencí se vyznačuje vokál [u], jehož hodnoty taktéž u nadpoloviční většiny vzorků převyšují povolené hodnoty o 50–234 Hz. Také hodnoty F2 vokálu [u] jsou výrazně vyšší, a to od 426–1415 Hz, přičemž dochází ke značnému posunu vokálu na levou stranu vokalického trojúhelníku, což zobrazuje graf č. 31. Nekorektními hodnotami F2 se vyznačují také vokály [e] a [i]. Vokál [e] má hodnoty nižší o 120–280 Hz, nastává jeho posun doprava na ose F2. Totéž platí u vokálu [i], jehož hodnoty jsou nižší až o 700 Hz. I zde dochází k výraznému posunu doprava na ose F2. Hodnoty měřených vzorků shrnuje následující tabulka:

Tab. 31

a	F1	F2	e	F1	F2	i	F1	F2	o	F1	F2	u	F1	F2
tadi	559	1262	kterí	404	1832	hektické	396	1942	potom	542	836	pumpi	552	1462
spočivala	554	954	ven	603	1280	bilo	466	1293	dost	519	858	budou	481	1426
aktuálně	763	1289	elektrárna	636	1256	i	332	1997	okruhi	629	2551	uš	498	2495
pravd a	610	1258	zaměstnance	566	1440	okruhi	433	1796	netíkalo	575	929	kritu	726	2128
ostraha	701	1210	následně	440	1421	ačkolif	410	1614	zdroje	496	1108	simulovaná	734	2415

Vokalický trojúhelník je odrazem výše uvedeného komentáře. Zmíněné problematické vokály [e] a [i] se posunují směrem doprava, do středu vokalického trojúhelníku. U vokálu [u] dochází k výraznému posunu mimo jeho frekvenční pásmo.

Graf 31

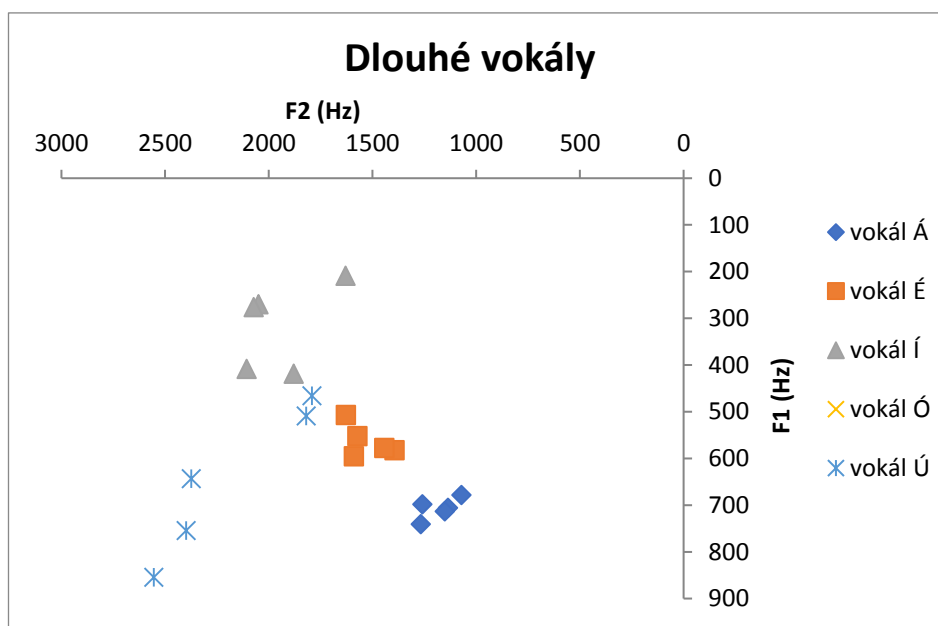

Analýza formantů dlouhých vokálů odhalila, že mluvčí vyslovuje dlouhé vokály poměrně pečlivě. Červeně zvýrazněné hodnoty v tabulce sice nejsou v souladu s normativním rozmezím, nicméně jedná se o odchylky, které nemají pravidelné zastoupení, příp. se jedná o odchylky menšího rázu (do 20 Hz). Výjimkou je vokál [ú], jehož hodnoty F1 přesahují povolenou normu až o 355 Hz, což je důkazem sklonu k otevřené výslovnosti tohoto vokálu. Také hodnoty F2 jsou posazeny o 793–1554 Hz výše. Nastává tak posun vokálu [ú] na levou stranu vokalického trojúhelníku. Uvedený komentář je graficky znázorněn na grafu č. 32.

Tab. 32

á	F1	F2	é	F1	F2	í	F1	F2	ú	F1	F2
štábu	706	1136	nějakému	507	1629	netíkalo	270	2050	spůsobem	855	2554
záložňix	713	1151	dvacetikilometrovém	582	1394	svíx	276	2074	různé	754	2399
generátorú	740	1268	té	578	1443	zmínku	418	1880	technikú	466	1793
simulovaná	678	1071	veškeré	552	1572	vnější	209	1630	kritú	643	2374
elektrárna	698	1259	ničměne	595	1590	mís+nosfi	408	2107	růzňe	509	1820

Graf 32

Ráz mluvčí nevyslovuje vždy korektně. Dochází k jeho kolísání na místech, kde je pouze doporučen, což vede k častému splývání slov. Ve čtyřech případech byl ráz vynechán také na místě, kde by měl být striktně realizován. Jedná se o tyto případy: [*f-obo*], [*f-uplinulix*], [*f-ostatnix*], [*f-očix*].

Již na základě poslechu nahrávek lze konstatovat, že mluvčí hůře artikuluje. S tím souvisí velmi frekventovaná odchylka od ortoepické výslovnosti, a tou je vynechávání hlásek na různých místech ve slově. Mluvčí vypouští nejen konsonanty, ale také vokály, příp. skupinu vokálů a konsonantů – př. [*vlas+ ně*], [*mís+ ností*], [*samozřej+ ě*], [*ftako+ em*], [*?opcí+*], [*říz+ že*], [*?osmnác+*], [*manip+ uje*], [*rozesta+ ovalo*], [*stak+ im*], [*ná+ stafcem*], [*ta+ že:*], [*patnác+*], [*jes+ lí*], [*mís+ ňí*], [*+ de*], [*z+ istíli*], [*čtrnáž+ hod'in*], [*dojíždej+ cím*], [*znač+ ňí*], [*prot+ že*], [*dosluhuj+ cí*] atd. Na vnějším předělu byl konsonant redukován pouze v jednom případě ve slově [*poto_ mí*]. Stejně tak jednou dochází na neortoepickou asimilaci konsonantů, při které je vyslovena znělá hláska před jedinečnou hláskou [v], která asimilaci nezpůsobuje – tj. [*gvulí*]. Mluvčí také často vypouští konsonant [j] na počátku

sloves *být*, nicméně v naprosté většině případů se jedná o pomocné slovo, kde je tato redukce povolena. Pouze výjimečně mluvčí nevyslovil tento konsonant na počátku plnovýznamového tvaru, kde jeho absence není tolerována – př. [+ *sme ve třetím patře jednoho spavilonů*], [*já + sem tet'na: ?egzitu: sto*].

Na základě analýzy suprasegmentální roviny mluvního projevu nelze mluvčího hodnotit pozitivně. Mluvčí se ve velké míře dopouští chybného frázování. Nejfrekventovanější odchylkou je chybné rozdělení výpovědi pauzami na místech, kde je toto užití považováno za nevhodné. Jedná se o tyto úryvky:

[tadi vlenči nat sázavou → | **se: ta:** potravina**a** zbirka]
[to pag bude: → | @ rozdeľovad dál tēm]
[já + sem tet'na: → | ?egzitu: sto]
[je tu tak**i:** → | bagr̥]
[?aktuálne se **tu:** → | @ jezďí jenom vjednom]
[tadi: → | @ **na:** visočiňe se → | to dopravňi ?omezeňi → | tíkalo]
[bila původňe naplánovaná ?až **do:** → | pondelňiho poledne:]
[bi se dálňici mohlo podařit → | @ kompletňe sprovozňit ñegďi]
[totiž dojíždí s?okolňix ?opc**i** → | vlake:m]
[jen ñekolig decimetrů ?ot krajňice: → | stojí visoká ?a tēmňeř padesát metrů dlouhá]
[velká vječina zňix **je:** → | sčini]

Tento prohrěšek se pravidelně opakuje v nahrávkách ze současného období a také z období předchozího, které máme u mluvčího k dispozici (r. 2018 a počátek roku 2019).

Ve velké míře dochází také k opačnému nedostatku, tj. vynechání pauzy mezi dílčími výpověďmi, přičemž od sebe nejsou významově odlišné celky rozděleny. Jedná se o následující ukázky:

[zakoupit to / tet' ?uš je scela zapľňení jeden košík]
[tadi nedaleko ?opce / to pag bude]
[pracuje ñekolik @ → | čed d'elníku / přet xviličkou projelo ve smňeru]
[žádne tadi nejsou / ta doprava je tadi pomňerňe plinulá / moc ?aut tadi nejezdďí]
[skterími + sem se bavil / rod'ice: ñekteři tak**i:** ñekteři ?uš méně: / +de tře**ba** ?o ti]
[?autobusu se prostě nezmňeňili / ti jezďi pořát stejňe]

Naopak u projevů ze staršího období se tento nedostatek vyskytuje v minimální míře. V souvislosti s výše uvedenými nedostatky v podobě nežádoucího ukládání či vynechání pauzy se mluvčí dopouští také chybné intonace. Vzhledem k většímu množství případů neuvádím konkrétní příklady (viz příloha č. 16).

Průměrné mluvní tempo činí **5,69** slabik/sek, což je v souladu s normativními hodnotami. Co se týče současných projevů, jejich mluvní tempo značně kolísá. Dva výstupy se pohybují v rámci stanoveného rozmezí, další tři výstupy povolené hodnoty překračují. U projevů z minulých let se povolenému rozmezí vychyluje pouze jeden výstup. V případě mluvčího Soldána nelze nedostatky zjištěné prostřednictvím analýzy přisuzovat vysokému mluvnímu tempu. Mluvčí nedosahuje dobrých výsledků v žádné z dílčích částí výzkumu, jelikož u něj dochází k výraznému krácení vokálů, k nekorektní artikulaci vokálů i konsonantů a jejich skupin. Rovněž z hlediska suprasegmentální roviny je mluvčí hodnocen jako podprůměrný. Níže uvádím tabulku naměřených hodnot mluvního tempa:

5,92	6,02	5,41	5,83	5,91	5,51	5,48	5,2	5,7	5,9	5,69
------	------	------	------	------	------	------	-----	-----	-----	-------------

2.3 Závěrečné zhodnocení analýzy

Vyhodnocení analýzy je rozděleno systematicky dle rovin, tj. segmentální a suprasegmentální, které byly v projevech zkoumány. Každý mluvní projev je detailně rozebrán v rámci analýzy v praktické části práce, proto budou v následujících podkapitolách shrnuty pouze stručné a obecné výsledky výzkumu.

2.3.1 Segmentální rovina

Vokály

Teorie odchylek v artikulaci vokálů je shrnuta v podkapitole 3.1.1 v teoretické části práce. Na základě odborných výzkumů je stanoveno pět nejčastějších prohřešků v oblasti artikulace vokálů. Jedná se o jejich krácení, dloužení, tendenci k otevřenosti/zavřenosti, jejich nedotaženou artikulaci (tj. sklon k centralizaci) a také jejich redukci. Všechny zmíněné odchylky lze spatřit také u reportérů rozebíraných v rámci tohoto výzkumu.

Analýza artikulace vokálů byla provedena na prvním získaném mluvním projevu mluvčích. Zde byly zaznačeny všechny odchylky od ortoepické výslovnosti a také zde byla provedena formantová analýza vokálů, která odhalila určité nedostatky. Případné odchylky byly poté dohledány i v ostatních mluvních projevech reportéra či reportérky, aby bylo možné je považovat za pravidelné a charakteristické pro daného mluvčího.

Krácení vokálů se vyskytovalo v různé míře výskytu u všech analyzovaných mluvčích bez výjimky. Lze konstatovat, že všichni mluvčí mají tendenci ke krácení vokálů. Výsledky není možné zobecnit a tím pádem vyhodnotit, který mluvčí se dopustil zkrácení vokálů nejčastěji a který nejméně, jelikož nemáme u každého mluvčího stejně dlouhé nahrávky. Nicméně u všech mluvčích je krácení vokálů považováno za systematické.

Dalším prohřeškem, který se v analýze hojně vyskytoval, bylo dloužení krátkých vokálů. Všichni mluvčí se pravidelně dopouštěli zmíněného dloužení s výjimkou mluvčí Pavly Lioliasové z domácí redakce, u níž nemělo protahování vokálů časté zastoupení. Zmíněná mluvčí je jako jediná v této oblasti hodnocena kladně. U většiny mluvčích bylo již na základě poslechu znatelné, že se odchylky dopouští z důvodu rozmýšlení dalších slov.

Kvalita vokálů byla podrobně popsána u každé dílčí analýzy. Formantové měření krátkých i dlouhých vokálů ukázalo, že jednotlivé samohlásky nejsou zřetelně diferencované a že dochází na vokalickém trojúhelníku k překrývání frekvenčních polí. V níže uvedené tabulce jsou shrnuty nejčastější nedostatky, které se u mluvčích nacházely:

Tab. 33

Mluvčí	Otevřenost vokálu	Zavřenost vokálu	Centralizace vokálu	Posun vokálu [a]	Redukce vokálu
PaLiolias	-	[a], [o]	[o], [u], [ú]	[á]	ne
ZdTracht	[é]	-	[u], [ú]	[á]	ne
MaBaluch	-	[a]	[i], [e], [o], [ú]	[a]	ano
LuSmatan	[i], [u]	[a]	[e], [o], [u], [é], [ú]	-	ano
ZuŠvejd	-	[a]	[o], [u]	[a]	ano
JaHoráč		[a], [e]	[o], [u], [i], [ú]	[a]	ne
HeBerko	-	[o]	[o], [u], [ú]	[a], [á]	ano
ZdNovák	-	[a], [o], [á]	[o], [u]	-	ano
PaNečas	-	[a], [o]	[o], [i], [u], [ú]	[a], [á]	ano
VáJabůr	-	[a], [e], [o]	[i], [u], [ú]	-	ano
ŠtKadleč	-	[a], [e], [o]	[o], [u], [i], [ú]	[a], [á]	ne
MaVodič	[u]	-	[e], [o], [i], [u], [ú]		ano
ŠaŠkapik	[i], [u], [é]	[a]	[u], [o], [ú]	[á]	ano
MaKnitl	-	[a], [e], [á]	[i], [o], [u], [ú]	-	ano
MaVeselá	-	[a], [o]	[i], [o], [u]	[a]	ano
MiSoldán	[u]	[a]	[u], [e], [i], [ú]	-	ano

Tabulka dokazuje, že nejvíce problematický byl vokál [u]/[ú], jehož artikulace byla u většiny mluvčích centralizována.

Stejně tak větší frekvenci výskytu má odchylka v podobě zavřenosti vokálů. U třinácti mluvčích nalezneme sklon k zavřenosti vokálu [a]. Nejvíce

se tato odchylka nachází u dvou mluvčích z celoplošné stanice, tj. u Václava Jabůrka a Zdeňka Nováka, dále u brněnské mluvčí Štěpánky Kadlečkové a u ostravského reportéra Martina Knitla. Kromě vokálu [a] se vyznačuje častou zavřeností také vokál [o]. Tendence k zavřenosti/otevřenosti se vyskytuje více u vokálů krátkých než u vokálů dlouhých. Otevřenost nejčastěji postihovala vokál [u]. Tato tendence se objevila u pěti mluvčích. V největší míře vokály rozšiřuje liberecká mluvčí Šárka Škapiková.

V oblasti kvality vokálů jsou nejlépe hodnoceny reportérky Zuzana Švejdová (ekonomická redakce) a Marie Veselá (ze středočeského regionu), jejichž dlouhé vokály byly vysloveny ve všech případech bez tendence k nějakému prohřešku. Prohřešky u krátkých vokálů se vyskytovaly v menší či větší míře u všech mluvčích.

Mezi nejlepší mluvčí dle kritéria nejmenšího počtu odchylek v kvalitě vokálů patří Zuzana Švejdová, u které se vyskytují „pouze“ tři chybně vyslovené vokály. U většiny mluvčích se pohybuje počet chybně vyslovených vokálů okolo pěti až šesti. Nejhůře jsou hodnoceni mluvčí Lubomír Smatana, Štěpánka Kadlečková a Martin Knitl se sedmi chybně tvořenými vokály. V porovnání redakcí dopadla v rámci celoplošné stanice nejlépe již zmíněná Zuzana Švejdová a v rámci regionálních stanic Marie Veselá ze středočeského regionu. Nejhůře hodnocen v rámci celoplošné stanice je taktéž zmíněný Lubomír Smatana a v rámci regionálních stanic Štěpánka Kadlečková a Martin Knitl.

Závěry, které stanovují předchozí výzkumy moderátorů televizních i rozhlasových stanic, se potvrzují také v předkládané analýze, kde se výše zmíněné nedostatky objevovaly v četném zastoupení.

Pravidla pro realizaci rázu jsou shrnuta v podkapitole 4.1.1. U žádného reportéra nedocházelo k pravidelnému vypuštění rázu. Výjimku tvoří pouze

mluvčí z vysočinské redakce Milan Soldán, u kterého se objevily 4 případy absence rázu na místě, kde je jeho užití povinné, tj. po jednoslabičné předložce. V jednom případě tato situace nastala také u Heleny Berkové. Na místech doporučených realizace rázu kolísala. Nejvíce ráz vynechávali mluvčí – z celoplošné stanice: Martin Balucha, Lubomír Smatana (oba domácí redakce), Helena Berková (zahraniční redakce); z regionálních stanic: Matěj Vodička (České Budějovice), Šárka Škapíková (Liberec), Milan Soldán (Vysočina). U mluvčích docházelo k nežádoucímu splynutí slov, tudíž jejich projevy působily neprofesionálním dojmem. Nejčastěji mluvčí vypouštěli ráz na rozhraní dvou vokálů mezi slovy. Naopak nejlépe hodnocenou je Marie Veselá ze středočeské redakce, u které nebylo zaznamenáno téměř žádné vynechání rázu.

Konsonanty

K vyhodnocení analýzy z hlediska tvorby konsonantů a jejich skupin bylo přístupováno odlišně než u vokálů. Zatím co u vokálů byl podrobně zkoumán a hodnocen první mluvní projev mluvčích, u konsonantů jsem vyhodnocovala výsledky ze všech dostupných projevů. Výsledky však nelze zobecnit, jelikož je u každého mluvčího k dispozici různý počet nahrávek. Tím pádem u mluvčích s větším počtem nahrávek se nachází také větší počet nedostatků. Řeším tedy pouze to, zdali se mluvčí dané odchylky dopouští nebo ne. Na následující straně uvádím tabulku nedostatků, která je sestavena na škále „nachází se/nenachází se“.

Tab. 34

Mluvčí	Vypouštění konsonantů	Splývání na předělu	Znělostní asimilace	Artikulační asimilace	mňe/mje
PaLiolias	ano	ano	ano – 1 výskyt	-	ano
ZdTracht	ano	ano	-	ano	-
MaBaluch	ano	ano – moc	ano – 2 výskyty	ano	-
LuSmatan	ano	ano	ano – 1 výskyt	-	-
ZuŠvejđ	ano	ano – moc	-	ano	-
JaHoráč	ano	ano	ano – 4 výskyty	ano	-
HeBerko	ano	ano	-	ano	ano
ZdNovák	ano	ano – málo	ano – 2 výskyty	ano	ano
PaNečas	ano	ano	ano – 2 výskyty	ano	-
VáJabůr	ano	ano – málo	ano – 2 výskyty	ano – moc	-
ŠtKadleč	ano	ano – málo	-	ano	-
MaVodič	ano	-	-	ano	-
ŠaŠkapik	ano	ano – moc	ano – 5 výskytů	ano	ano
MaKnitl	ano	ano – málo	ano – 3 výskyty	-	-
MaVeselá	ano	ano – moc	ano – 1 výskyt	ano	-
MiSoldán	ano	-	ano – 1 výskyt	-	-

Více se ve vyhodnocení analýzy konsonantů zaměřuji na charakter nedostatků, které se v projevech často opakovaly.

První častou chybou v oblasti artikulace konsonantů byla jejich redukce na různých místech ve slově – na začátku, uvnitř i na konci. Konsonanty by neměly být vynechány na žádné místě. Výjimku tvoří pouze konsonant [j] na počátku neplnovýznamového slovesa *být*, kde je tato redukce akceptována. Tato odchylka se nacházela u všech analyzovaných reportérů. Nejvíce konsonanty vypouštěl Lubomír Smatana, jehož projev byl hodnocen výrazně podprůměrně.

Dalším možným nedostatkem v ortoepickém projevu bylo splývání stejných, příp. artikulačně podobných, vokálů na vnějším předělu slov. Často docházelo ke splynutí slov u konsonantu [t/d] – př. [*sedumdesá_devjet*], [*pře_domí*], [*čtřice_tři*], [*šesce_třicet*], [*po_tlakem*], [*čas_tekstu*], [*uprostře_dunaje*]; dále také konsonanty [m], [p/b], [s/š] a řada dalších: [*knávrhú_mňel*],

[*poto_mluvili*], [*konce_minulého*], [*šťa_pomáhá*], [*ne_šel*], [*rosáhloŷ*], [*horskí_xalupáx*] atd.

Nejvíce v této oblasti chybovali v rámci celoplošné stanice Zuzana Švejdová a Martin Balucha. V rámci regionálních stanic se jedná o libereckou mluvčí Šárku Škapikovou a středočeskou reportérku Marii Veselou. Naopak nejlépe v této oblasti byli hodnoceni Zdeněk Novák a Václav Jabůrek (celoplošná stanice) a také brněnská mluvčí Štěpánka Kadlečková a ostravský mluvčí Martin Knitl.

Další chybou, která se v projevech četně objevovala, byla nesprávná asimilace z hlediska znělosti konsonantů. V první řadě byla chybně oslabována znělost konsonantů převážně na vnějším předělu, ale také uvnitř slov – př. [*uřat_dotace*], [*šéf_hnutí*], [*aš_devadesát*], [*pohlet_do*], [*aš_desíteg*], [*uš_břzo*], [*fdvejed*], [*několik_desítek*], [*uš_bil*], [*podat_do*], [*sfatého*], [*přěfsal*] ad. V menší míře byl chybně asimilován konsonant před jedinečnými hláskami či konsonantem [v] – př. [*tag_viditelne*], [*gvulí*], [*zme*], [*gvid'eří*] atd. Problémy se znělostní asimilací nejčastěji postihovaly mluvčí z Liberce Šárku Škapikovou a mluvčího z celoplošné stanice (ekonomické redakce) Jakuba Horáčka. Naopak vůbec se tato odchylka nenachází u těchto mluvčích: celoplošná stanice – Zdeňka Trachtová, Zuzana Švejdová, Helena Berková; regionální stanice – Štěpánka Kadlečková (Brno), Matěj Vodička (Č. Budějovice).

V oblasti artikulační asimilace nejčastěji docházelo ke zjednodušení konsonantické skupiny hlásek [t/d] + [s/š], což je v některých případech v souladu s ortoepickou normou. Nicméně v profesionálních projevech by se tento jev nacházet neměl. Nejednodušená výslovnost by měla být zachována na švu základu slova a jeho předpony. Jedná se o tyto případy: [*octráženě*], [*přectavit*], [*fpoctatě*], [*octríhávat*], [*octoupít*], [*octartovalo*], [*ocouďilí*], [*f?octavnem*] atd. V menší míře došlo na zjednodušení skupiny konsonantů [n]

+ [s/š], což také popírá pravidla ortoepie – př. [menč^í], [menč^íimu], [slovenč^íkou], [menč^íinám], [slovenč^íké] ad. Výjimečně se v projevech objevil nedostatek v podobě neortoepické výslovnosti vokalizované předložky [ze] v instrumentálu – př. [ze svjetluškou], [ze sedmi dífkami]. U čtyř reportérů, tj. u Pavly Lioliasové, Heleny Berkové, Zdeňka Nováka (celoplošná stanice) a Šárky Škapikové (regionální stanice Liberec), se nachází odchylka v podobě neortoepické výslovnosti spojení [mňe] jako [mje] – př. u slov [zamjes+ nanci], [vímjenu], [zamjestnancú], [mjesckí], [zřejmje], [mjesta], [mjesícix] ad.

2.3.2 Suprasegmentální rovina

Hodnocení roviny suprasegmentální má opět komplexní podobu, jelikož jednotlivé jevy této roviny jsou vzájemně propojeny. Jedná se o pouhé shrnutí, v jaké míře se mluvčí jednotlivých prohrěšků dopouští. Jednotliví mluvčí nejsou vzájemně porovnáváni, jde pouze o orientační přehled četnosti výskytu.

Nejčastěji docházelo k chybnému členění promluvy vlivem chybného ukládání pauz. Tato odchylka se nacházela u většiny mluvčích. Mluvčí často užívali pauzy před sdělením, které chtěli hlasem zdůraznit. U několika mluvčích je slyšitelná špatná práce s dechem, jelikož ukládají pauzy převážně na místa, kde jim dochází dech. Tím dochází k rozdělování větných celků na dílčí výpovědi, které významově patří k sobě, což může představovat překážku pro pochopení sdělovaného.

Na následující tabulce lze spatřit míru výskytu zmíněného nedostatku. Nejhuře jsou hodnoceni z celoplošné redakce: Trachtová, Balucha, Smatana, Horáček, Berková, Novák a Nečásková, z regionálních redakcí: Vodička, Škapiková, Knitl, Soldán a Kadlečková. Naopak nejlépe ze všech mluvčích s pauzami pracuje mluvčí středočeského kraje Marie Veselá. Taktéž mluvčí Lioliasová a Jabůrek jsou hodnoceni kladně.

Tab. 35

často		středně často	málo	vůbec
Trachtová	Nečásková	Švejdová	Lioliasová	Veselá
Balucha	Vodička		Jabůrek	
Smatana	Škapiková			
Horáček	Knitl			
Berková	Soldán			
Novák	Kadlečková			

V předchozím odstavci byly rozebrány případy, kdy byla pauza užitá nevhodně. Často ale docházelo také k tomu, že mluvčí naopak pauzu neuložil a spojil tím celky, které k sobě nepatří. S touto odchylkou jsem se ve větší míře setkala u mluvčích: Balucha, Berková, Nečásková (domácí redakce), Škapiková, Soldán, Kadlečková (regionální redakce). Naopak vůbec se tato odchylka nenacházela u mluvčích: Smatana, Horáček, Vodička (regionální redakce).

Tab. 36

často		středně často	málo	vůbec
Balucha	Kadlečková	Lioliasová	Trachtová	Smatana
Berková		Novák	Švejdová	Horáček
Nečásková		Veselá	Jabůrek	Vodička
Škapiková			Knitl	
Soldán				

V oblasti intonace byl zaznamenán nejčastější prohřešek v podobě užití kadence nekoncových úseků na místě, kde by bylo vhodnější sdělení ukončit. Místo toho mluvčí dále pokračují ve výpovědi, což vede ke spojení vět, které spolu významově nesouvisí. V menší míře se vyskytoval v projevech také opačný případ, kdy mluvčí užili kadenci koncových úseků před uvozením další věty, která byla ještě součástí téže výpovědi. Nejvíce se tento prohřešek nacházel u mluvčích: Smatana, Novák (celoplošná redakce), Škapiková, Soldán (regionální redakce). Naopak v analýze nebyl nalezen žádný mluvčí, u něhož by se tento nedostatek nevyskytoval.

Tab. 37

často		středně často	málo	vůbec
Smatana	Kadlečková	Balucha	Lioliasová	
Novák		Nečásková	Trachtová	
Škapiková		Jabůrek	Švejdová	
Soldán		Vodička	Horáček	
		Knitl	Berková	
			Veselá	

Celkově jsou nejhůře hodnoceni tito mluvčí: Kadlečková (Brno), Soldán (Vysočina) a Škapiková (Liberec). Tito reportéři dosahovali nejhorších výsledků ve všech třech výše rozebíraných jevech. Naopak nejlepší výsledky mají mluvčí: Lioliasová, Švejdová (celoplošná stanice) a Veselá (středočeský region).

Dalším jevem v oblasti suprasegmentální roviny je mluvní tempo. Níže uvedená tabulka shrnuje naměřené hodnoty mluvního tempa všech mluvčích:

Tab. 38

PaLiolias	6,67	5,81	5,6	6,01	X	5,19	6,62	6,11	6,14	5,82	5,99
ZdTracht	5,82	6,13	6,16	6,14	5,72	6,08	5,68	6,03	6,08	5,83	5,97
MaBaluch	5,64	6,31	6,55	6,45	5,55	5,71	5,89	5,47	6	5,76	5,93
LuSmatan	5,81	5,66	5,12	4,86	X	5,51	6,03	5,48	5,25	X	5,47
ZuŠvejd	5,81	5,77	5,67	5,82	6,06	5,86	5,93	6,03	5,89	5,86	5,87
JaHoráč	5,65	5,32	5,64	5,43	5,41	5,29	5,78	X	X	X	5,5
HeBerko	5,55	5,35	4,85	5,17	X	5,13	5,5	5,15	5,13	X	5,23
ZdNovák	5,43	5,38	6,03	5,67	5,42	5,57	5,79	5,35	5,67	5,64	5,6
PaNečas	5,1	5,74	5,64	5,6	5,5	5,97	6,06	5,79	5,47	X	5,65
VáJabůr	5,86	6,01	6,13	6,15	6,22	6,13	6,07	6,38	5,97	X	6,1
ŠtKadleč	5,98	6,17	6,08	5,93	X	5,54	X	X	X	X	5,94
MaVodič	5,53	6,05	5,95	X	X	6,32	4,98	X	X	X	5,77
ŠaŠkapik	6,29	6,28	6,23	6,61	6,68	6,3	5,8	5,94	5,62	X	6,19
MaKnitl	5,46	5,91	6,07	5,76	5,25	5,6	5,58	5,76	5,59	X	5,66
MaVeselá	5,85	5,87	5,84	6,3	6,15	5,74	6,01	5,38	X	X	5,89
MiSoldán	5,92	6,02	5,41	5,83	5,91	5,51	5,48	5,2	5,7	5,9	5,69

V tabulce jsou náležitě rozlišeny projevy ze současného období a projevy z předchozích let a také celkové průměrné tempo, podle něhož je mluvčí hodnocen.

Jak již bylo řečeno v úvodu k praktické části práce, měření bylo prováděno spočítáním slabik a následným vydělením celkovým časem promluvy.

Na základě tabulky lze konstatovat, že nejvyššího mluvního tempa dosahují Václav Jabůrek (celoplošná redakce) a Šárka Škapiková, jejichž mluvní tempo převyšuje 6 slabik/sek. Obdobně rozmezí, které stanovuji v teoretické části práce, přesahují mluvčí: Lioliasová, Trachtová, Balucha (celoplošná redakce), dále Kadlečková (Brno) a Veselá (stř. Čechy). Naopak nejpomalejšího mluvního tempa dosahuje Helena Berková a Lubomír Smatana (celoplošná redakce), kteří se pohybují pod stanoveným přijatelným průměrem. U části mluvčích lze zvýšenou chybovost přisuzovat rychlejšímu mluvnímu tempu.

Okrajově jsem v rámci výzkumu sledovala také vliv regionálního umístění redakce na mluvu reportéra. Zde jsem neshledala žádné výrazné odchylky od ortoepické normy, které by byly charakteristické pro nářečí v dané oblasti. Výjimkou je pouze projev Štěpánky Kadlečkové z brněnské redakce, u které bylo v rámci formantové analýzy odhaleno četné krácení vokálu [í], což je pro brněnskou mluvu charakteristické. Regionálnímu umístění redakce lze také přisuzovat reportérčinu tendenci k zavřené výslovnosti vokálu [e], který se přibližuje spíše k vokálu [i]. Možný vliv oblastního umístění redakce je také u ostravského reportéra Martina Knitla, který se ve větší míře dopouští krácení dlouhých vokálů (převážně vokálu [í]). Tento nedostatek se pravidelně opakuje nejen v prvním projevu, který byl podroben důkladné analýze, ale také v projevech ostatních (viz příloha). Nicméně u projevů z dřívějších let je frekvence výskytu tohoto prohrěšku menší. Jelikož nemáme informace o tom, jak dlouho mluvčí v dané redakci působí, nelze vyhodnotit, zda se jedná skutečně o vliv území. Předpokládaná tendence k otevřené výslovnosti u českých mluvčích a zavřená výslovnost u

mluvčích moravských se potvrdila pouze z části. Otevřenost vokálů se projevila pouze u dvou mluvčích z celoplošné redakce a u mluvčích z Liberce, Českých Budějovic a Vysočiny. Převládala zavřená výslovnost vokálů, a to nejen u moravské mluvčí, ale také u řady mluvčích z celoplošné redakce i z redakcí regionálních situovaných v Čechách.

Závěr

Předkládaná diplomová práce volně navazuje na dřívější práci bakalářskou a je také zaměřena na fonetickou analýzu živých vstupů reportérů ve zpravodajství Českého rozhlasu. Cílem práce bylo vyhodnotit, zda mluvčí dodržují platnou ortoepickou normu, příp. do jaké míry ji porušují. Na tuto otázku jsem odpovídala u každé analýzy zvlášť, kde jsem usilovala o co nejkompaktnější rozbor daného mluvního projevu. Materiálově byly využity fonetické transkripce živých vstupů reportérů, které jsem podrobovala důsledné analýze z hlediska užití jak segmentálních, tak suprasegmentálních prvků.

Obecně lze konstatovat, že žádný z vybraných mluvčích nedodržel důsledně ortoepickou normu, což dokládají výčty nedostatků v jednotlivých analýzách. Kromě stěžejní otázky, zda mluvčí dodržují či nedodrží ortoepickou normu, jsem si v úvodu práce stanovila další doplňkové otázky, na které se pokusím odpovědět.

U každé dílčí analýzy jsem se pokusila o zhodnocení, zda u mluvčího dochází v průběhu let ke zhoršení či zlepšení, nicméně pouze v případě, že u daného mluvčího byly v databázi k dispozici i nahrávky ze starších let. Ve většině případů docházelo spíše ke zhoršení kvality mluvních projevů, jelikož se v novějších projevech nacházel podstatně vyšší počet nedostatků. U některých mluvčích byly mluvní projevy v průběhu let stabilní.

Okrajově jsem se zaměřila také na to, zdali se u mluvčích projevují oblastní rozdíly v mluvě vlivem regionálního umístění redakce. Zde jsem spatřila možný územní vliv pouze u dvou moderátorů – z Brna a Ostravy.

Dalším důležitým bodem analýzy bylo zhodnocení, jakých nedostatků se mluvčí dopouštějí na obou rovinách projevu. Na rovině segmentální docházelo nejčastěji ke krácení vokálů, a to u všech analyzovaných

moderátorů. V menší míře mluvčí vokály prodlužovali. Kromě zmíněných odchylek v oblasti kvantity mluvčí nekorektně vyslovovali vokály z hlediska jejich kvality. Častěji se v projevech nacházela tendence k zavřenosti vokálů, v menší míře tendence k otevřenosti vokálů. Frekventovaným nedostatkem je také tendence k nedotažené artikulaci vokálů, která spočívá v jejich centralizaci. V projevech je možné spatřit také odchylky v podobě redukce vokálů. Co se týče konsonantů, zde nacházíme nedostatky v podobě jejich úplné absence na různých místech ve slově. Při spojování konsonantů narážíme na méně časté nedostatky v podobě chybné asimilace. Na rovině suprasegmentální mluvčí nejvíce nekorektně člení výpověď prostřednictvím nevhodně uložených pauz, případně naopak pauzy vynechávají a spojují celky k sobě nepatřící. Méně často nevhodně užívají intonaci. Všechny vyhodnocené nedostatky se shodují s výsledky předchozích výzkumů odborníků, které byly zmíněny v teoretické části práce.

Poslední položenou otázkou bylo, zda lze mluvčí považovat za správné řečové vzory. Odpověď na otázku zní „ne“, jelikož se u většiny mluvčích nachází velké množství nedostatků, tudíž není vhodné je jako řečové vzory prezentovat. Někteří mluvčí dosahují v alespoň jedné oblasti výzkumů lepších výsledků, nicméně poté výrazně chybují v části jiné, což jejich kultivovaný projev narušuje. Obecně vnímám vliv rozhlasových moderátorů na posluchače v oblasti řečové praxe jako negativní.

Anotace

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra bohemistiky

Jméno a příjmení: Bc. Tereza Jurášková

Název práce: Fonetická analýza živých vstupů moderátorů Českého rozhlasu

Vedoucí práce: PhDr. Petr Pořízka, Ph.D.

Anotace: Diplomová práce je zaměřena na fonetickou analýzu živých vstupů reportérů Českého rozhlasu, a to ze stanice celoplošné i z několika stanic regionálních. Cílem práce bylo zjistit, zda se reportéři vyjadřují v rámci platné ortoepické normy. Práce se dělí na část teoretickou, která tvoří teoretický podklad práce pro pozdější analýzu, a část praktickou, která obsahuje komplexní analýzu mluvních projevů reportérů z hlediska segmentální i suprasegmentální roviny. Každá dílčí analýza obsahuje fonetickou transkripci projevů, kterou doplňují příklady, tabulky a grafy. Na závěr je provedeno vyhodnocení analýzy a porovnání mluvních z rozhlasových stanic. Výsledky analýzy jsou shrnuty v závěru práce.

Klíčová slova: zpravodajství, živý vstup, rozhlasová stanice, mluvní projev, ortoepie, reportéři, řečový vzor

Počet znaků: 208 383 znaků

Počet použitých zdrojů: 9 monografií, 14 časopiseckých článků

Počet příloh: 16 fonetických transkripcí, 1 CD

Resumé

This master thesis follow up to bachelor theses, which was focused on TV reporters. This thesis focuses on phonetic analysis of live presenter acts of Czech Radio stations. Aim of this work was to find out, if speeches of radio reporters are on background of orthoepic norm. At the beginning of this thesis I put several questions: if presenters respect the orthoepic rules, if their speech was changed through the years, if there is possible influence by local placing of editorial department and if we can believe radio reporters to be speech example. I tried to answer to this questions in conclusion of this thesis.

This thesis includes theoretical and practical part. In the theoretical part there are basic information which are connected with the topic of the thesis. There is summary of frequent violation of orthoepic norm, which can find in speeches. Practical part includes analysis of reporter's speeches. In the research I analyse phonetic transcription of speeches. I try to find imperfection in segmental level (which contains vocals and consonants) and suprasegmental level (which contains intonation, phrasing and speech pace). Tables and graphs completes each of analysis.

All results are summed up in the conclusion of this work. There are also answers for my questions, which I asked at the beginning of this thesis. At the end of the analysis I found out that every single speaker break orthoepic rules. I found out that the speeches of presenters get worse through the years and that there are minimal influence of local placing of redaction to redactor's speeches. This research showed that reporters of Czech Radio can not be presented as a speech example.

Seznam použité literatury

Hála, B.: Výslovnost spisovné češtiny I. Zásady a pravidla: výslovnost slov českých. Praha: Academia, 1967. 99 s.

Hůrková, J.: Česká výslovnostní norma. Praha: Scientia, 1995. 74 s.

Jurášková, T.: Fonetická analýza živých moderátorských vstupů hlavních TV stanic. Olomouc, 2017. 100 s.

Krčmová, M.: Úvod do fonetiky a fonologie pro bohemisty. Ostrava: OU v Ostravě, 2008. 214 s.

Maršík, J.: Rozhlasová zpráva a rozhlasové zpravodajství. In: *Zpravodajství v médiích*. Praha: Karolinum, 2011. 144 s.

Palková, Z.: Fonetika a fonologie češtiny. Praha: Karolinum, 1994. 366 s.

Perkner, S. – Slovák, L.: Teorie a praxe rozhlasové žurnalistiky. Praha: Novinář, 1986. 280 s.

Štěpánová, V.: Česká ortoepická kodifikace (disertační práce). Praha: 2016. 329 s.

Zeman, J.: Základy české ortoepie. Hradec Králové: Gaudeamus, 2008. 186 s.

Časopisecké články:

Bartošek, J.: K jazyku mluvených zpráv. In: *Čeština doma i ve světě*. č. 1–2, 2008. s. 5–17.

Bartošek, J.: Jazyková kultura mluveného zpravodajství. In: *Spisovná čeština a jazyková kultura 1993*, Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 1995, s. 166–181.

Hedbávná, B.: „Teď mě dobře poslouchejte, nebudu to víckrát opakovat“. In: *Čeština doma a ve světě*. č. 1–2, 2008. s. 31–34.

Janoušková, J. – Veroňková, J.: Moderátoři večerního televizního zpravodajství 2003. In: *Čeština doma a ve světě*. č. 1–2, 2008. s. 53–82.

Krčmová, M.: Proměny zvukové stavby češtiny. In: *Linguistica online*. č. 1, 2005. 3 s.

Machač, P.: „Jagonotoasněbure?“ ... (aneb Příspěvek k přijatelnosti některých veřejných mluvčích). In: *Čeština doma a ve světě*. č. 1–2, 2008. s. 36–49.

Palková, Z.: Výslovnost rozhlasových mluvčích. In: *Naše řeč*. č. 4, 1982. s. 186–196.

Palková, Z.: Zvuková podoba veřejných mluvených projevů z hlediska jazykové kultury. In: *Čeština doma a ve světě*. č. 1–2, 2008. s. 19–21.

Palková, Z. – Veroňková, J. – Hedbávná, V.: Zvuková podoba rozhlasové češtiny. In: *Proměna rozhlasového výrazu a tvaru*, 2003. s. 20–39.

Pořízka, P. – Kopečková, M.: Vokalické artikulace rozhlasových a televizních moderátorů. In: *Spisovná čeština a jazyková kultura*, 2018. s. 220–236.

Veroňková, J.: Tempo řeči ve zpravodajství Českého rozhlasu a České televize v časovém průřezu. In: *Spisovná čeština a jazyková kultura*, 2018. s. 339–349.

Veroňková, J.: Typické nedostatky ve výslovnosti moderátorů televizního zpravodajství. In: *Sborník Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka (AUČCJ)*, 2012. s. 143–153.

Veroňková, J.: Typické nedostatky ve výslovnosti rodilých mluvčích češtiny – profesionálních i laických. In: *Přednášky z 56. běhu LŠSS*, 2013. s. 67–82.

Veroňková, J.: Tempo řeči z různých stran. In: *Sborník Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka (AUČCJ)*, 2012. s. 203–222.

Seznam příloh

- Fonetická transkripce č. 1 – Pavla Lioliasová
- Fonetická transkripce č. 2 – Zdeňka Trachtová
- Fonetická transkripce č. 3 – Martin Balucha
- Fonetická transkripce č. 4 – Lubomír Smatana
- Fonetická transkripce č. 5 – Zuzana Švejdová
- Fonetická transkripce č. 6 – Jakub Horáček
- Fonetická transkripce č. 7 – Helena Berková
- Fonetická transkripce č. 8 – Zdeněk Novák
- Fonetická transkripce č. 9 – Pavlína Nečásková
- Fonetická transkripce č. 10 – Václav Jabůrek
- Fonetická transkripce č. 11 – Štěpánka Kadlečková
- Fonetická transkripce č. 12 – Matěj Vodička
- Fonetická transkripce č. 13 – Šárka Škapiková
- Fonetická transkripce č. 14 – Martin Knitl
- Fonetická transkripce č. 15 – Marie Veselá
- Fonetická transkripce č. 16 – Milan Soldán